T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇAĞDAŞ SANAT KAVRAMINA İLİŞKİN ALGILARININ METAFOR ANALİZİ YOLUYLA İNCELENMESİ

TANSEL MOUMIN OGLOU

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. AYLİN GÜRBÜZ

EDİRNE 2021

Tezin Adı: Öğretmen Adaylarının Çağdaş Sanat Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi

Yazan: Tansel Moumin Oglou

ÖZET

Çağdaş sanatın meydana gelmesiyle, sanatçı, eser ve izleyici bağlamında da birçok değişim oluşmuştur. Hazır nesne, performans temelli çalışmalar, video gibi yeni anlatım biçimleri yaygınlaşırken sanatçılar estetik kaygıları bir tarafa bırakmıştır. Birçok sanat akımını ve hareketini içinde barındıran çağdaş sanat, değişen ve gelişen teknolojiyle beraber sınırsız malzeme ve tekniği kullanarak sanatı meydana getirmiş ve sanatçıyı daha da özgür kılmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın temel amacı, öğretmen adaylarının çağdaş sanat kavramına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla tespit ederek araştırmaktır. Çağdaş sanat kavramını nasıl algıladıkları ve neye benzettikleri analiz edilerek Matematik ve Fen Eğitimi Bilimleri, Güzel Sanatlar Eğitimi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi bölümlerinin çağdaş sanat kavramına yönelik metaforik algılarını karşılaştırmak amaçlanmıştır.

Amaca yönelik araştırma 2020-2021 eğitim öğretim yılında Edirne ilinde bulunan Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde eğitim görmekte olan Öğretmen adaylarıyla yürütülmüştür. Tezin oluşturulması için öncelikle tarama yöntemlerinden yararlanılmıştır. Literatür taraması yapılarak konuya bağlı olarak kitap, dergi, makale, tez, görsel kaynaklar incelenerek ve ilgili sanatçıların eserlerinden, yararlanılmıştır. Veri toplamak için yarı-yapılandırılmış anket formu kullanılarak, farklı bölümlerde eğitim alan öğretmen adaylarının çağdaş sanat kavramına yönelik algıları metaforlar aracılığıyla belirlenmiştir. Araştırmada kullanılan form, demografik değişkenler ve katılımcıların "Çağdaş sanat …gibidir, çünkü…" cümlesini tamamlamaları istenen iki ayrı bölümden oluşturulmuştur. Öğretmen adaylarının forma yazdıkları yanıtlar, bu araştırmada temel veri kaynağı olarak kullanılmış ve toplanan verilerin analiz edilmesi ve yorumlanmasında nitel araştırma desenlerinden "olgubilim", verilerin değerlendirilmesinde ise metaforik içerik analizi ve betimsel analiz teknikleri kullanılmıştır. (McMillan&Schumacher, 2010; Yıldırım

ve Şimşek, 2008). Öğretmen adaylarının demografik değişkenlerine göre bu kavramlara yönelik algıları arasındaki benzerlik ve farklılıkları incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Çağdaş Sanat, Öğretmen Adayları, Kavram, Metafor, Sanatçılar, Akımlar.

Title of Thesis: Examination of Pre-service Teachers' Perceptions on the Concept of Contemporary Art through Metaphor Analysis

Author: Tansel Moumin Oglou

ABSTRACT

With the emergence of contemporary art, many changes have occurred in the context of the artist, the work and the audience. While new forms of expression such as ready-made objects, performance-based works and video have become widespread, artists have left aesthetic concerns aside. Contemporary art, which includes many art movements and movements, has created art by using unlimited materials and techniques together with changing and developing technology and has made the artist even more free. In this direction, the main purpose of the research is to investigate pre-service teachers' perceptions of the concept of contemporary art by identifying them through metaphors. It is aimed to compare the metaphorical perceptions of the departments of Mathematics and Science Education, Fine Arts Education, Turkish and Social Sciences Education towards the concept of contemporary art by analyzing how they perceive the concept of contemporary art and what they compare it to.

Purposeful research was carried out with teacher candidates studying at Trakya University Faculty of Education in Edirne in the 2020-2021 academic year. First of all, scanning methods were used to create the thesis. By making a literature review, books, journals, articles, theses, visual sources were examined and the works of related artists were used. By using a semi-structured questionnaire to collect data, the perceptions of teacher candidates studying in different departments towards the concept of contemporary art were determined through metaphors. The form used in the research was composed of demographic variables and two separate sections where participants were asked to complete the sentence "Contemporary art is like … because…" The answers written by the pre-service teachers to the form were used as the main data source in this research, and "phenomenology", one of the qualitative research designs, was used in the analysis and interpretation of the collected data,

and metaphorical content analysis and descriptive analysis techniques were used in the evaluation of the data. (McMillan & Schumacher, 2010; Yıldırım & Şimşek, 2008). The similarities and differences between the pre-service teachers' perceptions of these concepts according to their demographic variables were examined.

Keywords: Contemporary Art, Teacher Candidates, Concept, Metaphor, Artists, Movements.

ÖNSÖZ

Öncelikle, çalışma ve araştırma sürecimde tecrübe ve bilgisi ile her zaman yanımda olan, fikirlerini her zaman benimle paylaşıp yol gösteren, sevgili danışmanın, sayın Doç. Dr Aylin GÜRBÜZ'e tüm içtenliğimle teşekkür ve minnetlerimi sunarım.

Araştıma süresinde oluşturulan anketin ulaşmasını sağlayan, Eğitim Fakültesinde eğitim veren değerli hocalarıma ve çalışmaya katılan sevgili öğretmen adaylarına teşekkür ederim.

Benimle aynı süreci paylaşan, zor zamanlarda yanımda olan değerli arkadaşım Fatmanur SAVRUK'a teşekkür ederim.

Son olarak beni bu günlere getiren ve desteklerini benden esirgemeyen, süreç boyunca uzakta olsakta yanımda olduklarını hissettiren aileme sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Tansel MOUMIN OGLOU

Edirne, 2021

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**

ABSTRACT ..... **ii**

ÖNSÖZ ..... **iv**

İÇİNDEKİLER ..... **v**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **viii**

1. GİRİŞ **1**

1.2.1. AMAÇ 2

1.2.2. ÖNEM 2

1.2.3. SAYILTILAR 3

1.2.4. SINIRLILIKLAR 3

1.2.5. TANIMLAR 3

2. ÇAĞDAŞ SANATIN TANIMI VE MEYDANA GELİŞ SÜRECİ

2.1. Çağdaş Sanat **4**

2.1.1. Çağdaş Sanatta Mekân 5

2.1.2. Çağdaş Sanatın Sergilendiği Alanlar ve Bienaller 6

2.2. Sanat Tarihinde Çağdaş Sanat. **7**

2.2.1. Yurtdışında Çağdaş Sanat 7

2.2.2. Türkiye'de Çağdaş Sanat 8

2.3. Çağdaş Sanat Akımları ve Hareketleri **9**

2.3.1 Minimalizm Sanatı ve Sanatçılar 9

2.3.2. Kavramsal Sanat akımı ve Sanatçılar 16

2.3.3. Fluxus Sanatı ve Sanatçılar 19

2.3.4. Yoksul Sanat ve Sanatçılar 22

2.3.5. Performans Sanatı ve Sanatçılar 25
2.3.6. Arazi Sanatı ve Sanatçılar 29
2.3.7. Feminist Sanat ve Sanatçıları 34
2.3.8. Fotogerçekçilik Sanatı ve Sanatçılar 38
2.3.9. Süreç Sanatı ve Sanatçılar 43
2.3.10. Yeni Dışavurumculuk Sanatı 44
2.3.10.1. Alman Yeni Dışavurumculuk Sanatı ve Sanatçılar 45
2.3.10.2. İtalyan Trans-avangard Sanatı ve Sanatçılar 49
2.3.10.3. Amerikan Yeni Dışaurumculuğu "Kötü Resim" Sanatı ve Sanatçılar 53
2.3.10.4. Türkiye'de No Ekspresyonizm Sanatı ve Sanatçılar 56
2.3.11. Grafiti Sanatı ve Sanatçılar 58
2.3.12. Yeni Kavramsalcılık Sanatı ve Sanatçılar 60
2.3.13. Neo Geo Sanatı ve Sanatçılar 64
2.3.14. Neo Pop Sanatı ve Sanatçılar 65
2.3.15. Enstalasyton Sanatı ve Sanatçılar 66
2.3.16. Kimlik Sanatı ve Sanatçılar 70
2.3.17. Dijital Sanatı ve Sanatçılar 73

3. METAFOR VE SANAT

3.1.Metafor tanımı 76

3.2. Metafor türleri 77

3.2.1. Kavramsal Metafor 77
3.2.2. Yön Metaforu 78
3.2.3. Ontolojik/ Varlıksal Metaforlar 78

3.3. Sanat ve Metafor 79

4. YÖNTEM

4.1. Araştırma Modeli 79

4.2. Çalışma Grubu 80

4.3. Verilerin Toplanması 81

4.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması 81

5. İNCELEME VE BULGULAR

5.1. Demografik Değişkenler ve Metafor Kategorilerine bağlı frekans ve yüzde dağılımlarıyla tablolar 82

SONUÇ ve TARTIŞMA 99

ÖNERİLER 101

KAYNAKÇA 102

GÖRSEL LİSTESİ 109

EKLER..... 115

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 Katılımcıların Cinsiyet Dağılımlarının Yüzdelik Oranları, Frekansları ve Ki-Kare sonuçları 83
Tablo 2 Katılımcıların Bölüm Dağılımlarının Yüzdelik Oranları, Frekansları ve Ki-kare sonuçları 83
Tablo 3 Katılımcıların Sınıf Dağılımlarının Yüzdelik Oranları, Frekansları ve Ki-kare sonuçları 84
Tablo 4 Katılımcıların Yaş Dağılımlarının Yüzdelik Oranları, Frekansları ve Ki-kare sonuçları 84
Tablo 5 Bölüm Değişkenine Göre Cinsiyet için Örneklem Dağılımı 85
Tablo 6 Bölüm Değişkenine Göre Sınıf İçin Örneklem Dağılımı..... 85
Tablo 7 Bölüm Değişkenine Göre Yaş için Örneklem Dağılımı 86
Tablo 8 Çağdaş Sanat Metaforik Analizi Frekansı 1'den Fazla olan ve Yüzde Dağılımı 87
Tablo 9 Çağdaş Sanatta Metaforik Analizi Frekansı 1 olan Kodlar..... 87
Tablo 10 Kategorilere Göre Çağdaş Sanat Metaforları ve Frekans Dağılımı 89
Tablo 11 Cinsiyet Değişkeni ile Çağdaş Sanat Metafor Kategorileri İlişkisi 91
Tablo 12 Bölüm Değişkeni İle Çağdaş sanat Metafor Kategorileri İlişkisi. 93
Tablo 13 Sınıf Değişkeni İle Çağdaş sanat Metafor Kategorileri İlişkisi. 94
Tablo 14 Yaş değişkeni ile Çağdaş Sanat Metaforik Kategori ilişkisi..... 96
Tablo 15 Öğretmen Adaylarının Çağdaş Sanat Metafor açıklamaları 98

1.GİRİŞ

Sanatta Modernizmden sonra 1960'lı yıllarda meydana geldiği öne sürülen Çağdaş sanat tüm kuralların ortadan kalktğı sanatçıların özgürce ve karakterize bir anlayışla sanatsal faaliyetlerini icra ettikleri günümüz sanatıdır. Çağdaş sanat, meydana gelen sanat yapıtından ziyade fikrin ön planda olduğu bir anlayıştır. Sanatçılar birçok sorunu ele alarak seyirciyi düşünmeye teşvik edecek çalışmalar yapmış ya da hiç bir anlam ifade etmeyen yapıtlar ortaya koymuşlardır.

Herşeyin giderek değişmesi ve gelişen teknoloji ile birlikte sanat anlayışında da fikir ve yenilikler gerçekleşmiştir. Çağdaş sanatçılar kişilik farklılıklarıyla ve öznel sanatsal ifadelerle icra ettikleri yapıtlarını, gelenekselden uzak birçok malzemenin kullanımı ile birlikte yenilik getirme anlayışını temele alan sürekli bir dönüşümün yaşandığı biçimlere dönüştürmüşlerdir. Bu nedenle çağdaş sanat ve sanatçıların diğer akım ve sanatçılardan ayrı bir yere sahip oldukları görülmektedir.

Biçim ve konu açısından bakıldığında alışılmamış bir yapıya sahiptir. Diğer sanatların aksine çağdaş sanat, meydana getirme yöntemlerine ve akımlara yönelik incelenmesi zor, toplum bilincinin ağır bastığı konularla yakından ilgilenmektedir. Sanat bireyin, toplumsal sınıflar içerisinde isimlendirme süreci olarak tasvir edilen kimliğin oluşturduğu psikolojik boyutlar üzerinden incelediğinde kimlik oluşumuna, küreselleşme, feminizm, çok kültürlülük, teknoloji, cinsel kimlikler ve alt kimlikler bir ifade aracıdır.

Biçok farklı konuya değinen Çağdaş sanat gibi bir ifade, bir anlatım şekli olarak metaforlarda açıklanamayan kavramların anlaşılmasında kullanılmaktadır. Bu durumda Çağdaş sanat ve metafor kavramları düşünüldüğünde ikisinin arasında benzer özellikler olduğu söylenebilir.

Bu araştırmanın 2. Bölümünde yer alan Çağdaş sanatın meydana gelişine ve içerisindeki gelişmelerden bahsedilmiş olup çağdaş sanat düşüncesine bağlı olduğu kabul edilen 1960 ve sonrası akımlara ve sanatçılarla ilgili bilgilere yer verilmiştir. 3. Bölümde Metaforun kullanımı ve türleriyle ilgili bilgiler yer alırken, 4. bölümde araştırmanın yöntemine yer verilmiş, 5. bölümde ise araştırmayla ilgili verilere dayanarak hazırlanan tablolar oluşturulmuştur.

Çalışmanın sonuç bölümünde veriler yorumlanarak problem cümlelerindeki sorulara cevaplar aranmış, öğrencilerin Çağdaş sanatla ilgili algıları incelenmiştir.

1.2. AMAÇ

Bu araştırmada Çağdaş sanat kavramına yönelik görüşleri öğrenmek amaçlanmıştır. Amaca yönelik olarak Edirne ilinde bulunan Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarından çalışma grubu oluşturulmuştur.

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde şu sorulara yanıt aranmıştır;

1. Öğretmen adaylarının Çağdaş Sanat kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar ve bu metaforların gerekçeleri
2. Çağdaş sanat kavramına yönelik metaforlarda;
    - Cinsiyet değişkenine göre
    - Sınıf değişkenine göre
    - Bölüm değişkenine göre
    - Yaş değişkenine göre farklılıklar varmıdır?

1.3. ÖNEM

Metafor yaratıcılığımızı etkileyen bir olgudur, bazı açıklanamayan kavramları farklı benzetmeler yaparak kavramı açıkladığımız bir biçimdir. Eğitim ve sanat insanın toplumsal, sosyal ve kültürel açıdan gelişimi için en önemli etkendir.

Geleneksel sanat anlayışından farklı olarak çağdaş sanatta herhangi bir tür veya malzeme sınırlaması bulunmamaktadır. Çağdaş sanat estetik kaygılardan ziyade düşünceyi, yani kavramı ön plana çıkarır. Birçok konuyu ve ifade biçimini içinde barındıran çağdaş sanatı öğretmen adaylarının nasıl algıladıkları, anlamlandırdıkları bu açıdan önem taşımaktadır. Bu araştırmada öğretmen adaylarının Çağdaş sanat kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar incelenmiş olup, deomografik değişkenlere göre ne gibi farlılıkları bulunduğu, olumlu ya da olumsuz düşüncelere ve birbiri ile benzer algılara sahip olup olmadıkları araştırılmıştır.

1.4. SAYILTILAR

1. Öğretmen adaylarının Çağdaş Sanatla ilgili bilgi sahibi oldukları varsayılmıştır
2. Öğretmen adaylarının Çağdaş sanat kavramına ilişkin doldurdukları ankette paylaştıkları düşünceleri gerçek görüşlerini yansıttıkları varsayılmıştır.

1.5.SINIRLILIKLAR

Bu araştırma;

1. 2020-2021 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılı
2. Edirne ilinde bulun Trakya Üniversitesi ile
3. Eğitim Faküldesinde Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü ve Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümlerinde eğitim gören öğretmen adayları ile
4. Çağdaş sanat konusu ile sınırlandırılmıştır.

1.6.TANIMLAR

Çağdaş Sanat: Türk Dil Kurumuna göre ‘Çağdaş’ kelimesinin anlamı çağdaş, asri, aynı çağda yaşayan ve muasır gibi anlamlar taşımaktadır, sanat alanında ise içinde bulunduğu zamana gönderme yapmanın dışında, geeleneksel ve modern sanata karşı tavır sergilemektedir (Erden, 2012: s.6).

Metafor: Grekçe, metaphora kelimesinden gelen “metafor” kelimesi ‘meta’ ‘öte’ ve ‘phrein’ ‘taşımak’ kelimelerinden oluşur anlamı ise “bir yerden başka bir yere

götürmek" demektir (Lakoff-Johns, 2010: 11). Arapçada istiare olarak, Türkçede, eğretileme olan ve edebi sanatlarda da kullanımının yoğun olduğu bir ifade aracıdır, sanatsal veya estetik kaygıların anlaşılabilmesinde de fonksiyonel bir işlevi bulunmaktadır (Lakoff-Johns, 2010: 12).

2.ÇAĞDAŞ SANATIN TANIMI VE MEYDANA GELİŞ SÜRECİ

2.1.Çağdaş Sanat

Türk Dil Kurumuna göre 'Çağdaş' kelimesinin anlamı çağdaş, asri, aynı çağda yaşayan ve muasır gibi anlamlar taşımaktadır, sanat alanında ise içinde bulunduğu zamana gönderme yapmanın dışında, geeleneksel ve modern sanata karşı tavır sergilemektedir (Erden, 2012: 6).

'Çağdaş sanat' kelimesi yerine, 'geç modernizm' ya da 'postmodernizm' gibi farklı terimler de kullanılmaktadır. Fakat 'Çağdaş' kelimesinin kullanımı son dönemleri temsil ettiği için daha uygun görülmektedir. Sanat terimleri sorunlu olabildiği gibi 'çağdaş' sıfatı da sorun taşıyabilmektedir, son dönem eserlerini ifade ediyor olsada, genel anlamda görünürde fikirlerde ve üretiminde alışılmadık olan, farklı olan sanatı ima etmektedir (Whitham-Pooke, 2018: 24).

Smith'e göre (2006,682), çağdaş tabiri 'aynı anda moda olmak ve gözden düşmek' diye tanımlanabilir. Çağdaş yaşanılan dönem içinde meydana gelmiş anlayış ve durumlara uyan nesne, düşünce ve akımları açıklamak için kullanılmaktadır. Günümüzdeki kullanımı ile birlikte çağdaş sanat düşüncesi son 50-60 yılda meydana getirilmiş olan sanatsal faaliyetleri karşılar (Güler, 2014: 39). Çağdaş sanatın diğer sanatlardan farkı kullanılan, uygulanan fikirlerin, materyallerin, süreçlerin farklılık göstermesinden meydana gelen özgürlükçü sanat anlayışına sahip olması, Sanatın hayatın dışında kalmasının sorgulanması, sanatta mekân ve izleyicinin birebir iletişim halinde olması bir kaç özelliğinden bazılarıdır.

"Düşünür Richard Shusterman, "Aesthetics and Postmodernism" (Estetik ve Postmoderizm) adlı metnine şu cümleyle başlar; "Postmodernizm hakkında

söylenebilecek belki de en açık, en kesin şey, net olmadığı ve tartışmaya çok açık olduğudur." Yazar yine de Postmodernizmin "sanatla estetiğin hem çok güçlü hem de estetik olmayan etkilerinden uzak kabul edilen toplumsal, etik ve politik dünyamıza nüfus etmekte ısrarcı" olduğunu" ekler (Barret, 2015: 241).

Çağdaş sanat ya da diğer bir deyimiyle Postmodernizm araştırıldığında özelliklerinin 1960'lı yıllarda kent kökenli kültürel bir değişim süreci olarak başladığı görülmektedir. Bu değişim ilk olarak mimaride görülmüş daha sonraları da tüm plastik sanatlara yansımıştır. 1990 yıllarının sonrasında da 'postmodern' terimi Batı'da ki metropol kentlerde bir yaşam biçiminin adı olarak kullanılmış olması, kısa sürede milletlerarası bir tabir haline getirmiştir. Amerika'da ve Avrupa'da ki metropol kentlerden başlayıp teknolojinin gelişimi sayesinde tüm dünya kentlerine yayılmıştır (Turani, 2014: 182). Çağdaş sanat genel olarak toplumsal ve kültürel sorunlar, kimlik, cinsiyet, ırk ve tüketim, küreselleşme gibi sorunları dile getirerek farkındalığı arttırmayı amaçlar, olaylara farklı biçimlerde bakmaya çalışır.

2.1.2. Çağdaş Sanatta Mekân

Çağdaş sanatta mekânın önemi, çoğu akımında kullanım yoğunluğu ve çalışmayla bütünleşmesi durumundan dolayı eser kadar değer taşımasıdır. Mekân sadece sergilenen alan olmaktan çıkıp eser ile bir bütün olarak sanat haline gelmiştir. 1960'lar itibariyle 1990 yıllarının son dönemlerine kadar olan zaman içinde sanat nesnesi tasvirinin sorgulanması ve çeşitli durumlara sokulması sanat nesnesi ile mekân birlikteliğini etkilemiştir (Buskirk, 2005). Çağdaş sanat kavramı 1950 yıllarında oluşmaya başlamış olan sanatsal ifadeyi ve sanatın ele alınışını içine alır. Bir bakış açısını bir düşünceyi meydana getirmek için oluşturulmuş bir sanat eserinin mekânla bağlantısının sınırları sorgulanmış ve genişletilmiştir (Güler, 2014: 40).

Çağdaş sanat bağlamında sanat ve mekân olgularının birbiri ile bağlantısından meydana gelen başka bir boyut ise sanat objesi ve galeri ya da müzeler arasında oluşturuların tahmini ilişkinin çözülmeye başlamasıdır. Genelden farklı olan ifade araçları, nesneler ve farklı sergileme olanaklarını meydana getirmiştir. Bu durumda mekân hem sanat objesi, hem de sergilenen alan halini almış, bazen de sanat objesinin bir tamamlayıcısı olarak mekân içinde mekânlar meydana getirilmiştir. Bu

durumdaki yeni anlatım biçimi sanat ve mekân bağını araştırırken bu bağı oluşturacak araç gereçlerin ve yapının güçlü bir ilişki kurmasına sebep olmuştur (Güler, 2014: 41).

2.1.2.Çağdaş Sanatın Sergilendiği Alanlar ve Bienaller

Çağdaş sanat eserlerinin sergilendiği alanlar galeriler, sanat okullarının yılsonunda olan gösterileri veya sergilerde incelemek veya bazı yayınlarda, kitaplarda görebilmek mümkündür. Londra, milletlerarası sanat eserlerini görebilmek için gidilmesi gereken önemli merkezlerden biridir, dünyada çağdaş sanat üzerine en önemli sergi alanlarından biri olan, 2000 yılında açılmış olan Tate Modern'dir. Londra'da birçok sanatçının stüdyosu ve çağdaş sanat galerileri bulunmaktadır. Bunun yanında İngiltere'de de çağdaş sanat eserleri sergilerle yaygınlaşmış durumdadır. Liverpool, çağdaş uluslararsı eserleri tüm şehir genelinde sergiye sunulduğu ilk bienalini 1999 yılında gerçekleştirmiştir. 2002 yılında Gateshead'da Baltic Centre for Conpemporary Art açıldı ve geleceğin sanat üssü olarak Turner Conpemporary bir yazlık merkez açtı. İngiltere'nin doğu kıyısında da müzelerde, galerilerde kamuya açık alanlarda da sergiler ve performanslar, etkinliklerle bienale ev sahipliği yaptı. Bu tip gelişmeler sanat ve sanat ile ilgili sektörlerin ekonomik, toplumsal yenilenme ve yatırımın pek sevilmeyen yüzünün büyük planda kabul görmüş olması demektir, fakat bu projeler, çağdaş sanata gösterilen ilgininde daha önce görülmemiş bir şekilde yükselmesi anlamına da gelmektedir. Uluslarası sanat fuarlarıda çağdaş sanatın merkezi haline gelmiştir, bu fuarlar genel olarak organize edilen şehirlerin isimleri ile anılmaktadır, en ünlüleri Kasseli, Londra, Basel ve Venedik fuarlarıdır. Kökenleri 19. yüzyıl sergilerine kadar uzanmaktadır. Çağdaş etkinlikler olan sanat fuarları, küratörlerin, uygulamacıların, ziyaretçilerin ve koleksiyoncuların bir araya geldiği önemli pazarlardır. En yeni sanat eserlerinin de gösterime sunulacağı yerler olduğu için, sermaye ve turizm yatırımlarından da ilgi görmektedirler (Witham-Pook, 2018: 253-254-255).

Çağdaş sanatın sergilenmesinde önemli bir yere sahip olan Bienallerin ilki 1895 yılından itibaren Venedik'de düzenlenmeye başlamıştır yoğun ilginin sayesinde dünya üzerine yayılmıştır. Günümüzde Havana, Berlin, Sao Paulo, İstanbul,

Montreal, Sidney, Johannesburg, Taipei, Dakar, Kwangju, İskenderiye, Tokyo gibi farklı şehirlerde, tekrarlanarak düzenlenmektedir (Yılmaz, 2005: 410).

İstanbul Bienali 1987 yılından itibaren yapılmaktadır ve Uluslarararası ilgi görmeyide başarmıştır. İstanbul, coğrafi, tarihsel, kültürel, toplumsal ve ekonomik potansiyeliyle birlikte böyle uluslarası bir etkinliği başarılı bir şekilde oluşturup devamını da getireceğini kanıtlamıştır. İlk İstanbul Bienalinden 1 yıl önce Türkiye'nin Uluslarası Asya-Avrupa Sanat Bienali adında bir girişimi de bulunmaktadır. Ankara'da Turizm ve Kültür Bakanlığı tarafından 1986 yılında başlatılmış olan bu Bienal, sadece 3 kez uygulanabilmiştir. Bu Bienal ülkemizin sanatını ve turizm değerlerini göstermek sanatçıları ve ülkeleri yakınlaştırmayı amaçlamıştır (Yılmaz, 2005: 415). Bir yıl sonra da günümüzde düzenlenmeye devam eden İstanbul Bienali yapılmaya başlamıştır.

2.2. Sanat Tarihinde Çağdaş Sanat

Başlangıç yılları tartışmalı düşüncelere ve yorumlara sahip olan Çağdaş sanatın bazı sanat tarihçilerine göre **1**860 ile 1960 yılları arasını 'Modern Sanat' olarak tanımlamışlardır. Bu durumda 'modern' kavramının sanat tarihi içerisinde bir dönemi tasvir ettiği görüşünü paylaşırsak, 1960 yıllarında 'modern sanatın' ermesiyle birlikte devamını 'postmodern' sanat anlayışı olarak isimlendirmeliyiz (Whitham-Pooke, 2018: 28).

2.2.1. Yurtdışında Çağdaş Sanat

Çağdaş Sanat düşüncesinin sembolik olarak doğuşunu bazıları 1968 yılının Mayıs ayında Paris'te yaşanmış olan öğrenci olaylarına bağlar, bu olaylar öğrencilerin bilim insanlarınında desteğini alarak değişmesi gerektiğini düşündükleri ve değiştirilmesini talep ettikleri Avrupa eğitim sisteminin katı, kapalı tutumudur. Kuram, 1960'ların ortası ve 70'lerin başında ABD'de yaşanan sivil haklar hareketi, eşcinsel kurtuluş, radikal feminizm, Vietnam savaşı karşıtı harekerlerle beraber eylemci bir boyut kazanmıştır. Akademisyenlerden bazıları postmodern düşüncenin başlangıcı olarak 1979 yılında Jean-François Lyotard'ın Postmodern durumu'nu yayımlaması olduğunu düşünmektedir (Barret, 2015: 261).

2. Dünya Savaşından sonra gelişen birçok durumla birikte ‘Soyut Dışavurumculuk’ Amerika’da ortaya çıkarken soyut resim anlayışına karşı Avrupa’da 1950 yıllarında birçok sanat hareket meydana geldi, Avrupa’da ve Amerika’da ‘Pop Sanat’ ve ‘Yeni Gerçekçilik’ akımları ile beraber çağdaş sanat dönemi başlamış oldu (Erden, 2012: 6).

2.2.2.Türkiye’de Çağdaş Sanat

Türkiye’de çağdaş sanatın başlangıç yılları olarak 1980’lerde yeşermeye ve 1990’lı yıllarda ise olgunlaşması söz konusudur (Erden, 2012: 11).

1980 yıllarında Türkiye askeri bir darbeye girmiş olsa da dönemin iki önemli dinamiği yer almaktaydı. Bir tarafta kadın sanatçıların unutulmuş ve görmezden gelinmiş, yaratıcı, üretken ve güçlü verimliliği yer alırken, diğer yandan Amerika yeni düşüncenin, zihniyetin kaynak ülkesiydi. Orada başlamış olan akımlar Türkiye’de de kendini göstermeye başlamıştı (Kahraman, 2013: 26).

Türkiye’de faaliyet göstermiş olan çağdaş sanatın, birbiri ile bağlantılı bir kaç dinamiğin 1990 yıllarında dönüşümünü kararlaştırmış olduğu görülmektedir bunlar; sanatsal yaratıcılık olarak beslendiği ve aynı zamanda itici gelerek reddettiği 1980 yılı darbesi sonasında meydana gelen serbest piyasa ekonomisinin tüketim kültürünün belirmesi ve Berlin duvarının yıkılışıyla ortaya çıkan sarsıntıdan etkilendi. Devlet Güzel Sanatlar Akademisinin ‘sanat bayramı’ başlığı altında ‘yeni eğilimler’, İstanbul Resim ve Heykel Müzesi yönetimi ve Müze derneğinin ortak atılımları ile oluşturulmuş ‘günümüz anatçılar sergisi’, 12. İstanbul Festivalininde yer almış olan ‘Öncü Türk Sanatı’ndn Bir Kesit’ ve ABCD sergilerinin etkisiyle meydana gelmiş İstanbul Bienali’nin çoğulcu demokratik yapısından etkilendi. Farklı kültürlerle tanışmaya zemin hazırlamış olan bu çoğulcu yapı, kurulu düzen ve onu temsil eden ilişkilerde kırılma meydana getirerek ‘şimdi ve şu an olan’ ile birlikte geçmişe uzanan modern yönelimler arasında bozulmalar meydana getirdi (Çalıkoğlu, 2008: 7).

Sanat, politika ve kültürün 1980 yıllarındaki dönüşümüyle ortaya çıkmış ve Türkiye’de evrensel olan çağdaş sanat düşüncesine adım atmıştır. Daha önceki sanat

anlayışlarında ülkemiz bunları yakalayamamış ya da geç takip etmiş olsada çağdaş sanat akımlarında diğer ülkelerle birlikte 1980 yıllarında yakalamıştır.

2.3.Çağdaş Sanat Akımları ve Hareketleri

Çağdaş sanat birbirinden farklı anlayış ve hareketler ile alışılmışın dışına çıkması ile sanatçıların meydana getirdiği eserler seyirciyi etkileyip, şaşırtmış ve içine almıştır. Minimalizm, Kavramsal sanat, Feminist sanat, Yeni Dışavurumculuk, Performans Sanat, Yeryüzü Sanatı, Dijital sanat ve daha nicesi çağdaş sanatın içinde yer alan akımlar ve hareketlerdir. Sürekli yenilik getirme, denenmemişi deneme düşünceleriyle sanatçılar ve oluşturdukları çalışmalarda canlı ve temsil edilen bir fikrin, eleştirinin, olmasıyla, benzersiz eserler meydana getirmişlerdir.

2.4.1. Çağdaş Sanat Akımı Sanatçıları ve Eserleri

1960'lı yıllar;

2.3.1. Minimalizm

"Çağdaş Sanat akımlarından biri olarak bilinen Minimalizm'in ortaya çıkışı 1965'te, ingiliz filozof Richard Wollheim (1923-2003), "Minimal Sanat" adlı bir makale yazdı. Renk Alanı Resimleri ve Dadaist eserler üzerine yazdığı halde, o zamanlarda New York'ta gelişmekte olan bir soyut sanat türünü açıklamak için minimalizm ifadesini kullandı. Minimalizm, birçok 20. Yüzyıl akımından etkiler taşıyan, uçlarda bir sanat tarzıydı. Minimalizm, Soyut Eksresyonizm'e bir tepki olarak ortaya çıktı. Minimalistier, duygusal öznellik yerine mantık ve tarafsızlığı getirmeyi amaçlıyordu." (Hodge, 2013: 178). Minimalizm Akımı sanatçıları, meydana getirdikleri sanat eserlerinde biçimi, sadeliği, anlaşıla bilirliği ön plana çıkararak nesneleri olabildiğince yalın bir şekilde kullanmışlardır. Minimalizm *"amaçlanan etkiyi ortaya koymak için sınırlı düzeyde malzeme kullanmak anlamına gelir"* (Türe-Tayfur-Öztürk, 2020: 853). Sanatçılar sınırlı düzeyde malzeme kullanarak nesnenin ve mekânın uyumunu, önemini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Minimal sanatta çoğu sanatçı 3 boyutlu nesnelerle ilgilenmiştir. Bu akımda özellikle endüstriyel malzemelere önem verilir. Sanatçılar çalışmalarında; tuğla, alüminyum, çelik, fiberglas, floresan, gibi malzemeler kullanmışlardır. Çalışmalarda malzemenin

üzerinde herhangi bir teknik uygulamasına gerek görülmemektedir. Sanat eserine dönüşen malzeme kendi niteliğinden ödün vermez ve ortaya konan eserin sadeliği, seyirci tarafından anlaşılabilirliği ve mekânla uyumu ön plandadır.

Donald Judd Hayatı ve Eserleri

1928 yılında Missouri'de doğmuş Amerikalı bir heykeltraş olan Donald Judd Minimalizmin önde gelen sanatçılarından biridir. Sanatçı New York "Art Students League'den mezun olduktan sonra Columbia Üniversitesinde Felsefe ve Tarih bölümlerinde eğitim görmüştür. 1959 ve 1965 yıllarında eleştirmenlik yapmıştır. Sanatçı 1994 yılında vefat etmiştir (Akgün, 2019: 22-23).

" Donald Judd'ın modern sanatın gelişimine yaptığı kapsamlı katkı, ne resim ne de heykel, kendi deyimiyle "Belirli bir obje" olan bir tür sanat yapıtı üretmekti. Böyle bir yapıt şekil ve rengin bir düzenlemesi olacak, ancak, resmin tersine, uzamda var olan bir obje olarak birebir niteliği ortaya koyacaktı. Ressam olarak işe başlayan Judd'a göre, tamamen soyut olan resimlerde bile sorun, hem gerçekte olmayan uzamsal bir derinliği çağrıştırarak yanılsama yaratmaları hem de gerçek dünyada var olmayan temel bir düzeni ima ederek dengeli bir kompozisyon oluşturmalarıydı. Judd'un bulduğu çözüm, bakır, aslüminyum, pleksiglas gibi endüstriyel malzemeler kullanarak basit, geometrik ve simetrik düzenlemelerle bir araya getirmekti." (Graham Dixon, 2010: 530).

Görsel 1: Donald Judd, "İsimsiz", 1965, Galvaniz demir, lake, 38x 203x66 cm.

1965 yılında başladığı 'isimsiz' adlı seri halindeki çalışmaları Minimalist sanatın en önemli örnekleri arasındadır. Bu çalışmaları arasında yer alan 'İsimsiz'

(Görsel 1) adlı eseri Yalın haliyle duvara monte edilmiş, demirden yapılmış kızrmızı renge sahip çalışması raf görünümünü anımsatmakta. Judd'un bu serideki çalışmalarında göze çarpan tek şey nesnelerdeki canlı renklerdir, farklı renk kullanımının yanında ahşaptan da yararlanmıştır.

Carl Andre Hayatı ve Eserleri

1935 yılında Quincy, Massachusetts'de doğmuş olan sanatçı Minimalizm Akımının öncü isimleri arasında yer almaktadır. Sanat eğitimini Philips Akademisi'nde görmüştür (Uzun Aydın, 2018: 1159). Carl Andre'nin çalışmalarının özelliği yatay kompozisyonlardan oluşmasıdır. Sanatçı çinko, çelik, tuğla, ahşap parçalar gibi materyaller kullanmıştır. Sanatçının kullandığı malzemeler en yalın haliyle geometrik formlardan oluşan tasarımlarıyla zeminde yatay bir biçimde yer almaktadır.

Görsel 3: Carl Andre "Çelik,Çinko,Yüzey" 1969, (182.9x182.9 cm) .

Carl Andre'nin bir başka önemli yapıtı 'Çelik Çinko Yüzey' (Görel 2) adlı çalışmasıdır. Zemine yatay yerleştirilmiş dama tahtası şekillerinden oluşan çalışmanın yarısı çelik ve diğer yarısı çinkodan yapılmıştır. Andre bu eseri hakında şunları söylemiştir *" Eserim estetik, materyalist ve komünist. Estetik çünkü aşkın bir yapısı, ruhani ya da entelektüel bir özelliği yok. Materyalist çünkü sadece kendi materyallerinden ibaret ve başka malzemelerin kullanılmasını gerektirmiyor. Aynı zamanda komünist çünkü yapısı itibariyle herkese eşit derecede ulaşılabilirlik sağlıyor"* (Farthing, 2012: 522). Carl Andre eserlerinde belirli düzen ve ölçümlere özen göstermiş olup çoğunlukla kübik formları kullanarak mekânla bir bütün haline getirmiştir.

Dan Flavin Hayatı ve Eserleri

Sanatçı 1933 yılında New York'ta doğmuş ve 1996 yılında vefat etmiştir. 1957 ve 1959 yılları arasında Columbia Üniversitesinde sanat tarihi eğitimi görmüştür. Floresan çalışmaları yapan sanatçının ilk sergisi 1962 yılında New york'ta sergilendi. (Dixon, 2010: 531).

Sanat hayatına soyut ressam olarak başlamış daha sonraları duvar çalışmaları yapmaya yönelmiştir. 1960 yıllarında karton kutulara ampüller yerleştirerek çalışmalarını sürdürmüş ve 1963 yılında florasan tüp alıp duvarda çalışma yapmış ve floresan kullanımı sanatçının sanatında özel bir yere sahip olmuştur. (Graham Dixon, 2010: 531). Çalışmalarında sadece renkli floresanlar kullanmış ve kompozisyonunu duvara farklı biçimlerde monte ederek oluşturmuştur. Sanatçı hazır üretim sanayi malzemesi olan floresanla meydana getirdiği kurguları ile Minimalist bir anlayışı ortaya koymuştur.

Görsel 3: Dan Flawin " The Nominal Three " (to William of Ockham), , 1964-69, Beyaz florasan ışık, h.244 cm.

Farklı boyutlar ve farklı renklerde kullandığı floresanların karanlık ortamlarda oluşturduğu atmosfer seyirci için güçlü ve etkileyici bir görüntü yaratmaktadır. Sanatçının "The Nominal Three" (Görsel 3) adlı çalışması beyaz renkte florasan kullanmıyla odayı aydınlatmasından oluşmaktadır, sanatçı çalışmayı

duvara monte ederek sergilemiştir. Çalışmalarında floresanlara farklı biçimler oluşturmuştur. Diğer Minimalist sanatçılar gibi kullandığı sınırlı sayıda malzeme ile sanatını meydana getirmiştir. Uyguladığı bu farklı, etkileyici teknikle Minimalizmin önde gelen sanatçılarının arasında yer almaktadır.

Frank Stella Hayatı ve Eserleri

Ressam, Baskı sanatçısı ve Heykeltraş olan Frank Stella, 1936 yılında Malde, Massachuset'te doğmuştur. Eğitimine 1950 yılında Philips Akademisi'nde başlamış, resim ve sanat tarihi dersleri almıştır. Sanatçı daha sonra Princeton Üniversitesi'ne geçerek Tarih Bölümüne devam etmiştir (Köksal, 2007: 32-33).

Sanatçının tuvallerinde bıraktığı boş alanlar, düzgün geometrik formlardaki çizgileri ve oluşturduğu kıvrımlı şekiller, kullandığı en aza indirgenmiş materyallerle minimalist görüşünü bize yansıtmaktadır. Frank Stella için *"Resim sanatının iki sorunu vardır. Birincisi resmin ne olduğunu keşfetmek, ikincisi bir resmin nasıl yapılacağını keşfetmektir. Birincisi bir şey öğrenmekle, ikincisi bir şey yapmakla ilgilidir."* (Antmen, 2008: 186). sözleri onun sanata bakış açısını göstermektedir. Sanatçı eserlerinin duygusallık barındırmayan sıradan objeler olduklarını öne sürmüştür.

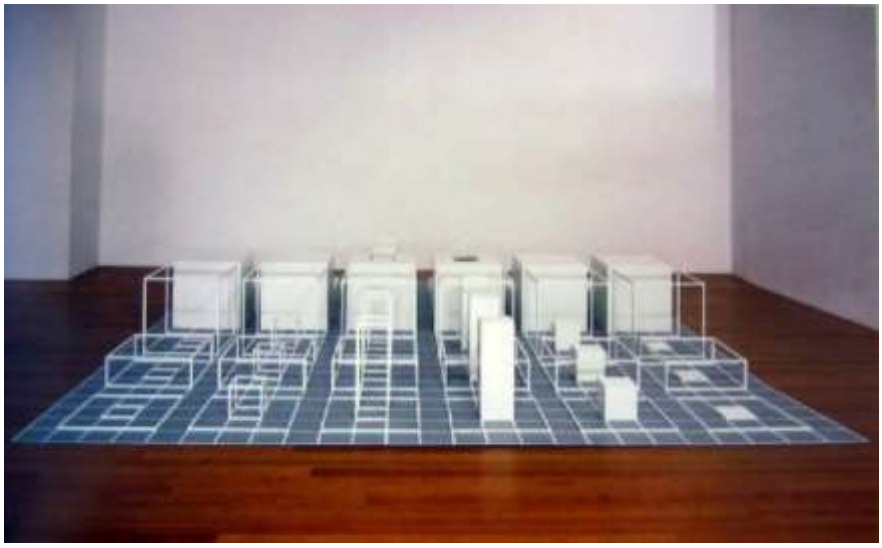
Görsel 4: Frank Stella "Hindistan İmpaatoriçesi" 1965 Tuval üzerine polimer emülsiyon boyasında metal tozu.

1960'lı yıllarda yaptığı eserlerle minimal sanatın önde gelen sanatçılarından biri haline gelmiştir. Eserlerinde çizgisel formları canlı renkler kullanarak oluşturmuş ya da siyah beyaz renkler uygulayarak tasarlamıştır. Frank Stella'nın "Hindistan İmparatoriçesi" (Görsel 4) isimli 1965 yılında gerçekleştirdiği çalışması geometrik

formlarla zigzag şeklini vererek ve koyu kırmızı tonlardan faydalanarak oluşturmuştur.

Sol LeWitt Hayatı ve Eserleri

Sol LeWitt 1928 yılında doğmuştur (Yılmaz, 2006: 216). **"***Kavramsal sanatın terim olarak yerleşmesinde Sol LeWitt'in 'Kavramsal Sanat Üzerine Paragraflar' adlı makalesinin payı önemlidir (Tesadüfe bakın, bu metin Reinhardt'ın öldüğü yıl olan 1967'de basılmıştır). LeWitt o metninde sanat anlayışını Dışavurumculuğun karşısına koymuştu; "Kavramsal sanatta, düşünce ya da kavram işin en önemli kısmıdır (Sanatın diğer türlerinde, yapış sürecinde kavram belki değişebilir). Bir sanatçının, sanatın kavramsal bir biçimini kullanması demek, bütün plan ve kararların il baştan yapılması ve uygulamanın ise sadece bir ayrıntı olması demektir".* Diyerek düşüncelerini paylaşmıştır (Yılmaz, 2006: 220).

Görsel 5: Sol Lewitt, "Serial Project No.1 (ABCD)", 1966, Alüminyum üzerine emaye, 51x414x414cm.

LeWitt çalışmalarının bazılarında tuval yerine duvar yüzeyinden yararlanmış, duvarı tamamen kaplamıştır ve basit geometrik biçimlerden yararlanarak, en aza indirgenmiş renk kullanımı uygulamıştır. Sanatçı çalışmalarında ağırlıklı olarak kübik formlara yer vermiştir. 'Serial Project No.1 (ABCD)' (Görsel 5) isimli

çalışmasını 1966 yılında meydana getirmiştir. Mimari yapılarla benzerlik gösteren bu çalışmasında sanatçı monokrom renk tercihiyle zemin üzerine dikdörtgen ve kare şekilllerindeki formları belli biz düzene göre yerleştirdiğini görmekteyiz.

Richard Serra Hayatı ve Eserleri

Richard Serra 1939'da San Francisco'da doğmuştur. 1957-1961 yılları arasında California Üniversitesi'nde eğitim gördüğü sırada bir çelik fabrikasında çalışmış, orada öğrendiği şeylere ve kullandığı materyallere sanatında yer vermiştir (Karaaslan, 2011: 66). Serra, üç boyutlu nesneler kurgulamakla ilgilendiğini 60'lı yıllarda oluşturduğu ilk minimalist heykellerinde göstermeye başlamıştır.

Görsel 6: Richard Serra, "Tilted Arc", 1981.

Sanatçı çalışmalarında büyük metal levhalardan yararlanmış, tüm mekânı kaplayacak boyutlardaki levhalara bükümlü, kıvrımlı spiraller şeklini vermiş ya da herhangi bir bükme kıvırma işlemi uygulamadan tasarımlarını oluşturmuştur. Sadece iç mekân değil sanatçının devasa dış mekân çalışmaları da bulunmaktadır. 1981 yılında yaptığı 'Titled Arc' (Görsel 6) isimli çalışması bir dış mekân çalışmasıdır. Devasa boyutlardaki eserinin arasından insanlar geçip dolaşmıştır.

2.3.2. Kavramsal Sanat

1960'lı yılların sonlarında meydana gelmiş sanat akımıdır fakat 'Kavramsal sanatın' ilk ortaya çıkışı olarak Marcell Duchamp'ın 1917 yılında bir pisuara "Çeşme" ismini vererek sergilemesine dayanmaktadır. Minimal sanatçı olan Sol LeWit 1967 yılında yazdığı 'Kavramsal Sanat Hakkında Paragraflar' adlı yazısında 'Kavramsal Sanat' terimine açıklık getirmeye çalışmıştır (Farthing, 2012: 522). Çağdaş sanatın içinde yer alan Kavramsal sanat, Performans sanatı, Dil ve Sanat, Fluxus, Yeryüzü Sanatı, Oluşumlar, Süreç Sanatı gibi birçok farklı sanat ve düşünce akımını da kendi içinde barındırmaktadır. Kavramsal sanatçılar sanat nedir? sorusuna yanıt aramışlardır. Akım ortaya konulan eserden ziyade eserin ne anlam ifade ettiğiyle ilgilenmektedir. Sanatçılar sanatta kullanılan geleneksel ifadeler, araçlar yerine sanatın kuramsal yönünü çözümlemeye ve anlatmaya çalışmışlardır. Sanatın estetik ve güzellik dışında fikir, kavram olduğunu savunan sanat akımıdır. Kavramsal sanat düşünceyi temel alır, akımda eserin maddesel ve kalıcılık yönüne karşı çıkış bulunmaktadır. Sanatçılar çalışmalarında, kelimelerden, metinlerden, video kayıtlarından, haritalardan, fotoğraflardan, taslaklardan, belgelerden yaralanmışlardır.

Joseph Kosuth Hayatı ve Eserleri

"Amerikalı sanatçı, Kavramsal sanat akımının öncü figürlerindendir. Toledo Müzesi Tasarım Okulu, Cleveland Sanat Enstitüsü ve New York Görsel Sanatlar Okulu'nda sanat Eğitimi, New York Yeni Sosyal Araştırmalar Okulu'nda antropoloji ve felsefe eğitimi" görmüştür (Antmen, 2008: 201). *"Kosuth, kavramsal eserlerini ilk kez 1967'de finansal destek aldığı Museum of Normal Art'ın sergi alanında gösterdi. İki yıl sonra ilk kişisel sergisini yaptı ve Sanat ve Dil dergisinin Amerika editörü oldu."* (Farthing, 2012: 503).

Görsel 7: Joseph Kosuth "Bir ve Üç sandalye" 1965.

Sanatçı sanat ve dille ilgili araştırmalar ve çalışmalar yapmış sanatında da bu çalışmalara yer vermiştir. Eserlerinde kullandığı objenin, malzemenin dildeki anlamına inerek objeye kavramsal olarak yaklaşmıştır. Kosuth'un Kavramsal Sanat içinde önde gelen eserlerinden biri olan 'Bir ve Üç Sandalye' (Görsel 7) isimli 1965 yılında yaptığı çalışması bir sandalye üzerine yaptığı kavramsal düşünceyi yansıtmaktadır. Bu çalışmada sandalyenin kendisi merkezi konumda yerleştirilmiş duvara yakın olarak yer alırken sağ tarafında objenin fotoğrafı yani görüntüsü ve sol tarafında da 'sandalye' kelimesini açıklayan, tanımlayan bir yazı yer almaktadır.

Sanatında, kullandığı malzeme ve dili yani onun kavramsal olarak açıklamasını bir araya getirmiştir. Bu çalışmasında olduğu gibi aynı uygulamayı kullanarak farklı malzemelerden yararlanıp seri haline getirip sergilediği birçok çalışması bulunmaktadır. Sanatçı cümleleri, kelimeleri sanatında sıklıkla kullanmış, bazen de çalışmalarını tamamen kelimeler üzerinden oluşturmuştur.

Lawrence Weiner Hayatı ve Eserleri

1942 New York doğumlu olan Amerikalı sanatçı, Kavramsal sanatın öncü figürlerindendir (Taşcıoğlu: 140). Dil ağırlıklı çalışmalara yönelip, kelimeleri kullanarak sanatını ortaya koymuştur. Çalışmalarında çoğunlukla yazıdan yararlanmış, farklı tip ve boyutlardaki yazıları duvara ya da yere yerleştirerek farklı tasarımlarla sergilemiştir. Boş mekân ile kelimelerden oluşan tasarımlarını birlikte kullanmıştır.

Tipografi tekniğiyle meydana getirdiği sanatına yeni anlamlar kazandırmış, başka hiç bir objeye ya da materyale ihtiyaç duymamıştır. Herhangi bir obje kullanmak yerine kelimeleri kullanarak sanatını sunmayı tercih etmiş olan Weiner'in *"Nesnelere itirazım yok ama onları yaratma hevesim de yok."* (Harrison-Wood, 2003: 893). diyerek yaptığı açıklamasında tasarımlarında nesne kullanmayı tercih etmediğini belirterek açıklık getirmiştir. Sanatçı obje kullanımı yerine sanatında anlatmak istediğini direk dil aracılığıyla yapmayı tercih etmiştir.

Gösel 8:Lawrence Weiner "Su Islattı" 1998 Kunstfestivalen I Lofoten, Norveç.

Weiner 1998 yılında oluşturduğu 'Su ıslattı' (Görsel 8) isimli eseri açık alan deniz kenarındaki duvar üzerine yazdığı yazıdan oluşmaktadır. Gri renk ile çapraz yazılmış olan yazıda başlığı gibi 'Water Made İt Wet' yani 'Su Islattı' yazmaktadır.

On Kawara Hayatı ve Eserleri

On Kawara Japon Kavramsal sanatçıdır. New York'ta 1965 yılından itibaren yaşamaya başlamıştır. Sanatında, zaman, mekân, ölüm, yaşam gibi konuları ele alır. 1960 yıllarında hayatını kaydetmeye başlayan sanatçı, günlerini, tanıştığı insanları, yolculukları ile ilgili liste oluşturmaya başlamıştır. Arkadaşlarına 'Hala hayattayım-On Kawara' yazan telgraflar ve bulunduğu yerden mühürlü adres, saat yazan kartpostallar gönderdi. Sanatçının tarihlerle ilgili resimleri en ünlü eserleridir (Graham Dixon, 2010: 561).

Görsel 9: On Kawara ‘Bu gün’ 1979, Tuval Üzeri sentetik polimer boya, 46x62,5 cm.

Kawara’nın ‘Bu gün’ (Görsel 9) isimli serisi tuval üzerine o günün tarihi yazan çalışmadan oluşmaktadır. Bu serideki çalışmalarında her tarihi farklı ve tek renk olan tuvaller üzeri sentetik polimer boya kullanımı ile yazılmıştır.

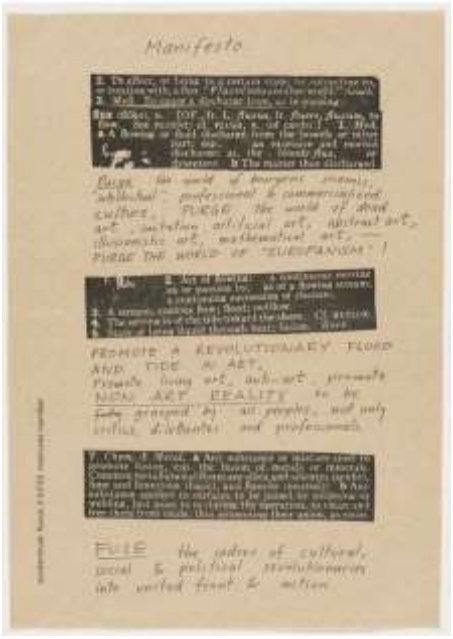
2.3.3. Fluxus

1960’lı yıllarda meydana gelmiş olan, ‘Fluxus’ yani ‘akış’ anlamını taşıyan sanat akımıdır, başta bir sanat hareketi olarak anılan ‘Fluxus’ daha sonraları akım olarak kabul görmüştür. 1960 yıllarına dangasını vurmuş olan akımda, Jhon Cage, Yoko Ono, Nam June Paik gibi birçok ünlü sanatçı yer almıştır, akımın kurucusu olan Maciunas, Fluxus manifestosunu yazmış ve 1962 yılında ilk Fluxus Festivalini Almanya’da düzenlemiştir (Erden, 2012: 50). Yeni anlatım biçimleri, sanatta yeni bir bakış açısı arayan farklı ülkelerdeki sanatçıları ve farklı sanat dallarıyla ilgilenenleri bir araya getirmiştir. Yaşadığımız dünyayı, çevreyi sorgular, akımda estetik değil sosyal kültürel, maddi sorunlar ele alınmaktadır. Geleneksel obje, nesne ve kalıcılık reddedilmiş, onun yerine ana odaklanarak gösteriler, sergiler düzenlenmiştir. Akımda genelde konserve kutuları, kâğıt parçaları, kasetler, şişeler, müzik aletleri, eski afişler, plaklar gibi malzemeler kullanılmıştır. *“Fluxus, çok sayıda Amerikalı üyesi olmasına karşın faaliyetlerinin önemli kısmını Almanya’da gerçekleştirdi.”* (Erden, 2012: 52).

George Maciunas Hayatı ve Eserleri

1931’de Litvanya’da doğmuş Amerikalı sanatçıdır. Farklı üniversitelerde

grafik tasarım, mimarlık ve sanat tarihi eğitimleri almıştır. Fluxus Akımının kurucusu olan Maciunas ilk olarak 'Fluxus' adında bir dergi çıkarmış ve bu düşünceyi yaymıştır. Birçok ünlü sanatçının da yer aldığı 1962 yılında gerçekleşen ilk Fluxus Festivalini düzenlemiştir (Erden, 2012: 50).

Görsel:10 George Maciunas "Fluxus Manifestosu" 1963 (20,9 x 14,7 cm).

Sanatçı sanatında genellikle yazılardan, kutulardan, çeşitli kâğıt parçalardan eski anahtarlardan yararlanmıştır. 1963 yılında 'Fluxus Manifestosu'nu (Görsel 10) yazmıştır. Kağıt üzerine yazdığı, kolaj tekniğini kullandığı siyah ve beyaz renkleri içeren bu yazılar Fluxus'un ne anlam ifade ettiğini neleri savunduğunu ve amaçlarını anlatmıştır sanatçının en çok bilinen eseri durumundadır. George Maciunas'a göre Fluxus *"ANTİ-PROFESYONELDİR (yani, profesyonel sanata veya sanattan para kazanılmasına ya da sanatçıların bütün yaşamlarını, bütün zamanlarını sanata adamasına karşıdır)."* (Antmen, 2008: 209).

Joseph Beuys Hayatı ve Eserleri

1921 yılında Almanya'nın Krefeld şehrinde doğmuş olan sanatçı, Tıp okumaktan vazgeçerek 1940 yılında Alman Hava Kuvvetleri'ne katılmış ve 2. Dünya Savaşı'nda kendiside çarpışmıştır. 1943 yılında savaş pilotu olarak Kırım'da

görevliyken, uçağı düşürülmüş ve Beuys zor şartlar altında tedavi görmüştür, sanatçı bu olaydan çok etkilenmiş ve sanatına yansıtmıştır. Düsseldorf Güzel Sanatlar Akademisi'nde sanat eğitimi aldıktan sonra aynı Akademide eğitimcilik yapmıştır (Beyoğlu, 2019: 35).

Görsel 11: Joseph Beuys "Ölü Bir Tavşana Resim Nasıl Anlatılır" 1965 Performans, Alten Galerie Schmela, Düsseldorf, Almanya (Kaynak: Farthing, Stephen ,(ED) *'Sanatın tüm Öyküsü',* Hayalperest Yayınevi, çin, 2012s.501)

Çalışmalarında belli bir teknikle sınırlı kalmayan Beuys, enstalasyon çalışmaları, resim, süreç sanatı, heykel, performans gibi bir çok farklı sanat anlayışına, sanatında yer vermiştir. Sanatçının 'Ölü bir Tavşana Resimler Nasıl Anlatılır'(Görsel 11) adlı 1965 yılında bir galeride gerçekleştirdiği performansı sanatçının en çok bilinen ve çarpıcı performanslarındandır. Beuys bu performansında yüzünü, baldan oluşturduğu altın rengi veren maskeyle kaplamıştır ve kucağında tuttuğu ölü bir tavşan bulunmaktadır. Galeride bulunan resimlerle ilgili 3 saat boyunca ölü tavşanla sohbet etmekten oluşmuştur (Uz-Uz, 2018: 55). *"Performans içerdiği sembollerle anlam kazandı. Tavşan, Eski Yunan ve Antik Roma mitolojilerinde, Germanil (Eski Alman) kabilelerin inanışlarında, Hristiyanlık'ta farklı anlamlar yüklenmiş bir semboldür. Keza altın güneşin, bilgeliğin ve saflığın simgesi olmuştur. Bal ise Germanik mitolojide yeniden doğuşun bir sembolü"* olarak görülmektedir (Erden, 2012: 57).

2.3.4. Yoksul Sanat

'Arte Povera' yani Türkçe deyimiyle 'Yoksul Sanat', 1960'larda ortaya çıkmış, 'Kavramsal Sanat' temelli, İtalya'da meydana gelmiş sanat akımıdır. Eleştirmen olan German Celant akımın ismini,*"Polonyalı yönetmen Jerzy Grotowski tarafından düzenlenmiş bir oyun olan "Yoksul Tiyatro"dan almış ve böylelikle yeni bir sanat akımının ismi oluşmuştur."* (Uzun Aydın. 2018: 219). Akımdaki sanatçılar, sanatın ticari yönüne başkaldırmış, galeri ve farklı yerlerde sergilenen sanat eseri düşüncesini reddetmiş, uyumsuz nesneleri bir araya getirerek oluşturulan çalışmalarla geleneksel anlayışa ve düzene karşı çıkmıştır. O dönemlerde sanat dünyasında gündemde olan 'Pop Sanatın' tüketicilik, seri üretim anlayışını reddetmiştir. Akım hazır malzeme kullanımına tepkilidir ve el emeğine, işçiliğe önem verilmektedir. Anlatım biçimi olarak sanatçılar, resim, heykel, performans, yerleştirme gibi, farklı tarzları kullanarak çevreyi göz önünde bulundurmuşlar. Sanatçılar nesnelerin zaman içerisindeki değişimlerini sergilemiş, özellikle doğayı temsil eden malzemeleri kullanarak bunu görünür kılmışlardır. Günlük yaşamda kullanılan, konserve kutusu, cam, çinko, neon ışıklar, gazeteler, kâğıtlar, bakır teller gibi, atık nesnelerden ve çimen, toprak, taş, sebze, tahta, çalı çırpı gibi doğadan alınan gelip geçici malzemelerden de yararlanmışlardır. 1967 yılından itibaren İtalya'nın farklı şehirlerinde sergiler düzenlemişlerdir.

Mario Merz Hayatı ve Eserleri

"1925'de Milano'da doğan sanatçı, 2003'te yaşama veda etmiştir. Yaşamı ve sanatını Torino ve Milano'da sürdürmüş olan Merz, Povera hareketinin önemli temsilcilerindendr." (Eroğlu, 2014: 68). "*İnformal Sanat stilinde resme başlayan Mario Merz, objelerin kendilerini sunmak uğruna imgeleri betimleme anlayışını redderek 1960'larda heykele döndü. Başlangıçta hazır objeler kullanan ve Arte Povera tekniklerinden yararlanan Merz"*(Graham Dixon, 2010: 556). kompozisyonlarını, taşlar, dallar, şişeler, sepetler, naylon, ip, tel, yağmurluklar, neon ışıklar, şemsiyeler gibi çeşitli objelerden oluşmaktadır.

Görsel 12: Mario Merz, *Senza titolo* , 1984-2002, çap x yükseklik: 600x300, 400x200, 200x100, entalasyon, cam,kelepçe,demir,kilbloklar,mavineon.

Merz, doğal, kırsal yaşamı andıran eserlerini, çoğunlukla doğadan alınmış malzemeleri kullanarak oluşturmuştur. Tekrarlanmış biçimlerdeki bu yapıları, farklı malzemeleri kullanarak meydana getirdiği çalışmalarında doğal malzemenin yanında bazen neon ışıklardan oluşan kelimeleri ve cümleleri de ekleyerek tamamlamıştır. serisinin içinde yer alan, yerleştirmelerinden biri olan 'senza titolo' (Görsel 12) adlı yapıtı iç içe geçmiş üç çadır şeklindeki evlerden oluşmaktadır çalışmayı yaparken cam, kelepçe, demir, kil bloklar ve mavi neon çubuklar kullanmıştır.

Jannis Kounelis Hayatı ve Eserleri

Yoksul Sanatın önemli temsilcilerinden olan Kounelis, Yunanistan'da doğmuştur. 1956 yılına kadar sanat eğitimini Atina'da görmüş sonrada İtalya'da devam etmiştir (Erden, 2012: 59). Yunan asıllı sanatçı resim, heykel, performans ve yerleştirme sanatlarıyla ilgilenmiştir. Yoksul sanatın önde gelen sanatçıları arasında, İtalyan olmayan tek sanatçısıdır.

Sanatçı sanatında çuval, demir, ahşap, taş, ateş, bitki, kurşun, kömür gibi malzemeler kullanmış, gerçekleştirdiği bazı performanslarda canlı hayvanlara da yer vermiştir. Kounelis eski masa sandalye ve dolaplardan da yararlandığı bazı yerleştirmelerinde, masa ve sandalyeleri büyük boyutlu tuvallere monte etmiş, büyük

boyutlardaki dolapları da kalın halatlarla asarak, çalışmalarını sergilemiştir sanatçının çalışmalarında mekân kullanımına da yer verdiği görülmektedir.

Görsel 13: Jannis Kounellis, İsimsiz (Cavalli), 1967, 12 at, Galleria L'attico'daki enstalasyon görüntüsü,Roma,1969.

’12 At’(Görsel 13) adlı 1969’da Roma’da gerçekleştirdiği çalışması sanatçının en ünlü işlerinden biridir, sanatçı bu performansında 12 canlı atı iplerle galerideki duvarlara sıra sıra yerleştirerek bağlamıştır. Sanatçının *“sergilediği atlar, doğada kendiliğinden üreyen vahşi atlar değildi, bunlar insanlar tarafından kontrol edilebilen, evcilleştirilmiş ve haralarda üretilen atlardı. Ancak yine de canlı bir varlığın sanat yapıtı olarak sunulmasının “doğal ve yapay” varlık ayrımının iptal edilmesi anlamına geldiği için önemli görülmektedir.”* (İrgin, 2018: 15).

Pino Pascali Hayatı ve Eserleri

“1935’de Bari’de doğan sanatçı, 1968’de yaşama veda etmiştir. Yaşamına ve sanatına Roma’da devam etmiştir. Roma’da sahne ve dekor tasarımı eğitimi almıştır. Reklam piyasasında da çalışmıştır. Kendisiyle yapılan bir görüşmeden “ Brancusi’nin heykelde açtığı yolu, Povera mantığının içine çekmekte büyük yaralar olacağını savunmaktadır. Hem Amerika, hem de Avrupa kültüründen etkiler alınabileceği görüşünü taşımıştır.” (Eroğlu, 2014: 84).

Göresel:14 Pino Pascalila “la vedova blu” 1968 Ahşap, uzun saç peluş.

İtalyan sanatçı teneke kutulardan, plastik fırçalardan, ahşaptan, tüylerden, samandan, fiberglas, su gibi nesnelerden yararlanmış ve doğayla endüstriyel malzemeleri bir araya getirerek kullanmıştır. Pascali’nin 1968 yılında sergilediği çalışması, ‘vedova blu’ (Görsel 14) yani türkçe anlamıyla ‘mavi dul’, yoksul sanatın en ünlü eserleri arasında yer alır. Kereste ve yapay kürk gibi malzemeleri kullanarak oluşturduğu mavi renkteki bu çalışmasına, büyük boyutlardaki örümcek şeklini vermiştir. Eserin büyük örümcek şeklinde olması ürkütücü olduğunu düşündürse de uygulanan mavi renk kullanımıyla yumuşatılmış ve yapaylaştırılmış bir görüntü oluşturduğu söylenebilir. Bu eser sanatçının vefat etmeden önce sergilediği son çalışmaları arasında yer almıştır.

Performans Sanatı

‘Performans sanatı’ 1960’lı yıllarda sanatçıların bedenlerini kullanarak canlı performanslarını gerçekleştirdiği sanat türüdür fakat *“Performans sanatının kökenleri 20. Yüzyılda fütürist (sayfa 396), dadaist (sayfa 410) ve sürrealist (sayfa 426) sanatçıların sahnelediği tiyatral gösterilere dayanır ve bu akımların karşılıklı etkileşim yaratarak sanatçı ve izleyici arasındaki sınırı eritmesini sağlayan*

kavramlardan faydalanır. 1950'li yıllarda bu tür etkileşimler, Allan Kaprow'un (1927-2006) New York'ta sahnelediği oyunlarla gelişmeye başlar." (Farthing, 2012: 512).

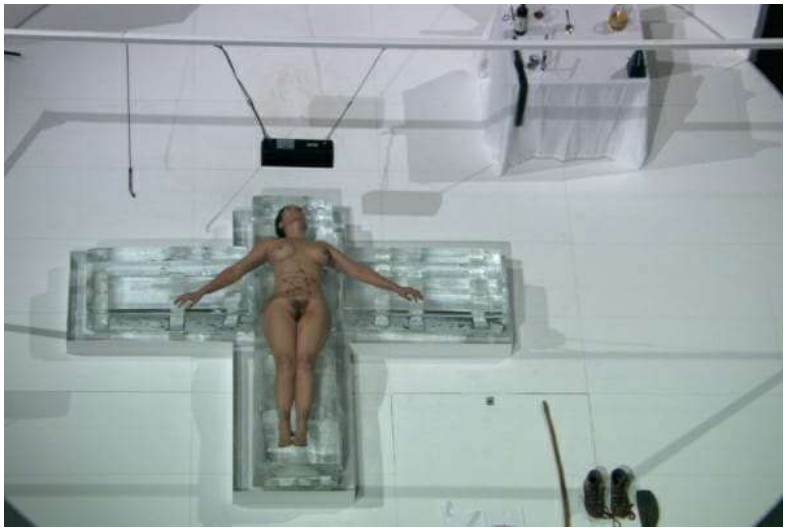
'Performans sanatı' Kavramsal sanatın içinde var olan sanat türlerinden biridir. Bu türde seyirciyle aradaki sınır kalkmıştır ve bazı performanslara seyircilerde dâhil edilmiştir. Sitüasyonizm, Feminist sanat, Arazi sanatı, Fluxus gibi farklı sanatların içinde de ifade biçimi olarak uygulanmıştır. 'Performans sanatı' genel anlamıyla, sanatçının bedenini kullanarak kendini ifade ettiği sanat türüdür fakat sanatçılar bedenlerinin yanı sıra su, toprak, ağaç gibi doğadan ve farklı birçok materyallerden de yararlanmış, müziği, dansı, video kayıtlarını, ses kayıtlarını da performanslarına dâhil etmişlerdir. Bir kaç dakika ya da saatler, günler süren performanslar ortaya koymuşlar ve aynı performansları farklı mekânlarda farklı şehirlerde seyirciye sunmuşlardır. Bedenlerini kullanarak çok uç gösteriler ve hayatlarını tehlikeye atacak hatta deney niteliğinde birçok farklı performanslar gerçekleştirmişlerdir.

Marina Abramović Hayatı ve Eserleri

Performans sanatının önemli temsilcileri içinde yer alan, günümüzde hala sanatını sergileyen ve eğitim veren Abramović, 1946'da, Belgrad Yugoslavya'da doğmuş Sırp Performans sanatçısıdır. Marina Abramović, lisans eğitimini resim üzerine Belgrad Sanat Akademisinde almış ve Zagrep Güzel sanatlar Akademisinde de Yüksel Lisans eğitimini tamamlamıştır (Abramović, 2020). Resim eğitimi görürken sanatçı performans sanatına ilgi duymaya başlamış, sonraki yıllarda da sanat hayatına performans sanatıyla devam etmiştir. Farklı birçok şehirde ve ülkede gösteriler sergilemiştir.

Sanatçı bedenini zorlayan saatlerce hatta günlerce süren tehlikeli birçok performans gerçekleştirmiştir. Sanatçı performanslarında seyirciye de yer vermiş onları da dâhil etmiştir. Abramović, sanat hakkındaki görüşüyle ilgili *"Sanat hayat ve ölümdü. Başka hiçbir şey yoktu. Çok ciddiydi ve çok gerekliydi."* (Abramović, 2020: 80) sözlerini kullanmıştır. Sanatçı performanslarında su, toprak gibi doğadan yararlandığı malzemeler kullanmış ve bıçak, ok gibi objelerden de yararlanmıştır.

Ayrıca ses kayıtları ve video kayıtlarını da bunlar arasına eklemiştir. Gösterilerine dış mekânlarda da yer vermiştir.

Görsel:15 Marina Abramovic, "Thomas'ın dudakların", 1973 Avusturya innsbruck Galerie Krinzinger, performans.

Marina Abramović'in bedenini zorlayan performanslararına örnek niteliğini taşıyan çalışmalarından biri de ilk olarak 1973 yılında gerçekleştirmiş olduğu 'Thomas'ın dudakları' (Görsel 15) adlı performansıdır. Sanatçıyı hac şeklideki büyük buz küpünün üstünde çıplak bir şekilde yatar pozisyondadır yanındaki zeminde ayakkabılar, ayakkabıların biraz ilerisinde bir masa yer almaktadır. Sanatçının karnının ortasında yıldız şeklindeki kesikten kanlar damladığı görülmektedir.

Otto Muehl Hayatı ve Eserleri

Sanatçı 1925 yılında doğmuş, Avusturalyalı performans sanatçısıdır. Eğitimini Viyana Akademisinde Sanat Pedagojisi üzerine almıştır. Sanatçı 1960'lı yıllarda performans sanatında faaliyet göstermiş ve Viyana aksiyonistlerin önde gelen isimlerinden biri olmuştur (Antmen, 2008: 234).

Görsel 16 Otto Muehl “Mama and Papa” 1964, performans,

Sanatçı şiddet, çıplaklık, cinsellik içeren performanslara sanatında fazlasıyla yer vermiştir, bu tarz performanslarından olan 1964 yılında sergilediği serisi ‘Mama and Papa’ (Görsel 16) isimli performanslarında, büyük bir masanın performansın gerçekleştirileceği yer olarak ayarlamıştır. Masanın üzerine farklı farklı yiyecekler koymuş, bir kadın partner yardımıyla Anne ve Baba anlamına gelen çalışmasını sergilemiştir. Bu performansta kadın çıplaktır ve masanın üzerine düz yatırılmış ya da Muehl’in ona konumlandırdığı farklı bir pozisyon ile durmaktadır. Kadın bu serideki bazı performanslarda elleri bağlı olarak da konumlandırılmıştır. Sanatçı kadının üzerinde istediğini yapabilme gücüne sahiptir. Seride yiyecekleri kadının yüzüne ve vücuduna bulaştıracak ya da yedirecek şekilde kullanır.

Vito Acconci Hayatı ve Eserleri

1940 yılında New York’da doğmuş sanatçıdır (Wilson, 2015: 18). Performans sanatının yanı sıra video ve enstalasyon çalışmaları da bulunmaktadır. Sanatçının cinsellik içeren ve acı verici çalışmalarının yanında, günlük tarzında oluşturduğu süreye dayalı çalışmaları da bulunmaktadır. Sanatçı günler süren ve belirli saatler boyunca uyguladığı bir aktiviteyi gerçekleştirmiş ve sunmuştur.

Görsel:17 Vito Acconci "Trademarks" 1970, performans.

Vito Acconci performans olarak sergilediği çalışmalarının bazılarında bedenini zorlayan ve acı verici uygulamalar yaparak sergilemiştir. Bu çalışmalarından biri olan 'trademark' (Görsel 17) isimli 1970 yılında sergilediği çalışması bu tarz gösterilerine örnek niteliğindedir. Acconci bu çalışmasında çıplak bedeniyle yerde oturur pozisyondadır, bedenine iz bırakana kadar ve deriye zarar verene kadar sertçe kendini ısırarak gerçekleştirdiği performansından oluşmaktadır.

"1970'lerin sonunda Acconci binalara, mobilyalara benzeyen ve fiziksel olarak tamamlanması için izleyicinin katılımını gerektiren heykeller üretmeye başladı." (Wilson, 2015: 18).

2.3.6. Arazi Sanatı (Land Art)

"Arazi sanatı, 1960'ların sonunda, sanat dünyasında gözlemledikleri arsız ticarileşmeden uzaklaşma kaygısı taşıyan sanatçıların geliştirdiği eğilimlerden biridir. Sanatsal üretimin gerçekleştirilmesi ve sergilenmesi için yeni malzeme, disiplin ve konum arayışları esnasında çok sayıda sanatçı genellikle tabiatın içinde doğal malzemelerden devasa heykelsi çalışmalar ürettiler." (Hodge, 2013: 188). sanatçıların doğa üzerinden doğayı kullanarak çalışmalar meydana getirmişlerdir.

Arazi sanatı: Yeryüzü sanatı, Toprak sanatı gibi isimler almıştır. Sanatçılar çalışmalarını; çöl, göl, toprak üstünde, nehirler ve dağlar gibi, doğadaki boş, açık ve geniş alanları kullanarak oluşturmuşlardır. Geniş alanların üzerine sade geometrik

formlardan yararlanılmıştır ve çoğu yapıt gelip geçicilik taşımaktadır. Seyircilerin rahatlıkla ziyaret edip göremeyeceği alanlarda yapılan bu çalışmalar, gelip geçicilikte taşıdığı için fotoğraflar ya da video çekimleri yardımıyla kalıcı kılınmıştır. Genelde Arazi sanatı çalışmaları yapan sanatçılar inşaat tekniklerinden, iş makineleri gibi büyük aletler yardımıyla ortaya koymak istedikleri eserleri meydana getirmişlerdir.

Richard Long Hayatı ve Eserleri

Sanatçı Bristol'de 1945 yılında doğmuştur. İlk peyzajını 1967 yılında öğrenciyken gerçekleştirmiş olan Richard Long, malzeme ile yer ve zamanın güzel bir uyum içinde olduğu hassas, naif ve kısa ömürlü Arazi sanatı çalışmalarıyla, Land Art'ın önemli temsilcileri arasında yer almaktadır (Aydın, 2012: 54).

Görsel: 18 Richard Long "A LineMadebyWalking" 1967, Kağıt üzerine fotoğraf, jelatin gümüş baskı ve gemide grafit, Resim: 375 × 324 mm çerçeveli: 623 × 826 × 26 mm.

Sanatçı farklı ülkelere gitmiş ve orada yürüyüşler yapmıştır yaptığı bu yürüyüşlerde kendi izini bıraktığını kanıtlar nitelikte çalışmalar yapmış, fotoğraf v.b. gibi araçlarla da kalıcı kılmıştır. Richard Long, dağlar, çöller, gibi alanlarda yani doğanın üzerinde ve doğanın malzemeleriyle Arazi sanatı çalışmalarını gerçekleştirmiştir. Sanatında spiral, elips ve geometrik şekiller oluşturmuş ve bu

formları oluştururken, taş, toprak, tahta parçaları, saman gibi doğanın ürünlerinden yararlanmıştır. Sanatçının 1981 yılında yaptığı 'İskoçya'da Bir Çizgi/A Line in Scotland'(Görel 18) isimli çalışması doğada büyük taşların zemin olarak yerleşmiş olduğu alana, büyük parçalardaki kaya taşlarından faydalanarak oluşturduğu düz bir çizgi şeklindeki çalışmasıdır. Sanatçının yürüyerek oluşturduğu bu çalışmalara örnek olarak gösterilebilir. Sanatçının buna benzer farklı ülkelerde 'çizgi' terimini kullanarak adlandırdığı çalışmaları bulunmaktadır. Sanatçı sadece doğa üzerinde değil aynı zamanda galerilerin içinde sergilenebilmesi için doğadaki malzemeleri kullanarak oluşturduğu geometrik formlardaki çalışmaları olmuştur. Long'un diğer Arazi sanatçılarından farklı olmasının sebebi doğaya daha nazik davranmış olmasıdır. Sanatçı, çalışmalarında doğaya olabildiği kadar az girişimlerde bulunmaya çalışmış ve bunu yaparken de büyük iş makinalarından yararlanmamıştır (Güner-Ataman, 2016: 69).

Andy Goldswhorty Hayatı ve Eserleri

Andy Goldswhorty, 1956'da İngiltere'de doğmuştur. Beş değişik sanat okulundan reddedildikten sonra Bradfort ve Lancaster sanat okullarında eğitim görmüştür. Her sene 6 ay İngiltere'de, diğer altı ayda ise dünyanın değişik bölgelerinde sanat çalışmalarını gerçekleştirmiştir (Yıldız İlden-Tufan, 2020: 70). Heykeltraş ve fotoğraf sanatçısı olan Goldswhorty Arazi sanatının önde gelen sanatçıları arasındadır ve çalışmalarına bakıldığında çevreci, doğaya zarar vermemeye özen gösteren bir yaklaşımı olduğu görülebilmektedir.

Görsel: 19 Andy Goldsworthy "Buz Saçağı Yıldızı" Buz, Dumfrieshire, İskoçya.

Sanatında doğayla iç içe olmuş ve iklim koşullarından faydalanarak dağ, göl, orman gibi alanlarda çalışmalarını gerçekleştirmiştir. İskoçya'da küçük bir köyde yaşamış olan sanatçı havanın soğuk olması ve fazla yağmura aldırmadan zamanını kırda çalışmalar yaparak geçirmiş, taş ağaç çiçek vb. Gibi malzemeler arayarak geçirmiş gelip geçici heykel çalışmalarında kullanmıştır. Goldsworthy'nin bazı çalışmaları geçici bazılarıysa kalıcılık özelliği taşır, Fakat bu çalışmalar sergilendiği ve ya kitap olarak kullanıldığında fotoğraf olarak kalıcılığını sürdürmüştür. (Barret, 2015: 216). Estetik bir anlayışa sahip çalışmalarının çoğunda spiral şeklinde, yuvarlak ve köşeli formları tercih etmiştir. Bu formları da o an doğada bulunan farklı renkteki yapraklardan, kozalaklardan, farklı boyutlardaki küçük taşlardan ve ağaç dallarından yararlanarak oluşturmuştur. Bu sayede etkileyici sanatsal bir görüntü meydana getirmiştir. Sanatçının doğanın üzerinde yaptığı çalışmalardan biri olan 'Buz Saçağı Yıldızı' (Görsel 19) naif ve hoş oluşuyla etkileyici bir görünüme sahiptir, sanatçı bu çalışmasında görüldüğü gibi sadece buzdan yararlanmıştır.

Robert Smithson Hayatı ve Eserleri

Roberth Smithson New Jersey'de 1938 yılında doğmuş, Amerikalı sanatçıdır (Erden, 2012: 57). *"Yeryüzü sanatının ilk örneklerini veren Roberth Smithson araziyi*

bir nevi operasyon aracı olarak kullanmıştır. Smithson'ın sanatı sorgulaması, doğal kirlenmeye karşı tutumuyla bağlantılı bir şekilde gelişmiştir." (Yılmaz, 2013: 309).

Smithson, sanatını meydana getirirken iş makinalarından yararlanmış ve maliyet gerektiren işler ortaya koymuştur. Kuş bakışı ile bakıldığında tam olarak görülebilecek geniş yüzeylerdeki çalışmalarını kurak alanlar ya da göllerde gerçekleştirmiştir. Genelde kullandığı malzemeler taş ve kum gibi doğadan alınmış malzemelerdir. Sanatçı, hem sergilenebilmesi hem de sanat ve doğa hakkındaki düşüncelerini aktarabilmek için galerilerde de çalışmalar düzenlemiştir. Çalışmalarını oluştururken de yine doğanın malzemelerinden yararlanmıştır. Smithson çalışmalarını gerçekleştirirken, geometrik formları tercih etmiştir.

Görsel:20 Robert Smithson "Spiral Dalgakına" 1970, siyah kaya, tuz kristalleri, toprak, kızıl su 4,6x450 m. Büyük Tuz Gölü, Utah, ABD

En önemli çalışmalarından biri olarak bilinen 'Spiral Jetty/Sarmal Dalgakıran'(Görsel 20) adlı Utah, Tuz gölü üzerinde çalıştığı eseridir. Eser, gölün kenarından başlayarak ortasına doğru ilerleyen spiral şeklindeki büyük boyutlu çalışmasından oluşmaktadır. *"Utah Gölü'nü okyanusa bağlayan efsanevi bir burgaca göndermeydi, Bu çalışma, birtakım sanat izleyicisinin galeride içki içerek izlediği türden bir yapıt değildi. Gölde kaybolmadan önce ancak birkaç kişi tarafıından izlenebilmişti."* (Yılmaz, 2005: 242). Sanatçı doğanın yeniden kazanılmasında Arazi Sanıtını bir çözüm olarak görmüştür. (Tandoğan- Erdi Es,

2018: 1361).

1970'li Yıllar;

2.3.7. Feminist Sanat

1970'li yıllarda güçlenmiş olan feminist düşünce, bir grup sanatçının bir araya gelerek oluşturduğu, sanat tarihinde ve kurumlarında kadın sanatçılarının yeterince temsil edilmemesine karşı meydana gelmiş, kadının konumunu ve sorunlarını sorgulayan 'Feminist' sanat düşüncesi ve hareketidir. Sanat tarihçisi olan Linda Nochlin'in 1970'li yıllarda yayınlamış olduğu 'Neden Hiç Büyük Kadın Sanatçı Yok' konulu makalesi, feminist bakış açısıyla Sanat tarihinin sorgulanmasını sağlamıştır (Dönmez Aydın, 2017: 31). **'**Feminist' düşünce, kadına yapılan haksızlıkları, erkek egemenlik düşüncesini, toplumun kadına bakış açısını irdeleyerek sanat aracılığıyla dile getirmeye ve göstermeye çalışmıştır. 'Feminist sanat' anlayışına sahip sanatçılar, sanatlarıyla kadınsal sorunlar, ırkçılık gibi sosyal, siyasal konuları da ele almış ve mahrem konulara da değinmiştir. Özgür bir şekilde dile getirilen bu problemler, kadınların yaşadığı sorunları görünür kılmıştır. Sanatçılar, malzeme kullanımında kendilerine sınır koymamış ve performans sanatı, enstalasyon sanatı, video sanatı, resim, fotoğraf gibi farklı sanat tekniklerini ve anlayışlarını kullanarak feminist sanat düşüncesini meydana getirmişlerdir**.**

Judy Chicago Hayatı ve Eserleri

Feminist sanatın önemli temsilcilerinden olan Judy Chicago, 1939 yılında Amerika'da doğmuştur (Cihaner Keser-Keser, 2011: 142). *"Judy Chicago, Kaliforniya'da Miriam Schapiro ile birlikte çalışırken; 1973'te Arlene Raven ve Shelia De Brettville ile Los Angeles'ta halk katılımlı Feminist Sanat Bölümünü"* oluşturmuşlardır (Kozlu, 2009: 6).

Görsel: 21 Judy Chicago (Amerikalı, 1939 doğumlu). *Akşam Yemeği Partisi* , 1974-79. Seramik, porselen, tekstil, 576 × 576 inç (1463 × 1463 cm).

Sanatçı kadınsal sorunları ve durumları, cinsiyet, doğum gibi konuları sanatına dâhil etmiştir. Sanatçı yerleştirme ve resim çalışmaları gibi farklı tekniklerden yararlanmış ve çalışmalarında farklı türde malzemeler kullanmıştır sanatçının 'Akşam yemeği Partisi' (Görsel 21) isimli 1979 yılında birçok sanatçı katılımıyla beraber gerçekleştirdiği çalışması, Feminist sanat bağlamında en önemli eserlerden biri olarak görülmektedir. Sanatçı, üçgenden oluşan bir yemek masası hazırlamıştır. Sanatçının çalışmasında masanın üçgen şeklinde olma sebebi ise eşitliği simgelemesidir. Rönesans dönemi başyapıtlarının ana kompozisyon şeması olmasındandır. Kadınların yaşamına uygun ve deneyimledikleri çok aşina olunan nesneleri kullanarak kadın tarihinin aydınlatılmasında araç olarak kullanmıştır. Sanatçı, zeminin üzerine yazılacak 999 kadın adı seçmiş, masadaki tabakların içinde yer alan resimle de kelebek ve vulva şemasını işleyerek zarafetin, narinliğin simgesini kullanmıştır. Özgürlükle kadını birleştirmiştir. Sanatçının ortaya koyduğu bu eserinin her bir objesinde ince düşünce ve farklı bir anlam yatmaktadır (Keser-Keser, 2015: 143-144).

Tracey Emin Hayatı ve Eserler

Tracey Emin Londra'da 1963 yılında doğmuş, İngiliz bir annenin ve Kıbrıs'lı Türk bir babanın kızıdır. Fakat babası başka bir kadınla evlidir ve annesi de başka evli bir adamla ilişki yaşamıştır. Bu durum bazı ortamlarda bu alay konusu edilmiştir. Tracey'yi bu durum çok etkileyerek intihara sürüklemiştir. Sanatçı

intihardan neyse ki kardeşi tarafından kurtarılmıştır. Gençliğinde maddi zorluk çekmiş, cinsel istismara uğramış ve kötü ilişkiler yaşamıştır. Eğitiminde ise, Moda eğitimini Medwey College of Design'de, Resim eğitimini Midstone of Art College'de görmüş, Royal College Art'da Özgün Baskı ve Brickbeck'te Felsefe eğitimleri almıştır. Sanatçı, 'Genç Britanya'lı Sanatçılar' adlı grubun üyesi olmuştur. Royal Academy of Arts'da dersler vermiştir (Gültekin-Bahadır, 2020: 102).

Görsel 22: Tracy Emin "My Bed" 1998, Kutu çerçeve, yatak, nevresim, yastık ve çeşitli nesneler.

Tracey Emin'in hayatında yaşamış olduğu bu zorluklarla sanatına da yön vermiştir. Sanatçı Feminizm'e bağlı kalmamış, dolaylı olarak bu fikre katılmış ve yaptığı çalışmalarla feminist sanatçılar arasında yer almıştır. Kadınlık ve cinsellik konularını ele almış kişisel yaşanmışlığı ve psikolojik durumundan faydalanarak çalışmalarını gerçekleştirmiştir. Sanatını kendi hayatından ve yaşadıklarından beslenerek oluşturmuştur. Sanatçı çalışmalarında kolaj, yerleştirme gibi farklı tekniklerden yararlanmıştır. Sanatçının kendi ruh halini ve deneyimini yansıttığı, en önemli eserlerinden biri olan yerleştirmesi 'My Bed/Yatağım' (Görsel 22) adlı eseridir. Sanatçı bu yerleştirmesinin merkezinde, dağılmış, üzerinde yatılmış bir

yatak yer alır ve etrafında, günlük malzemeler, izmaritler, içki şişeleri gibi objeler bulunmaktadır. Sanatçı hazır nesnelerde yararlanmıştır. *"Yatağım' (My Bed) adlı bu eserde gerçek dünya ve insansı eylemlerin ilişkisi söz konusudur. Ortaya koyulan gerçeklik sahte bir gerçeklik değildir. Gerçekliğin kurgu olup olmadığını düşündüren tek şey bulunduğu galeridir. Ancak, her şey o kadar gerçek ki birçok kişi, seks, depresyon, bunalım vb. kendisiyle özdeş bir anı bulmaktadır."* (Gültekin-Bahadır, 2020: 103).

Shirin Neshat Hayatı ve Eserleri

Sanatçı İran'da 1957 yılında doğmuştur. 1979 yılında yaşanan İran İslam Devrimi sonrasında ülkesini terk etmek zorunda kallmış olan Shirin Neshat, New York'ta yaşamını sürdürmesine rağmen, İran'ın siyasal ve kültürel değerlerini eserlerinde yer vermektedir. (Yönsel, 2019: 590). Kültürel, cinsel ve dini konuları sanatına katmış ve fotoğraflar, video filmleri, video enstalasyonları aracılığıyla sergilemiştir. Özellikle ülkesindeki 'kadın'ın konumuyla ilgilenmiş kadına yapılan haksızlıkları, eşitsizliği gözler önüne sermeye çalışmıştır.

Görsel 23: Shirin Neshat "Allah'ın Kadınları" 1994, siyah beyaz RC baskı ve mürekkep, fotoğraf .

Sanatçının ülkesine dönmesinin ardından gerçekleştirdiği 'Allah'ın Kadınları' (Görsel 23) adlı fotoğraf serisi, portre fotoğraflamalarından oluşmaktadır. Fotoğraflardaki kadın imgesi, siyah çarşaf içinde yer alır ve teninde Farsça yazımlar

kullanılmıştır. Serideki bazı fotoğraflarda kadın elinde silah veya tüfek tutmaktadır. Kadın izleyiciye doğrudan bakan konumda yer almış, öfkeli ve saldırgan bir tutum içerisindedir. Yazılarda ise İranlı çağdaş yazarların şiirlerine ve yazılarına yer verilmiştir. Bu da aykırı olan farklı bakış açısını temsil etmektedir (Wilson, 2015: 276**).** Sanatçının bu çalışmasındaki gibi kadınların sıkıntılarını, çektiği zorlukları anlatmaya çalıştığı eserler bulunmaktadır.

2.3.8. Fotogerçekçilik ve Hiperrealizm

Akım, fotoğraf makinesinden yararlanarak çekilen fotoğrafı en gerçekçi biçimde tuvale aktarma sanatıdır. Sanatçılar fotoğraf makinesinin, nesneyi, mekânı olduğu gibi tüm gerçekliğiyle ortaya koymasından faydalanmış ve fotoğraf denilebilecek resim çalışmaları gerçekleştirmişlerdir.

"Fotorealizm, üretilmekte olan soyut ve kavramsal sanata karşı çıkan diğer birçok sanat akımıyla birlikte 1960'ların sonunda Amerika'da ortaya çıktı. Fotorealizm ortaya çıkan tablonun, gerçeğe bir fotoğraf karesi keskinliğinde benzemesi için resmin son derece titiz bir şekilde yapılmasıydı. Neredeyse sanatsal bir fikir bile sayılmazdı. Sanatçının tek amacı mümkün olduğu kadar gerçekçi görünen eserler üretmek için incelikli bir şekilde sanatsal becerilerini kullanmaktı." (Hodge, 2013: 196). Sanatçılar fotoğrafta olanı bire bir yansıtmayı amaçladıklarından birçok teknik ve araçtan yararlanmışlardır. Fotogerçekçi sanatçılar ilk dönemlerde konularını genellikle dergi, gazete gibi fotoğraf baskılı malzemelerden seçmişlerdir. Bu durumda bu fotoğrafların büyük boyutlardaki tuvallere aktarımının süresini uzatmıştır. Sanatçılar, yaygın bir teknik olan kareleme yönteminden faydalanmışlar, tuval ve fotoğraf aynı sayı ve eşit parçalara bölünerek oluşturulan kare formlarının içine, birebir renk transferi gerçekleştirilmiştir.

Fotorealizm'in türevi olarak ortaya çıkmış olan Hiperralizm'in farkı sanatçıların kolay göze çarpmayan bazı belirli değişiklikler yapmalarıdır, insancıllığı ortaya koyan mesajlar vermeye çalışmışlardır. Farklı çalışma teknikleri benimsemiş ve çalışmalarında portre, doğa, manzara gibi değişken temalar kullanmışlardır. Eserler duygusallık ve kuvvetli, kişisel bir dışavurum taşımaktadır. (Hodge, 2013: 196).

Chuck Close Hayatı ve Eserleri

Chuck Close, 1940 yılında A.B.D./Washington'da doğmuştur. Fotogerçekçilik akımının gelişimine ve teknik boyutuna yönelik verilecek en önemli isimlerden biri olmuştur. 1952'de babasını kaybettikten sonra Everet'e taşınmıştır. Bu dönemlerde disleksi hastalığı sebebiyle eğitim hayatında sıkıntılar yaşamış ve resim, fotoğraf dersleri gördüğü iki yıllık Everet Koleji'nde eğitim görmüş ve başarıyla bitirmiştir. Close, Norfolk'ta Yale Yaz Sanatı okulundan 1962 yılında mezun olmuş ve aynı Üniversitede yüksek lisans eğitimine başlamış ve derece ile tamamlamıştır. 1965'te Massachusetts Üniversitesi'nde, resim öğretmenliği yapmaya başlamış fakat 1957 yılında atölye çalışmalarına yönelmiştir (Akkaya, 2017: 17).

Görsel 24: Chuck Close "Keith/Mezzotint"1972, plaka: 44 11/16 x 35 5/16" (113,5 x 89,7 cm), yaprak: 50 15/16 x 41 13/16" (129,4 x 106,2 cm).

Sanatçı, büyük boyutlarda portre resimleri çalışmıştır. Sanatçının siyah-beyaz ve renkli çalışmaları bulunmaktadır. Resimlerinde ölçümlere önem veren sanatçı, düz yüzeyli resim çalışmalarında kareleme yönteminden faydalanarak kompozisyonlarını gerçekleştirmiştir. Fakat 1972 yılında yaptığı 'Keith Mezzotint' (Görsel 24) isimli baskı çalışmasında kareler silinmemiş ve biçimsel olarak ortaya çıkmıştır. Doğal gelişen bu durumda sanatçıda farklı bir bakış açısını meydana getirmiş olup Close'un daha sonraki eserlerini oluştururken uyguladığı tarz haline gelmiştir (Bağcı, 2008: 27). Bu çalışmasında sanatçı siyah-beyaz renk uygulaması

kullanmış ve portreyi karelere bölüp parça parça tamamlayarak oluşturmuştur.

Malcolm Morley Hayatı ve Eserleri

Malcolm Morley, 1931 yılında, Londra'da doğmuş olan İngiliz sanatçıdır. Kraliyet Sanat Okulu'nda eğitim görmüş ve 1960'larda New York'a taşınmıştır. 1965 yılından itibaren kartpostallardan, takvimlerden ve afişlerden yararlanmış orda bulunan görüntüleri çalışmalarına yansıtmıştır (Akkaya, 2017: 16).

Görsel 25: Malcolm Morley "Alice" , Almanya, Baden-Württemberg, Baden-Baden, Frieder Burda Müzesi, modern sanat müzesi.

Basılı küçük görüntüleri tuvallerine yansıtan Morley, çalışmalarını yaparken Fotogerçekçilik akımının birçok sanatçısı gibi kareleme yönteminden faydalanmıştır. Çoğunlukla mekân ve figür çalışmaları yapmış olan Morley, akrilik sulu boya gibi farklı teknikleri de çalışmalarında uygulamıştır. Bazı eserlerinin kenarlarını boş, beyaz çerçeve şeklinde bırakarak çalışmıştır. Sanatçının, motor yarışçılarının anlık görüntülerine yer verdiği çalışmaları bulunmaktadır. Bunlardan biri olan, 'Alice' (Görsel 25) isimli, 2007 yılında yaptığı çalışmasında keten üzerine yağlı boya tekniğini uygulamıştır (Bağcı, 2008: 5). Sanatçı çalışmasında tehlikeli bir pozisyondayken fotoğrafı çekilmiş olan, iki motor yarışçısını resmetmiştir. Çalışmada fotoğraf etkisini yaratmış olan sanatçı, canlı renklerden yararlanmıştır.

Ralph Goings Hayatı ve Eserleri

Ralph Goings, 1928 yılında Kaliforniya'da doğmuş Amerikalı sanatçıdır (Akkaya, 2017: 19). 2016 yılında hayatını kaybetmiş olan Goings, 1965 yılında Sacramento Eyalet Koleji'nde eğitimini görmüştür. Sanatçı Kaliforniya Sanat ve El Sanatları Fakültesi'ne devam etmiş 1953 yılında da mezun olmuştur (Demir, 2020: 27). Fotogerçekçilik akımının önemli sanatçıları arasında yer alır.

Görsel 26: Ralph Goings "Coffee and Donut", 2005 .

Goings eserlerine bakıldığında bir biri ile bağlantılı konuları resimlerine aktardığı görülmektedir. Genel olarak resmettiği konular kafe, restoran ve park alanlarında gündelik bir şekilde oluşan görüntülerdir. Kafe ve restoranlarda bulunan mekânla birlikte figür görüntüleri, masada siparişi verilmiş olan içecek ve yiyecek, tuzluk, ketçap şişesi gibi objeler, park alanlarında park edilmiş araçlar gibi gündelik yaşama ait görüntüleri çalışmalarına yansıtmıştır. Sanatçının 2005 yılında yapmış olduğu 'Coffe and Donut/ kahve ve donut' (Görsel 26) isimli çalışması, masanın üzerinde bulunan bir fincan kahve ve tabağın içinde bulunan danuttan oluşmaktadır. Çalışmada bu objelerin yanında yer alan tuzluğun, peçeteliğin ve paket şekerlerin bulunması kafede verilen bir sipariş olduğunu göstermektedir. Güneş ışığının masa üzerine yansımasıyla da masanın üzerindeki malzemelerin oluşturduğu gölgeler resmedilmiştir. Sanatçı bu çalışmasında olduğu gibi benzer görüntülere sanatında yer vermiştir.

Taner Ceylan Hayatı ve Eserleri

Taner Ceylan, 1967 Almanya'da doğmuştur. Sanatçının ailesinin de sanatla iç

içe olması onun küçük yaşlardan itibaren sanata ilgi duymasının sebeplerinden biridir. Üniversiteye kadar eğitimini Almanya'da görmüş olan sanatçı 1986'da, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Fakültesi'nde resim eğitimi görmüştür. Erotizm sanatçının ilgisini çekmiş ve pornografik çalışmalar yapması, okulda sanatçıyı sıkıntıya sokmuştur. Sanatçı fakülteden 1991 yılında mezun olmuştur. Sanatçı ilk kişisel sergisini 1991 yılında Nürnberg/Almanya'da Galerie Hemdendiens'te açmıştır. 1995 yılında gerçekleştirdiği 'Monte Carlo Style' isimli Happening etkinliği, üzerine konuşulur bir etki yaratmış ve Türkiye'de ki sanat ortamına da ses getirmiştir. 2001 yılında Time Out İstanbul Dergisi'nde sanat sayfaları editörlüğü yapmış ve 2001-2003 yılları arasında Yedi Tepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde öğretim görevliliği yapmıştır. 2002 yılından sonra ünlü sanat galeri ile çalışmaya başlamış ve birçok sergi açmıştır (Akkaya, 2017: 59).

Görsel: 27 Taner Ceylan I Love You / Self Portrait 2016, oil on canvas, 140 x 200 cm Collection Title: I LOVE YOU.

Sanatçı eserlerinde figür çalışmalarına ağırlıkla yer vermiştir. Eserlerinde çoğunlukla çıplak erkek figür çalışmaları yapan sanatçı, anlık görüntüleri de tuvaline aktarmıştır. Kan, sigara ve çıplaklık öğelerine sanatında yer vermiştir. Sanatçının çalışmaları, uygulama tekniği açısından fotogerçekçilik içerisinde değerlendirilse de, içeriği ve kullandığı imgeler açısından fotogerçekçilerden ayrılmaktadır. Ceylan'da eserlerini duygusal gerçekçi olarak tanımlamaktadır (Akkayüz, 2019: 26).

Sanatçının 2016 yılında sergilediği ‘self Portrait’ (Görsel 27) isimli çalışması siyah arka planın önünde, merkezde figür yer alır. Çıplak figürün üst bedeni yan ve başı seyirciye dönük konumlandırılmış olup, üzerine bulaşmış kan ve elinde tuttuğu sigara bulunmaktadır. Yaşanılan vahşetten sonrasını yansıttığını söyleyebiliriz.

2.3.9. Süreç Sanatı

1960’lı ve 70’li yıllarda Amerika ve Batı Avrupa’da, birçok sanatçının öncülük ettiği sanat hareketidir. ‘Süreç sanatında’ doğada yok olan malzeme kullanılmıştır. Sanaatta biçimcilik anlayışına karşı olarak, nesne yerine süreci koymuş bir anlayıştır. (Avcı, 2012: 40).

Süreç sanatını temsil eden sanatçılar doğayı ve yaşamı sanatlarında ön planda bulundurmuş ve gelip geçiciliğini, süreç içerisinde irdelemişlerdir. Çeşitli malzeme kullanılarak biçimciliğe yeni alternatif ve fikirler getirmeyi, resim ve heykelle ilgili sanat fikirlerini değiştirmeyi istemişlerdir. Süreç sanatındaki sanatçılar, sanatın metalaşmasını, sanat nesnesinin önemini azaltmayı ve insan algı sınırlarını sorgulamayı hedeflemişlerdir. Bunlarla birlikle, imge ve dil ilişkisini araştırmak, estetik ve sanat kavramlarını birbirinden ayırmak, süreç ve ürünün ilişkisini sorgulamak, müze, galeri sistemlerine farklı alternatif getirerek, sanat yapıtlarını yaygınlaştırmak için yeni arayışlar bulmak, süreç sanatı hareketinin amaçları haline gelmiştir. Geleneksel sanat anlayışından ziyade yaratıcılığa odaklanmış devrimci bir harekettir. Sanatı, form almış olan bir ürün olarak değil, yaratıcılığı kullanarak yaşamsal bilinci, değişimi ve geçiciliği ele alır. Süreç sanatı değişim, uyum, geçicilik, özgürlük ve yaratıcılık içermektedir. Sanatçılar çalışmalarını oluştururken, boyadan ziyade balmumu, mum, kauçuk, keçe gibi doğayı temsil eden malzemleri kullanmayı tercih etmişlerdir (Avcı, 2012: 41).

Hans Haacke Hayatı ve Eserleri

Sanatçı 1936 yılında Köln/Almanya’da doğmuştur. 1960 yıllarında suyu kullanarak oluşturduğu çalışmalar yapmış olup 1960’lı yılların sonunda ise doğrudan ekolojik, sosyalve politik konuları çalışmalaına katmıştır (Yıldız, 2004: 16).

Sanatçı doğaya odaklanmış ve doğaya zarar veren etkenleri yaptığı çalışmalarıyla izleyiciye aktarmayı amaçlamıştır. İnsan ve çevre ilişkilerindeki

problemleri sanatında konu edinmiş, doğal materyallere sanatında yer vermiş ve sürecide buna katarak çalışmalar gerçekleştirmiştir. *"1960'larda doğal materyalleri ve süreçleri çalışmalarında kullanmaya başlayan Haacke, buzdan heykeller yapar, su ve hava ile çeşitli işler gerçekleştirir. 1960'lı yılların sonuna gelindiğinde ise, neredeyse tüm doğal sistemlerin insan müdahalesiyle değişime uğraması fikrinden yola çıkan sanatçı, insan faaliyetlerinin doğa ve peyzaj üzerindeki zararlı etkisini gözler önüne seren çalışmalara yoğunlaşır."* (Uysal, 2009: 75).

Görsel 28: Hans Hacke "Grass Grow" 1967-1969, earth, grass

Hans Haacke, 1969 yılında, Cornel Üniversitesinde düzenlenmiş olan, 'Yeryüzü Sanatı' sergisi için tasarladığı 'Çimen Büyümesi/Gross Grown' (Görsel 28) adlı çalışmasında, ekosistemin önemli bileşeni olan, organik büyümeyi gerçekleştirmiştir. Hacke bu çalışmasında herhangi bir tarım ilacı kullanmadan çimen yetiştirmiş ve seyirciye sunmuştur. Küçük bir toprak tepeye ekerek oluşturduğu çalışmasında değişime, zaman içinde oluşuma dikkat çekmiş, ışık ve ısı değişimlerine görede şekillenmiştir (Yıldız, 2004: 17).

2.3.10. Neo Ekspresyonizm/Yeni Dışavurumculuk ve temsil eden ülkeler

Akım 1970 yıllarından itibaren Avrupa ve ABD'de faaliyet göstermiştir. 1960'larda teknolojik ağırlıkla gelişen sanat ortamında, birbiri ile rekabet halinde olan birçok sanatçı, farklı sanat stratejisi ve dikkat çekme isteği ile birlikte, resim sanatının pek önemi kalmamıştır. Bunun yanısıra 1970'li yıllarda bazen şiddetli ve yoğun temaları konu alan ve büyük tuvallerin tercih edildiği, sanatçıların boyayı hızlı

ve üstünköru şekilde tuvale sürdüğü Neo-Ekspresyonizm yani Yeni Dışavurumculuk anlayışıyla resim sanatı yükselişe geçmiştir (Farthing, 2012: 544). Akımla, uzun bir zaman sonra yeniden tuvale ve boyaya dönüş yapılmıştır. Sanatçılar *"Serinkalı analiz ve değerlendirmelerle konuları ele alıp üzerine kafa yoran Minimalizm ve Kavramsal Sanat'ın kasıntılığını reddederek kendileri açısından tam tersini yapmaya koyuldular, duyguların dışavurumlarına yöneldiler. Esas olarak otobiyografik öğeler, kendi sembolizmleri ve hikâye anlatımından unsurlar içeren figüratif şövale resmi yapmaya geri döndüler. Ortak bir kavramın birleştirdiği tekil kimliği olmayan akım için çok farklı isimler kullanıldı. Amerika'da Yeni Fovizm, Punk Art ve alışılagelmiş sanattsal becerilerin sergilenmeyişinden dolayı Kötü Resim; Almanya'da Yeni Vahşiler (New Wilden; Yeni Fovlar) ve İtalya'da Transavanguardia (Avangard ötesi) gibi isimler kullanıldı."* (Hodge, 2013: 182).

Akım Türkiye'de de faaliyet göstermiştir. Önceki sanat akımlarında Türkiye'deki sanatçılar bu akımları geriden takip etmişlerdir fakat Yeni Dışavurumculuk düşüncesinde yer alan Türk sanatçılar çalışmalarını, Yurtdışındaki sanatçılarla eşzamanlı olarak gerçekleştirmişlerdir.

2.3.10.1 Alman Neo Ekspresyonizmi/Yeni Dışavurumculuğu

1980 yıllarının sonrasında sanatçılar, Yeni Dışavurumculuk ile birlikte Almanya'da figüratif ağırlıklı çalışmalara farklı ve geniş bakış açılarından yönelmişlerdir. Nazilerin eleştirdiği bir sanat tavrı olması sebebi ile Dışavurumculuk yeniden yükselmiştir. Almanya'da akım Yeni Fovizm olarakta adlandırılmış ve 20. y.y. Alman Dışavurumculuğuyla aynı ölçüde düşünülmüştür. Akıma dahil olan Alman sanatçılar, tarihlerine önem vermiş ve aynı coğrafyada bu düşünceyi sanatları ile şekillendirmişlerdir. (Yaprakkıran, 2015: 45).

İkinci Dünya Savaşından sonra sanatçılar, Alman kimliğine yönelik göstergenin reddine karşı, tartışmalı farklı imgeler ve çağrışımlar kullanmışlardır (Antmen, 2008: 266). Yeni Dışavurumcu Alman ressamlar, genel olarak insanın izolasyonu, toplumun yarattığı yabancılaşma ve özelliklede içinde yaşadıkları dünyayı anlatmak için resim yapmışlardır. Savaş sonrasında yaşanan olayları çalışmalarına katmışlar, hissettikleri ve yaşadıkları sorunları tuvallerine yansıtarak

dışavurumu gerçekleştirmeyi amaçlamışlardır.

Jörg İmmendorff Hayatı ve Eserleri

İmmendorff Bleckede 1945 yılında doğmuş ve Düsseldorf'da 2007 yılında vefat etmiştir. (Graham Dixon, 2010: 575).*''1963-66 İmmendorf, Düsseldorf'taki Kunstakademie'de sahne tasarımı eğitimini aldıktan sonra Joseph Beuys'un öğrencisi oldu."* (Farthing, 2012: 547).

Jörg İmmendorff, savaş sonrasında yaşanan Almanya'daki Doğu ve Batı ayrımını tuvallerine aktarmıştır. Çoğu eserinde sosyo-politik durumları eleştirmiş ve yaşanan olayları görülür kılmaya çalışmıştır. Sanatçı çalışmalarında büyük boyutlu tuvaller tercih etmiş ve çoğunlukla çok figürlü, mekân kompozisyonları oluşturmuştur. Eserlerine bakıldığında kalabalık bir renk skalası olan sanatçı, ışık etkisi, neon renkler ve koyu tonlarıda kullanarak resimlerinde dramatik bir hava yaratmıştır. Sanatçının seri halinde oluşturduğu Almanyada kafe serisi, *"Genç nesilleri harekete geçirmek ve günümüz dünyasında geçmişin unutulan yüzlerini göstermek için serilerini oluşturduğu söylenebilir. Almanya'da savaşla birlikte yaşanan trajedinin gündemde kalmasını ve gençler üzerinde bilinçlendirme yaratmak istemiştir."* (Özeskici, 2018: 149).

Görsel: 29 Jörg İmmendorff "café Deutschland" 1977-78.

Serinin içinde yer alan 'kafe Almanya/café Deutschland' (Görsel 29) isimli çalışmasında sanatçı karışık perspektif kullanmış ve renk çeşitliliğinin yoğun olduğu

birçoklu figür çalışması gerçekleştirmiştir. Sanatçı bu çalışmasında savaşı konu edindiğini belirten imgeler kullanmıştır. Resmin sağ tarafında Hitlerin tasvirinin bulunması ve kolundaki üç yapraklı yoncanın olması elektrikçilerin bu simgeyi nükleer enerji için kullanmalarıdır. Bu tasvirle Hitlerin tehlike olduğu mesajını vermiştir. Diğer ayrıntıların arasında yer alan resimde atlara yer verilmiş olmasıdır, Germen ırkının ruhu ve gücünü yansıtmak istenmiş olabilir (Özeskici, 2018: 151). Sanatçı bunlar gibi birçok anlam taşıyan imgelere sanatında yer vermiştir.

Georg Baselitz Hayatı ve Eserleri

1938 yılında doğmuş, ressam ve heykeltraş olan Alman sanatçıdır. Eğitimine Doğu Berlin'de başlayıp, Batı Berlin Sanat Akademisi'nde devam etmiştir. 1960 yıllarında başladığı cinsel ve şiddet temalı dışavurumcu resimleri bulunmaktadır. 1969'dan itibaren de resimlerinde bulunan imgeleri ters biçimde tuvalinde yansıtmış olan sanatçı, dışavurumcu niteliğe dikkat çekmek istemiştir. Georg Baselitz, Berlin Yüksek Sanat Okulu'nda eğitim vermiştir (Antmen, 2008: 270).

Sanatçı figür ve portre ağırlıklı resimler yapmış ve estetik kaygısı gütmeden komposizyonlarını oluşturmuştur. Herhangi bir renk sınırlaması olmayan sanatçı, ağırlıklı olarak soğuk ve soluk tonlara yer vermiştir. Son dönemlerdeki eserlerinde figürleri tepetaklak çevirerek resmetmiştir. *"Baselitz'in resimlerindeki figürler Nazi sonrası Almanya'sının düşüşünden geriye kalanlarla eğilip bükülmüş, kasvetli, katı ve absürttür. Bu halleriyle de oldukça rahatsız edicidirler. İçe dönük bir hesaplaşma içinde olan bu tiplemeler, topluma ve kendilerine yabancılaşmış kahramanca acı çekerler."* (Tarzan, 2010: 47).

Görsel 30 : Georg Baselitz “Aile Portresi” 1975, Tuval Üzeri Yağlı Boya 250x200 cm .

Sanatçının ‘Aile Portresi’ (Görsel 30) isimli eseri, tepetaklak bir şekilde resmedilmiş kadın ve erkek figürlerinden oluşmaktadır. Çıplak ve oturur pozisyonda konumlandırılmış figürlerde mekân kavramı canlı renklerle oluşturulmuştur. Kadın figürü ellerini birbirine bağlanmış vaziyette ve mavi, gri bir ten rengine sahiptir. Kadının arka planında yer alan renk, kadının soğuk ten rengine zıt olarak sarı ve kırmızı tonları tercih edilmiştir. Elinde sigara tutmuş vazitte konumlanan erkek figüründe ise ten rengi, daha doğal ve ten rengine uygun tonlar tercih edilmiş kadının arkasında yer alan sarı ve kırmızı tonları erkek figürüne yansıtılmıştır ve erkek figürünün arka planını oluşturan mavi tonu kadının ten rengiyle uyum içindedir. Sanatçı bu resmininde olduğu gibi 1969 yılından itibaren baş aşağı resimler yapmış ve bu resimlere göründüğü gibi tersten başlamıştır (Yılmaz, 2005: 354).

Anselm Kiefer Hayatı ve Eserleri

1945 yılında doğmuş olan Alman sanatçıdır. 1965 yılında Freiburg Hukuk Üniversitesi’ne girmiş fakat daha sonra sanata geri dönüş yapmıştır. 2. Dünya savaşı sonrasında ortamdaki psikolojiyi ve sorunları gösteren eserleriyle tanınmıştır. Sanatçı yoğun olarak Nazi tarihiyle ilgilenmiş, savaş sonrası anıları sanatçının zihninde büyük etkiler bırakmıştır. Çocukken savaştan sonra oluşmuş yıkıntılardaki tuğlalarla

oyunlar oynamış ve sanatçının ‘çirkinin güzelliği’ne’ ilişkin ilgisi o dönemlerde oluşmuştur (Koç, 2015: 3).

“Joseph Beuys’u 1971’de tanımış, öğrencisi olmuş; birkaç yıl sonra da Baselitz’le dostluk kurmuştu. Ancak sanatının omurgası sayılacak konuyu, Beuys ve Baselitz’le tanışmadan önce bulmuştu. Bu, modern Almanya’nın tarihiydi. Özellikle Nazi Almanya’sının felaketle noktalanmış kaderizihinlerdeki mirası- en büyük saplantısıydı.” (Yılmaz, 2005: 356).

Görsel 31: Anselm Kiefer “Varus” 1976, Tuval Üzeri yağlı ve akilik boya,200x270 cm.

Sanatçı ağırlıklı olarak manzara ve mimari yapıları resimlerine aktarmış, harabeye dönmüş yıkık yapıları, gri bulutları ve solmuş renklerle oluşturduğu resmleriyle kasvetli ortamı yansıtmıştır. Sanatçının ‘Varus’ (Görsel 31) adlı eseri karlı bir manzara resmidir. Ağaçların arasından beliren bir yolu resmetmiştir. Ağaç küklşerinde kırmızı rengini yoğun olarak kullanmış ve yapıtın bir kaç yerine damla halinde bırakmıştır. Eserde yazıyıda kullandığını görmekteyiz.

2.3.10.2. İtalyan Trans-Avangardı – İtalya’da Yeni Dışavurumculuk

Yeni Dışavurumculuk akımının İtalyadaki temsilini yansıtmaktadır. Eleştirmen olan Achille Bonito Oliva’nın 1979 senesinde İtalyan bir grup ressama ‘Transavanguardia’ ismiyle anması ve bu ressamların çalısmalarını desteklemesiyle gelişmiştir. ‘Transavanguardia’ ismi, Avangard sanatın ileri seviye niteliğini belirtmek amacı altında toplanmış ressamlardan oluşur. Akımdaki sanatçılar, genel olarak figüratif temelli çalışmalarında kendi kişisel yaşantılarını, dünyalarını yansıtan

imgeler kullanmışlardır. İtalya'da, Yoksul sanat akımından sonra dünya çapında dikkat çekebilmiş bir akım olarak nitelendirilebilir (Tarzan, 2010: 55).

İtalyan sanatçılar, Alman sanatçılar ile kıyaslandığında, Ulusal sorunlardan ziyade, kendilerine odaklanmış, kişisel sorunlarıyla ilgili çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. *"Bu bağlamda dönemin İtalyan sanatçılarının hepsi bir şekilde alegori, göz boyama, kendi öznel dünyasını yüceltme, çelişki ve edebiyat referanslarıyla doludurlar. Bir yerde hepsinin resminde yüceltilmiş, duygusallaştırılmış bir dinsellik de egemendir. Bu dinsellik bir şekilde mit arayışı olarak yorumlanabilir. Öte yandan, tarihi öykülerden, Dante gibi yazarlardan esinlenen bu İtalyan sanatçılar sanatlarında küçük ayrıntılarla edebiyata bilinçli bir bağımlılık göstermektedirler. 1980'lere doğru"* kendilerini göstermişler ve 'Transavanguardia' adını almışlardır. (Zeki, 2011: 111).

Enzo Cucchi Hayatı ve Eserleri

Enzo Cucchi 1944 yılında doğmuş olan İtalyan ressamdır. İtalyan Transavanguardia Ekolü'nün ve Yeni Dışavurumcu Akımını temsil eden ressamları arasındadır. Sanatçı eserlerinde efsanelerden ve geleneklerden beslenmiş, ayrıca simgeci ifadeyi kullanmıştır (Antmen, 2008: 271).

Görsel:32 Enzo Cucchi "Goccia di terra" 2007

Cucchi, İtalya'da doğduğu kent olan Ancona'da bir çiftlik evinde yaşamını sürdürmüş ve burada doğal afetlerden etkilenerek, doğadan alınan malzemlereden

yararlanarak resimlerinde üç boyutlu nesneleri kullanmış ve dramatik, görkemli, güçlü resimler ortaya çıkarmıştır. Sanatçının çalışmalarında, ölüm, yaşam, yıkım ve kıyameti anımsatan kavramlar, dramatik bir şekilde işlenmiş, sembolist ve romantik tavır bulunmaktadır. Enzo Cucchi resimlerinde, kurukafalar ve endişe uyandırıcı mekân çalışmaları oluşturmuştur (Zeki, 2011: 115). Sanatçının 'Goccia di terra' (Görsel 32) isimli resminde, kırsalda uzanmış boğa ve etrafında konumlandırılmış 3 kurukafa bulunmaktadır. Boğanın karın bölgesinden aşağıya doğru sürülmüş olan kırmızı rengi akan kan olarak resmedildiğini varsayarak boğanın ölmüş olduğu kanısına varılabilir. Çalışma rahat fırça darbeleriyle ve sarı, kırmızı, kahverengi tonları kullanılarak işlenmiştir.

Sandro Chia Hayatı ve Eserleri

1946 yılında Floransa'da doğmuştur. Floransa Güzel Sanatlar Akademisi'nde eğitim görmüş ve 1969 yılında mezun olmuştur. Sanatçı 1970 yılından itibaren birçok ülkeyi görmüş ve farklı kültürlerle tanışmıştır. Bu durum sanatçıyı etkilemiş ve sanatına yansımıştır. 1980-81 yılları arasında Almanya'da çalışmalar yapmış ve Alman resim sanatından etkilenmiştir. 1982 sonrasında yapmış olduğu çalışmalar ve Amerika'da gerçekleştirdiği sergiler sanatçının tanınmasını sağlamıştır (Akkuş, 2011: 91-92).

Görsel 33: Sandro Chia "water bearer" 1981, tuval üzeri yağlı boya ve paste, 207x170.

Sandro Chia *"büyük İtalyan ustalarının resimlerini mizahi bir bakışla*

yeniden ele alan resimleriyle tanınmıştır." (Tarzan, 2010: 55). Sandro Chia için önceki dönemlere ait resimlerin önemini ve onda merak uyandırdığını "uslupların labirentinde çalışmalıyım" sözünden anlaşılabilmektedir. Sanatçının resimlerinde boyalar, kalın ve katlı şekilde işlenmiş olması ve yalın, anlaşılır ifadesi ile uyum sağlamaktadır. Chia'yı diğer Dışavurumculardan ayıran özellik, kendi dili ve yaşamına dair yapılan resimleri dışında, tarihe, mitlere ve ütopyaya bağlı olmasıdır. (Tarzan, 2010: 56). Sanatçının 'water bearer' (Görsel 33**)** isimli çalışmasında merkezi konumda güçlü bir erkek figürü ve sırtında taşıdığı büyük boyutlardaki balık yer almaktadır. Balığın, metalik gri renkteki gövdesinin boya katmanlarıyla oluşturulmuş olan dokusu görülebilir, kuyruk kısmı ise kırmızı renkte boyanmıştır. Arka plan, mavi, kırmızı ve beyaz tonlarının ağrlıklı olarak kullanıldığı farklı renklerle oluşturulmuştur.

Francesco Clemente Hayatı ve Eserleri

Francesco Clemente 1957 yılında doğmuştur. İtalya dışında Amerika ve Hindistan'da yaşayan sanatçı birçok ülkeyide ziyaret etmiştir. Sanatçı yaşadığı ülkelerin birikimini resimlerine simgesel ifadelerle yansıtmıştır (Topdağı, 2019: 15).

Yılın yarısından fazlasını Hindistan'da geçiren Clemente, burada kendisine atölye hazırlamıiş, çalışmalarını gerçekleştirirkende Hint felsefesi ve dininden yararlanmıştır (Zeki, 2011: 116). Sanatçının, *"özellikle otoportreleri ile çok dikkat çeker. Clemente, işine yaradığı takdirde her sanatsal değeri çekinmeden kullanan bir ressamdır. Resmin hemen bütün tekniklerinde ürünler vermiştir. Eşcinsellik ve kendi portresi, üzerinde ağırlıklı olarak çalıştığı konulardandır."* (Zeki, 2011: 116).

Görsel 34: Francesco Clemente "Name". 1983.

Sanatçının 'Name/isim' (Göesel 34) adlı resmi bir portre çalışmasıdır.

Seyirciye dönmüş olan yüzden, gözlerinin, ağzının, burnunun ve kulaklarının içinden farklı yüz ifadeleri yapan suratlar görünmektedir, portreyle aynı görünüşe sahip bu yüzlerin, içselliği, düşünceleri temsil ettiği söylenebilir. Arka planda iç mekân yer almaktadır. Resmin sol tarafında duvarla birleşen sütun ve sağ tarafında da, mavi gökyüzünün göründüğü pencere resmedilmiştir.

2.3.10.3. Amerikan Yeni Dışavurumculuğu: "Kötü Resim"

Yeni Dışavurumculuk Akımı Almanya ve İtalya'da olduğu gibi Amerika'da da aynı yıllarda meydana gelmiş ve 1980 yıllarının Amerika'sında egemen sanat üslubu olarak kabul görmüştür. Birçok Amerikan Dışavurumcu sanatçı, Pop sanatta işlenen konulara gerçeküstücü yorumlar eklemiş, kişisel ve günlük olaylara, öykülere, imgelere çalışmalarında yer vermiştir. Canlı renk kullanımı, gerçeküstü, saldırgan, korkutucu ifadelerle eserlerine işlemişlerdir (Akkuş, 2011: 87).

Akımın sanatçılarının, tüketim kültürü çıkış noktaları olarak görülmektedir. Pop Art'ın tekniklerini, kolajlamalarını, çoğaltmalarını ve çeşitli malzeme kullanımından, Soyut Dışavurumcu arayıştan beslenmişlerdir (Burunsuz, 2015: 247). Amerikan Yeni Dışavurumculuğunun önde gelen sanatçısı, Julian Schnabel'in sanat tarihi ve popüler kültürü birbiri ile kullanması ilgi çekmiş ve bu tutum Amerikan Yeni Dışavurumculuğunun temel özellikleri arasına eklenmiştir (Tarzan, 2010: 57).

Julian Schnabel Hayatı ve Eserleri

Akımın Amerika'da ki en önemli temsilcilerinden olan Julian Schnabel, 1951 yılında doğmuştur (Topdağı, 2019: 16). Sanatçı, 1970 yıllarının sonunda tanınmış bir isim haline gelmiştir. Resimlerinde kendi gerçekliğini meydana getirme amacı güden Schnabel, yüzeyi reddeden bir anlayışa sahiptir (Dilmaç-Akalan, 2018: 190).

Sanatçı gündelik kullanıma uygun malzemeleri ve farklı teknikleri çalışmalarına eklemiştir. Çalışmalarında genel tuval yüzeyi kullanımını uygulamayan sanatçı, yüzeye alışılagelmedik nesneler, kırık tabaklar gibi objeleri yapıştırarak çalışmalarını oluşturmuştur. Sanatçı eserlerinde kırılmış porselen parçaları kullanması hakkında şunları söylemiştir. *"Benim amacım yüzey üzerine yeni bir resim yapmak değil, yüzeyi red edenden bir şey yapmak-resimselliği reddeden, ama aynı zamanda resimselliği içeren bir şey. Kendi gerçeklik olan bir yapıt yapmak*

istiyorum, ilizyonunu değil" (Antmen, 2008: 272).

Görsel:35 Julian Schnabel "Praglı Öğrenci", 1983, karışık malzeme, 295x5679 cm Guggenheim Müzesi, New Yor ABD.

Schnabel'in 'Mars Violet odasında Ant'ın portresi' (Görsel 35) isimli çalışmasında kendine özgün bir üslup haline getirdiği kırık porselen tabaklarını yüzeyde kullanmıştır (Topdağı, 2019: 16). Profilden verilmiş kadın portresi merkezi konumda bulunmaktadır. Karışık teknikten yararlandığı çalışmasında canlı ve koyu renkler tercih edilmiştir.

Eric Fischl Hayatı ve Eserleri

Sanatçı, New York'ta 1948 yılında doğmuştur. 1967 yılında Arizona/Phoenix'te sanat eğitimine başlamış ve California Sanat Enstitüsünde lisans eğitimini tamamlamıştır. Fischl 1974 yılında Nova Scotia Sanat ve Tasarım Koleji'nde resim dersleri vermek için Halifax'a taşınmıştır. 1975 yılında Nova Scotia'da bulunan Dalhouse Sanat Galerisi'nde, ilk sergisini açmış ve 1978 yılında New York'a yerleşmiş ve 1980'li yılların önemli sanatçılarından biridir (İzci, 2020: 18).

Sanatçı Neo Ekspresyonist ressamlar arasında yer almaktadır. Sanatçının cinsel içerikli ve günlük konuları işlediği çalışmaları bulunmaktadır. Erotize edilmiş dünya, odaklı çalışmalar yapmıştır. Sanatçının resimleri tutarlı ve gerçekçi bir anlayışa sahiptir. Resmettiği figürlerde oran ve biçim bozma görülmemektedir. Deniz kıyısında, iç mekânlarda çıplaklık içeren kompozisyonlarının sıradan bir fotoğraftan alınmış gibi durması açısından iddiası yok gibi görünmektedir, fakat Honnef'e göre,

bu sıradanlık aldatıcı olan kısımdır. Çünkü Eric Fischl'in eserleri, medyanın akıllarda oluşturduğu çağdaş mitlerle ilgilidir, başka bir deyişle, eserlerindeki tahrik edici biçimde resmedilmiş figürler, Amerikan toplumunda yaygındır ve toplumsal tutum ve tavırları göstermektedir (Yılmaz, 2006: 362).

Görsel 36: Eric Fischl "Kötü Çocuk", 1981, tüyb, 168x244cm.

Sanatçının 'Kötü Çocuk' (Görsel 36) isimli resminde yatakta, tahrik edici bir şekilde yatan bir kadın ve karşısında masaya yaslanmış onu seyreden bir erkek çocuğu yer almaktadır. Gün ışığının camdaki perdeden sıyrılması odaya yansımaktadır. *"Bu resim Fischl'in en etkiili işlerinden biridir. Bunun nedeni, çıplağın tahrik ediciliği mi, yoksa pencereden çizgi çizgi üzerine düşen ışık mı? Sanırım her ikisi de. Işığı kaldırsak bile estetikten çık temel dürtümüze hitap eden figürün davetkar duruşu unutulacak gibi değildir. Öte yandan, figürü yok saydığımızdaysa yatağa düşen ışık parçalarının da yine ona denk bir etkisi olduğunu görüyoruz ki bu da cinsellikten çık estetik dürtümüzle ilgilidir. Sanatçı her iki dürtümüzü birbiriyle destekleyerek hafızamızda kendine bir yer açmayı başarmıştır."* (Yılmaz, 2006: 362).

David Salle Hayatı ve Eserleri

Sanatçı 1952 yılında doğmuştur (Yaprakkıran, 2015: 44). Kavramsal sanatın zirvede olduğu dönemlerde eğitim görmüş olmasına rağmen sanatçının, resim ile ilgilenmesi, kavramsal sanatın resme karşıt tavrından hissettiği rahatsızlık olabilir

(Yılmaz, 2006: 360). Resim sanatının yanı sıra Salle, heykel ve fotoğraf sanatlarıyla da ilgilenmiştir (Ataseven, 2011: 107).

Sanatçı parça parça, birbirinden alakasız görüntüleri bir araya getirerek, geometrik formlar kullanarak resimlerini oluşturmuştur. Renk çemberini geniş tutmuş olan David Salle, gerçekçi boya, soyut dışavurumcu çizgi kullanmış, mozaik biçim ve kolajlara yer vermiştir. Eserlerinde birden fazla bölüm oluşturmuştur. Arada kalmak, çıplaklık ve klasizm, Salle'in resmlerinin kavramlarıdır. Gerçeküstü mekân, pop art imgeleri, dokusu olan malzemeler, ikilem içeren öğeler, klasik ve çağdaş biçimleri bir arada kullanmıştır (Burunsuz, 2015: 249).

Görsel 37: David Salle "Soytarı" 1986, ağaç ve tuval üzeri yağlı ve akrilik boya, 152x254 m.

Sanatçının 'Soytarı' (Görsel 37) adlı çalışmasında çıplak resmedilen iki kadın figürü ve aralarında duran göz şekli, portre resmi, çerçeve içinde manzara resmi ve figürlerin üzerinde farklı pozisyonlarda durduğu sandalyeler yer almaktadır. Eser, *"Gördüğümüz her şey, çoğul (heterojen) bir dünyada yaşadığımızı, istesek de kaçamayacağımızı sölemektedir bize. Salle şu an yaşamakta olduğumuz bu dünyanın ressamı olarak, özetle, modernizmi ve kavramsal sanatı olduğu kadar, bir kompozisyondan beklenen 'tutarlı bütünlük' anlayışını da önemsememiş, hatta tiye almıştır."* (Yılmaz, 2006: 361).

2.3.10.4. Türkiye'de Neo Ekspresyonismi temsil eden sanatçılar;

Çağdaş sanatın 1980 yıllarında Türkiye'de yaygınlık gösterdiği gerçeği düşünüldüğünde, bunun Neo Ekspresyonizm hareketiyle gerçekleştiği görülmektedir. Buna örnek olarak Neo Ekspresyonizmi temsil eden Türk

sanatçılardan biri olan Bedri Baykam'ın kısaca hayatı ve eserleri aşağıda yer almaktadır.

Bedri Baykam Hayatı ve Eserleri

1957 yılında doğmuş olan Bedri Baykam, 1980 yılları sonrası Yeni Dışavurumculuğun ve Yeni Figürasyonun Türkiye'ye yansıması açısından dikkat çekmiş ve Uluslararası sanat ortamında adı en çok duyulmuş olan Türk sanatçıdır (Zeki, 2011: 135). Küçük yaşlarda resimde yetenekli olan ve ilgi duyan sanatçı, ilk sergisini henüz sekiz yaşındayken Cenevre'de daha sonra Paris, Viyana, Londra'da açmıştır. Eğitimini yurtdışında almaya karar vermiş olan Bedri Baykam, 1980 yıllarında California'da yaşarken grafiti alanında resim çalışmaları yaparak Yeni Ekspresyonizm akımına katkıda bulunmuştur (Yaprakkıran, 2015: 92).

Görsel 38: Bedr Baykam "Fahişenin Odası" 1981, sunda üzerine yağlıboya ve kırık ayna 120x240 cm.

Sanatçı resimlerinde figür çalışmalarına, yoğun renk kullanımına oldukça yer vermiş ve cinsel içerikli çalışmaları bulunmaktadır. Çalışmalarında kolaj, yazılı metinler, fotoğraf kullanımı gibi farklı tekniklere uygulamış ve büyük boyutlu tuvalleri tercih ederek eserlerini meydana getirmiştir. Baykam'ın 1980 yılları ile başlayıp, sonraki sürecininde temellerini atmış olan, bu dönemin ilk yapıtı olarak nitelendirilen "Fahişenin Odası" (Görsel 38) isimli resmidir (Baysal, 2014: 72). Bu çalışmasında kırmızı bir yatağın üzerinde oturan, ten rengi mavi olan kadın figürü yer almaktadır. Sanatçı ağırlıklı olarak mavi renk kullanılmış ve kırmızı, sarı tonlarına yer verilmiştir. Kapının yanında ayakta duran ve hiç dikkat çekmeyecek biçimde resmedilmiş, gri tonlarında, erkek figürü yer almaktadır.

2.3.11. Graffiti Sanatı

Grafiti kelimesi, çizmek, karalamak anlamı taşıyan ve kökeni İtalyanca olan sözcük, açık alanlara yazılan yazılara verilen genel bir isimdir, Grafiti sanatı, resim, sembol, duvar yazısı gibi farklı teknikler kullanılarak oluşturulabilir. (Evcil-Yalçın Usal, 2020: 275).

Sanatçının sokaktaki duvarlara hobi olarak yapması ya da sosyal mesaj vermesi gibi birçok farklı amaçla yapılan, kompozisyonlar oluşturarak, herhangi bir sınır olmadan meydana getirilen çalışmalardır. Yapan kişinin tercihlerine göre oluşturulması, duyguları, düşünceleri yansıtması, tescillenmiş olmasada grafitinin sanat olarak görülmesini sağlamıştır. (Karaca, 2018: 174). New York'ta 1970'li (Yeniköy-Çelik-şahin,2017: 773) yıllarda ortaya çıkmış olan grafiti sanatında zamanla yazı ve resim bir arada kullanılmaya başlamış ve yazılan yazılardaki estetik, 1970 yıllarında, sanatçıların ilgisini çekmiştir. Oluşturulan çalışmalar bireyselleşmeye başlamış ve daha sanatsal biçimde meydana getirilmiştir. Bu yıllarda duvar resimleri dış mekanlardaki duvarlarla sınırlı kalmamış ve metro gibi kamusal alanlarda da uygulanmaya başlayarak ABD'ye yayılmıştır. (Karaca, 2020: 175).

Grafiti sanatının dünyaya yayılmasında rol oynaya iki unsurdan biri, yük trenlerine yapılan çalışmalardır bunun sayesinde sadece ABD ile sınırlı kalmamış ve diğer ülkelerdeki insanlar tarafındanda tanınmıştır, ikincisi ise hip hop kültürüdür, insanlar break dans, rap müzik ve grafitiyi birleştirmişlerdir. 1980'lerde yayınlanan Style Wars ve Wild Style isimli belgeseller grafiti ve hip hop kültürünün kitlelerce tanınmasına olanak sağlamıştır. 1990'lı yıllarda baskı, CD, gazete gibi araçlarla yayılmış olan grafiti kültürü sonraları internet üzerinden de yayılmaya başlamıştır. (Karaca, 2020: 176).

Jean Michel Basquiat Hayatı ve Eserleri

Jean Michel Basquiat, 1960'da New York Brooklyn'de doğmuştur. Babası Haitili, annesi ise Porto Rico göçmeni bir çifttir. Oldukça küçük yaşlarda Fransızca, İspanyolca ve İngilizce dillerini öğrenmiş, New York'da bulunan müzelere ziyaretlerde bulunmuştur. Ebeveynleri ayrıldığında sanatçı 7 yaşındaydı. Basquiat babasının yanında kalmış ve 1978'de evden ayrılmıştır. Geçimini, üzerlerinde kendi

çizim ve kolajlarının olduğu kartpostalları ve tişörtleri satarak sağlamıştır. (Graham Dixon 2010: 577). Kısa yaşamında ismini ünlü sanatçıların arasına yazdırabilmiş olan "*Basquiat, 1988'de stüdyosunda aşırı dozda eroinden hayatını kaybetti"* (Doğanay, 2011: .870).

"Jean-Michel Basquiat (1960-88), adını ilk kez grafiti sanatçısı ve şair SAMO (İngilizce kısaltma 'Same Old Shit') mahlasıyla duyurdu ve duvarlara büyük siyah harflerle yazdığı üç dizeli, satirik şiirleri Manhattan'ın ayrılmaz bir parçası haline geldi. Basquiat'ın SAMO çalışmaları tuvali, genellikle sanat galerilerinin duvarları oldu ve sanat dünyasının kabul görmüş değerlerine alternatif sayılabilecek SAMO karakterler yarattı.'' (Farthing, 2011: 870).

Görsel 39: Jean-Michel Basquiat "Pyro" 1984, tuval üzeri karışık malzeme, 218x172 cm.

Sanatçı çalışmalarında farklı tekniklerden yararlanarak yarattığı karakterleri oluşturmuş ve 3 uçlu taç objesini sıklıkla resimlerinde göstermiştir. Basquiat'ın resimlerine bakıldığında çalışmalarının çocuk resmine olan benzerliği, gerçek dışı oluşumları görülebilmektedir. Eserlerinde simgesel formlarada yer vermiştir. 'Pyro' (Görsel 39) adlı çalışması, *"Basquiat'ın yedi yaşındayken geçirdiği ve iç organlarının hasar gördüğü trafik kazasına gönderme yapar gibidir. Burada, figürün yüzü acıyla buruşmuş, iç organları dışarıdadır, fırça darbeleri sol kolu yararcasına*

uygulanmıştır'' (Graham Dixon, 2010: 577). Arka planda sarı renk kullanılmış ve merkezde sanatçıyı temsil eden figür konumlandırılmıştır, sanatçı yaşadığı kazayı anlatabilmek için figürün etrafında parça parça yerleştirilmiş imgelerden yararlanmıştır.

1980'li Yıllar;

2.3.12. Yeni Kavramsalcılık

Yeni Kavramsalcılık Postmodern sanat teorilerinin yaygınlık gösterdiği 1980 yıllarında sanat anlayışı olarak ortaya çıkmış bir akımdır, cinsiyet, ırk ayrımcılığı ve sanat kurumları gibi konuları eleştiren, irdeleyen bir anlayışa sahiptir. Sanatçı, irdelemenin sonunda ulaştığı göstergeler düzeniyle oynayarak ve sahiplenerek dönüştürmeyi, tanıdık imgelerden yeni anlamlar meydana getirerek bir sorgulama sürecini başlatmayı amaçlar. Amerikalı bir sanat eleştirmeni olan Hal Foster'ın akımdaki sanatçılar ile ilgili "gösterge manipülatörü" diye bahsetmesinin nedeni bu bakış açılarıdır. Yeni Kavramsalcı anlayışa sahip sanatçılar, sanat yapıtı olgusunu dışlamışlardır, üretim yerine pazarlama stratejilerinden faydalanmış ve hiper gerçeklik anlayışına sahip bir yapı meydana getirilmiştir. (Candemir-Candemir-Öz, 2017: 495) *''Yeni Kavramsalcı sanat, sanatın önemi ya da anlamının ifadesine aracılık eden kültürel değerlerin çoğuna saldırır.''* (Little, 2004: 134).

Akımdaki sanatçılar fotoğraf, Resim, enstalasyon, heykel gibi farklı tekniklerden yararlanmayı ve tek sanat dalının hakimiyetini ortadan kaldırmış, faydacı bir düşünce ile sanatlarını icra etmişlerdir. Bu faydacı yapıda, dönemin pazarlama stratejileri ile yönlendirilen toplumsal değerlerin ticari boyutta sergilenmesinin önünü açmıştır. (Candemir-Candemir-Öz, 2017: 495-496).

Cindy Sherman Hayatı ve Eserleri

Cindy Sherman 1954 yılında doğmuştur. Postmodernist ve Postyapısalcı düşüncede önemli bir yere sahip büyük bir sanatçıdır. New York'ta yaşamış (Barret, 2015: 269) olan sanatçının kendi kendini fotoğrafladığı çalışmaları bulunmaktadır, fakat kendini farklı kimliklere soktuğu için görüntüsünü gizlemeyi başarır, kendini

model olarak kullandığı çalışmaları karşı-portrelerdir çünkü genel portre anlayışından ziyade farklı görüntülere büründüğü için kendi hakkında, izleyiciye yanlış bilgi vermektedir. Cindi Sherman'ın bu yöntemi kullanmasının iki nedeni bulunmaktadır bunlardan birincisi, fotoğraf üzerine eğitim almış olması ve öğrenim gördüğü süre boyunca kendini geliştirmiş ve fotoğrafın olanaklarını keşfetmiş olmasıdır, sanatçı düşündüklerini bu aracılıkla aktarabileceğinin farkındadır. İkinci sebep ise medyanın kadını gösteriş biçimine karşı olan düşüncesi ve tepkisidir. Sanatçı senaryo yazarlığı, makyaj yardımcılığı, film yönetmenliği, oyunculuk, sahne tasarımı, moda gibi birçok farklı kimliğin bir araya gelmiş halidir. Scherman'ın fotoğları toplumun bir kadına olan beklentilerinin reddi niteliğini taşımaktadır. (Yılmaz, 2006: 317-318).

Görsel 40: Cind Sherman "Adsız No. 412", 2003, fotoğraf, 142,2x101,6cm

Sanatçı 1985 yılından itibaren 'Masal resimleri' ve ardından 'Klasik resmin ustaları' serilerini oluşturmuştur. Bu çalışmalarında Arap, Hint v.b. giysileri giyerek egzotik kadın tiplemeleri meydana getirmiş, çirkin, sivilceli, korkunç pozlar vererek fotoğraflamıştır. Sanatçının 'isimsiz'(Görsel 40) adlı fotoğrafı bu tarz eserlerine örnek niteliğindedir. Batılı erkeğin Doğulu kadın fantezisine karşı alay etmiştir, fotoğrafta ışığın özellikle aydınlık verildiği, ön planda olan alan göğüslerdir, fakat sanatçının takma göğüs kullanması ve yüzündeki makyajla oluşturduğu iticilik, çekiciliği yok etmiştir (Yılmaz, 2006: 319).

Barbara Krüger Hayatı ve Eserler

Barbara Krüger 1945 yılında doğmuştur. Meslek hayatının ilk dönemlerinde kadın dergilerinde sanat yönetmenliği yapmıştır, görüntü ve gerçeklik algısı ile o dönemlerde ilgilenmeye başlamıştır. Krüger'in siyah, beyaz büyük boyutlardaki fotoğrafları bazen tüketim toplumuyla ilgili olmuş bazen de reklam afişi havasına dönüştürülmüştür. Bazı çalışmalarına yazılar, cümleler ekleyerek oluşturmuş ve bu yazılarda dikkat çekmeye çalıştığı şey, tüketim ile eğlence duygularını ateşleyen medyanın ikiyüzlülüğü olmuştur. (Yılmaz, 2006: 319). *"Büyük reklam panolarına uyarlanan ve Amerika' da 1950 ve 1960'larda hâkim olan reklamcılık anlayışından alınmış bir imgeleme dayanan bir dizi sanat eseri yaratmıştır."* (Whitham- Pooke, 2013: 209).

Görsel 41: Barbara Kruger "Your Body is a Battlegrund" 1989, vinil üzerine fotoğrafik serigrafi 112 x 112 inç (284,48 x 284,48 cm).

Barbara Krüger'in ötekileştirme, iktidar, ırk, kadın, beden gibi konuları çalışmalarıyla dile getirdiği ve irdelediği tasarımları bulunmkatadır. Çalışmalarında cümlelere yer veren ve siyah beyaz fotoğraf çalışmaları bulunan sanatçının bu tarz çalışmalarına örnek niteliği taşıyan çalışması 'İsimsiz' adlı serisinden olan *"Your Body İs A Battleground' (Bedeniniz Bir Savaş Alını)* (Görsel 41) *olarak türkçeye çevrilen afiş tasarımında ilk dikkat çeken, kadının ve erkeğin yüzünün tam orta eksende negatif ve pozitif alan içerisinde ikiye bölünmesidir. Bu ayırım ile Kruger,*

"pozitife karşı negatif, beyaza karşı siyah, iyiye karşı kötü" (Calak, 2008, s. 3) düşüncesi ile ikili bir ilişki kurmuştur. O tasarımındaki bu çifte kodu, kadına iyi (pozitif) ve erkeğe kötü(negatif) olarak yüklemektedir. Bu tasarım 1989 yılı kürtaj karşıtı yasa dalgasını protesto etmek için kullanılan bir tasarımdır." (Çulha, 2019: 45)

Jenny Holzer Hayatı ve Eserleri

Jenny Holzer 1950 yılında doğmuş Amerikalı sanatçıdır ve günümüzün önemli sanatçıları arasında yer alır. Rhode Island Tasarım Okulu'nda 1974 yılında soyut çalışmalar yapan ressam olarak çalışmıştır. Mark Rothko ve Morris Louis gibi ressamların çalışmalarından ilham almıştır bu durum sanatçının led çalışmalarında görülmektedir. 1977 yılında fikirlerini daha açık ve direk yansıtabilmek için resim aracını terk etmiştir, sanatçıya göre dil doğrudan, dolaysız bir şekilde ifade edilmelidir. Holzer, ilk sanatla ilgilenmeye başladığı yıllarda resimler yaptığını fakat bunun onu tatmin etmediğini söylemiştir. Daha sonraları ise dış mekânlar için yazı, cümle çalışmaları yapmaya başlamıştır**.** (Gültekin-Bahadır, 2019: 695).

Görsel 42: Jenny Holzer "Protect Me From What I Want" 1985.

1970'li yıllardan itibaren yüzeye yazdığı metinler veya cümleler oluşturmuş olan sanatçı,*"insanların inançlarını, tutumlarını ve bazen de yapabileceklerini somutlaştırmayı, temsil etmeyi denediğini vurgular. Cinsellik, savaş, şiddet, ölüm, doğum gibi konular etrafında ürettiği, toplumsal insan benliğinin dünya ile kurduğu*

ilişkinin fiziksel ve psikolojik çıkmazlarını, arayışlarını ifadeden yazılardan oluşan işlerini dünyanın önde gelen müze ve sergi salonlarının yanı sıra –esas önemsediği alan olan (Holzer, 1985)– kamusal alana da taşır. Geniş çeşitlilikle pek çok yüzeyi yazı yerleştirmeleri için kullanır." (Kılınç, 2019: 148-149). ırk, cinsiyet ayrımcılığı, güç gibi toplumsal sorunlarla ilgilenen Holzer'in 1985 yılında tasarladığı (Görsel 42) "Protect Me From What ı Want" adlı yazısı büyük bir binanın panosuna yansıtmış, kişisel bir söz, bir düşünce olan cümleyi topluma sergilemiştir.

2.3.13. Neo-Geo/Yeni Geometrik sanat

1970 ve 1980'li yıllarında arayış içinde olan sanatçıların, dönemdeki pazarlama anlayışına sahip ve güzel ilişkiler oluşturmaya çalışan bir resim anlayışı olarak meydana getirdiği geometrik biçimlendirme denilebilir. Ünlü sanat eleştirmeni olan Hal Foster bu sanatın yeni Geometri ve Simülasyonizm olarak iki tanımı olduğundan bahseder. Bleckner, Peter Halley, Steinbach, Taaffe, Koons, gibi birçok sanatçı, Neo-Geo yani yeni geometri akımının önemli temsilcileri arasındadırlar. Yirminci yüzyılın son dönemlerinde etkin olan Neo Geo akımı, resmin düz bir anlatıma ulaştığı ve neredeyse yüzey boyamaya dönüşen bir üslubu temsil eder. Modernizmin öne sürdüğü saf resim düşüncesinden farklı olarak Yeni Geo sanatı, resimde indirgeyici soyutlamaya sahip olmasına rağmen soyut değildir. (Çadırcı, 2010: 55).

Özelliklede Geometrik formların tercih edildiği akımda, farklı malzemelere ve eşya kullanımından da yararlanılmış, alaycı ve soğuk bir ifade kullanılmıştır. Hall Foster'a göre Neo Geometrik sanat,*"İster analitik soyutlamanın alaycı bir indirgenişi, ister optik soyutlamanın tuhaf bir yeniden kullanımı olsun, yeni geometri akımı, temellük (kendine mal etme) sanatının içinde gelişir. Oyunun bir sonraki hamlesi olarak ortaya çıkar: Modern soyutlamanın özgünlük ve mükemmellik arzusuyla alay etmek veya başarısızlığı üzerine oynamak için onu kendine mal etme" davranışını gösterir. Yine de bu hamlenin –resme, biricik olan ortama dönen doğası, temellük sanatının özgün sanat ve mükemmel estetik deneyimine yönelttiği temel eleştirlerle çelişir"* (Foster, 2009: 134).

2.3.14. Neo-Pop

Neo Pop hareketinde, Pop sanat yöntemleri, malzemeleri ve imgelerine kullanılsada 1980'lerin sonlarında sanat dünyasında önemli bir yere sahip olmuştur. Jeff Koons, Sam Havadtoy Alan McCollum, Richard, Ashley Bickerton, Michael Craig Martin, Jeny Holzer, Leo Copers, Julian Opie, Cady Noland, Vitaly Komar, Alexander Melamid, Damien Hirst, Gavin Turk, Haim Steinbach gibi sanatçılar Neo Pop hareketinin önemkli temsilcileri arasında yer alır. Neo Pop, soyut ekspresyonizm ve1970'li yıllarındaki, Minimalizm ve Kavramsal Sanata da tepki olarak doğmuştur. ironik ve nesnel tavra sahip olan akım kavramsal sanatın mirasçısı olarak da görülmüştü. (Cançat, 2018: 325). Neo Pop, Pop sanatın yeniden uygulanışı olarak meydana gelmiş, simgelerden, sembollerden ve bilinen nesnelerden yararlanılmıştır. *"Neo Pop sanatçılarının eserleri için ortaya çıkan kavramsal sonuç, sadece bir imajın olduğu gibi kullanılması değil, bu imajın barındırdığı gücün de sergilenmesidir. Bu sanatçılar, mesajlarını, aynı üslupları tekrar ederek, aynı abartıları kullanarak şamatacı bir tavırla ele almışlardır. 1960'ların Pop'unun, tüketim ürünlerinin imajlarını, belirli bir estetik beğeni ile denkleştirme eğilimi, sonuçta bu ürünlerin geniş kitlelerce kabulünü sağlamış ve zamanla bu ürünlerin ilginçliğini yitirmesine yol açmıştı. Dahası Pop, modayı yinelemeye çalışarak ve politik olmayan bir öznellikle imgeleri soyutlaştırarak, onları vareden sosyal ilişkilerden ve bağlamlardan giderek koparmıştı. Oysa Pop'un yeniden dönüşü olan Neo Pop, sosyal içerikler üzerine farkındalık yaratmaktadır. Artık, imajı kuşatan tüm anlamsal ilişkiler, onu görünür kılmaktadır.*" (Cançat, 2018: 325).

Jeff Koons Hayatı ve Eserleri

Jeff Koons 1955 yılında doğmuştur, sanatında günlük nesneler ve popüler imgelerden yararlanmıştır (Biçer, 2020: 63). Neo Pop hareketinin önde gelen temsilcileri arasında yer almaktadır.

"Koons 1988 yılında aziz heykelcikleri, çizgi kahramanlar, çıplak çocuklar gibi küçük popüler nesnelerin büyük kopyalarının yer aldığı "Banallik" adını verdiği bir gösteri hazırlar. Bunlar Koons'un gözetimindeki İtalyan ve Alman sanatçılar tarafından titizlikle yapılmış porselen, ahşap, renkli, bazen altın kaplama eserlerdir (Barrett,2015:66). Sanat tarihçi Robert Rosenblum, Koons'un popüler kültüre ait nesnelerin ve sanat eserlerinin banal kopyalarından oluşan koleksiyona "Jeff Koons

Hediye Dükkanı" adını vermiştir. Rosenblum, Koons'u çirkinliğin zaferiyle keyif veren biri olarak görüyor ve sanat dünyasında sinir bozucu fırtınalar estiren, güzel ile çirkin hakkındaki önyargılarımızı kıran, bizleri başımızı kaldırıp tuhaf olana, kitsch dünyasına damgasını vuran itici ve cazip karışıma bakmaya zorlayan halinden övgüyle bahseder(Barrett,2015: 71)." (İnam Karahan- Karahan, 2018: 1485).

Görsel 43: Jeff Koons "Michael Jakson and Bubbles", 1988.

Sanatçının "Michael Jackson ve Bubbles" (Görsel 43) isimli eseri bu tarz çalışmalarındandır ve akımın ilk örnekleri arasındadır. Sanatçının buradaki porselen çalışmasında popüler bir imge olan Michael Jackson ve kucağında bir maymun yer almaktadır. Köpük baloncuklar içinde rahat bir duruşla oturtulmuş vaziyettedir. Sanatçı çalışmada altın rengine ağırlık vermiştir.

2.3.15. Enstalasyon (Yerleştirme) Sanatı

'Enstalasyon' ya da diğer bir deyişle 'Yerleştirme' sanatı 'Mekân' ve 'Hazır nesne'yi bir arada ve sanatsal biçimde meydana getirerek oluşturulan mekân çalışmalarına verilen addır. ***"****Enstalasyon yönteminin galeri, müze, sanat kurum ve kurumlarınca güncel bir sanat pratiği olarak dünyada ve Türkiye'de kabul görmesi 1980'lerde başlamıştır. Sonraki yıllarda ise sanatçılar arasında kullanımı yaygınlaşmıştır."* (Renkçi Taştan, 2016: 473).

Yerleştirme çalışmalarında hazır nesnelerden, teknolojik ve elektronik aletlerden, video, fotoğraflardan da yararlanılmıştır. Sanatçılar çalışmalarında

kendilerine malzeme çeşitliklerinde ve mekân özgürlüğünde sınır koymamışlar. Sanatçılar, tüketim amaçlı üretilen ve günlük hayattan, kolay elde edilen nesnelerden, doğadan alınan çeşitli malzemelerden yararlanmış ve bunları mekânla birleştirerek yaratıcı düşünceler ortaya koymuşlardır. Basit malzemelerden meydana getirdikleri mekân kurguları ile güçlü bir etki yaratmış ve gezilen, sergilenen mekânı bir sanat anlayışı olarak ortaya koymuşlardır. Mekân, obje ve seyirci birlikte bir uyum ve ilişki içindedir. Geleneksel sanat anlayışının dışında, farklı ifade tarzına sahip olan Enstalasyon sanatı iç ve dış mekân çalışmalarında, çoğu zaman devasa yapıtlardan meydana getirilmiştir. Kavramsal sanatın içinde de bir anlatım dili olmuş ve diğer sanat alanlarında da tercih edilmiştir. *"1980'li yılların sonunda ve 19990'lı yılların başında yaşanan ekonomik belirsizlik arasında sanat hamiliğinin azalan gelirler ve satın alma modellerine yanıt olarak değişikliğe uğradığı bir dönemde, yerleştirme ideal sanat türü haline gelmiştir."* (Whitham- Pooke, 2018: 179).

Tomás Saraceno Hayatı ve Eserleri

Tomás Saraceno Arjantinli bir yerleştirme sanatçısıdır (Özkul, 2019: 78). Çalışmmalarında iplik, cam gibi malzemelerden yararlanmış, bazı kompozisyonlarında doğayla ilişkili konular oluşturarak tasarlamıştır.

Görsel 44: Tomás Saraceno " Orbit" 2013 - Devam ediyor, Düsseldorf, K21 atrium yukarıda 25'den fazla metre yükseklikte olan Asma Orbit .

Sanatçının, Yörünge ismini verdiği çalışması , (Görsel 44) Almanya'nın Düseldorf şehrinde Kzıstandehaus Müzesinde sergilenmiştir. 25 metre yukarıya sabitlenmiş olan yerleştirmesinde, içine girildiğinde üç farklı yükseklikte, farklı bölümlerden oluşturulan kafes yapı, mekân ve seyirci ilişkisini yeniden ele almaktadır. Sanatçının oluşturduğu bu farklı atmosfer, içeride olma ve aynı zamanda dışarıda olma gibi kavramları ve durumları sorgularken, seyirci sanatçı tarafından dış güç olarak kullanılır bu şekilde seyirci ile mekân ilişkisi yeniden masaya yatırırılır. Çelik ağ sistemi ile oluşturulmuş olan mekânsızlık durumu, saydam ve yansıtıcı büyük boyutlardaki yuvarlak obje ile seyirciye yörüngede olduğu hissini yaşatmak istenmiş ve bu şekilde seyirci, mekân ilişkisi ön plana çıkartılmıştır (Özkul, 2019: 78-79).

"Varlıkları ile Saraceno'nun yaratmış olduğu bu atmosfere dahil olan izleyiciler bir anda Yörünge'nin bir parçası haline gelirler. İzleyicinin içinde bulunduğu sürece dönüştüğü, farklılaştığı ve belli bir farkındalığa vardığı bu atmosfer dokunsal, görsel ve işitsel olarak izleyici belleğinde yeniden biçimlenir." (Özkul, 2019: 79).

Maurizio Cattelan Hayatı ve Eserleri

Maurizio Cattelan İtalya'da 1960 yılında doğmuş yerleştirme sanatçısıdır. Sanatçı 1980 yıllarında sanatla ilgili çalışmalar yapmaya başlamış 1997 yılında Venedik Bienalinde İtalyan pavyonu için seçilmiş ve adını bu şekilde duyurmuşrtur. 1999 yılında Londra Kraliyet Akademisin'nde düzenlenmiş olan 'Kıyamet' adlı sergide sergilediği, sanatçının 'La Nona Ora /Dokuzuncu saat' (Görsel 45) isimli çalışması en çok bilinen eseridir. Çalışma İsa'nın öldüğü zamanı temsil eder (Whitham-Pooke, 2018: 170). Çalışmada yerde oturmuş bir adamın elinde uzun bir asa ve asanın ucunda isanın çarmıha gerilmesini gösteren hac yer alır. Bacaklarının üzerinde ise siyah büyük boyutlarda bir taş yer almaktadır.

Görel 45: Maurizio Cattelan "*La Nona Ora* ", 1999, "Not Afraid of Love," Hotel de la Monnaie, Paris, 2016.

"Cattelan'ın yerleştirmeleri, bağlantısız şeyleri bir araya getirme ve gerçeküstü imgelemi sıkça kullanır. Bu bir "görülecek manzara" hissi üretir; yani görsel olarak çarpıcı bir performans ya da görüntü izlenimi verir. Bazı eleştirmenlere göre, yerleştirmenin bir janr olarak popüler olmasının nedenlerinden biri de izleyicinin ilgisini çekmek için görülecek manzarayı kullanması ve harekete geçirmesidir." (Whitham-Pooke, 2018: 171).

Gülsün Karamustafa Hayatı ve Eserleri

Gülsün Karamustafa Ankara'da 1946 yılında doğmuştur. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nden 1966 yılında mezun olmuştur. göçebelik, feminizm, popüler ve arabesk kültür, kitsch gibi kavramlara, konulara yönelmiş olan sanatçı, enstalasyon, resim, video gibi çeşitli sanat disiplinlerinde sanatını gerçekleştirmiştir. Sanatçı Türkiye'de ve çeşitli ülkelerde kişisel sergiler açmıştır.(Çalışkan, 2019: 100).

Sanatçının Levent Çalıkoğlı ile yaptığı konuşmasında sanatı ile ilgili düşüncelerinden; "*Aslında sanatı başından beri ağır bir misyon olarak taşıyorum. Yani mutlaka üretmem gerek ve bunu yaparken de bu üretimi bir yere doğru taşımam gerek düşüncesi... Mesela, belli bir dönemde resim yapıyorum ya da bir entalasyon oluşturuyorum, onu tekrarlarsam, o anlayışı devam ettirsem "Aman ne kadar güzel, çok tutarlı ve yerleşik, kolay yatırım yapılabilir bir sanatçı olacağım"; ama ben hiçbir zaman bununla tatmin olmadım. Bir şeyleri ileriye doğru itmek, ileriye doğru*

götürmek çabası içinde oldum. 90'lar benim için böyle soluk soluğa geçen, her an kendime ve sanatıma bir şeyler eklediğim, öğrendiğim, denediğim, öğrettiğim ve ürettiğim ve kendimi aşmaya çalıştığım yıllar oldu". Diyerek bahsetmiştir. (Çalıkoğlu, 2008: 54).

Görsel 46: Gülsün Karamustafa "Mistik Nakliye" 1992.

Sanatçının göç kavramını işlediği bir yerleştirme çalışmasıda 'Mistik Nakliye' (Görsel 46) isimli çalışmasıdır. Altlarında küçük tekerlek olan metal sepetler ve içlerinde yorganlar yer alıyordu, *"Mistik kavramı açık bir biçimde işin yorganlarla olan kısmına göndermede bulnuyordu. Yorganın Anadolu insanı için ifade ettiği anlamlar bu kavramla çağrıştırılıyor ve yeniden üretiliyordu. Nakliye ise gene Anadolu insanının bir türlü bitiremediği büyük göç dalgalarına işaret ediyordu. Anadolu'dan gelmiş milyonlarca insan sırtında yorganını taşımıştır."*(Kahraman, 2013: 131-132).

2.3.16.Kimlik Sanatı ve Kimlik Siyaseti

Kimlik sanatı ötekileştirme düşüncesine karşı ırk, cinsiyet, toplumsal sorunlar gibi konuların işlendiği sosyal sorunları ele alan sanat hareketidir. *"Kimlik siyaseti" insanların başkalarının ırkı, cinsiyeti, etnisitesi, cinsel eğilimleri hakkındaki düşüncelere ve davranışlara dayanan görüşlerini şekillendirme eğiliminde olduklarını söyler. Kimlik siyasetiyle ilgilenen sanatçılar sadece estetik görünüşle*

uğraşmaktan çok bu meseleler üzerine sanat yapar." (Barret, 2015: 308).

1980 yıllarının sonlarında sanat ortamında meydana gelmiş bir düşüncedir. 20. Yüzyılda kendini temsil etme imkânı bulamamış olanların 'kimlik' kavramına odaklanarak ortaya koydukları eserlerin, Batı sanatının sergilendiği mekânlara girmiş olmasıdır. Batı da görülen 'çok kültürcü' düşüncenin bir uzantısı niteliğini taşır. Çeşitli kültürlerin farklı sanat anlayışlarının tanınmasında, ulaşmasında büyük bir etki sahibidir. Kavramsal sanatın etkilerini, yöntemini taşıyan kimlik sanatının özellikleri, sanatı kimlik politikalarının vasıtası durumuna getirmesidir. Toplumsal sınıf ırk, kültür, cinsel kimlik gibi konulara yönelmiş bu gibi konuları dile getirmiştir. Türlü zıt olguları sanat aracılığı ile dile getirerek 'ötekileştirme' durumunu gözler önüne sermiştir (Antmen, 2008: 295).

Christian Boltanski Hayatı ve Eserleri

Yahudi bir babanın oğlu olan sanatçı Paris'te 1944 yılında doğmuştur. Filmler ve çocukluğuyla ilgili bazı basılı defterler aracılığı ilen 1950'li yıllarda tanınmaya başlamıştır. 1960 yıllarından başlayarak Yerleştirme çalışmaları yapan sanatçı, çikolata kutuları fotoğraf ve günlük nesneler gibi farklı malzemeler kullanımı ile ön anlamlarından çıkarılmış ve yeni bir anlam taşıyan görüntüler oluşturmuştur. 1960'lı yılların sonlarından başlayarak topladığı fotoğraflardan oluşturduğu yerleştirme çalışmaları yapmış, kendi çektiği fotoğraflardan ziyade kişileri anımsatan günlük belgeler, gazete resimleri okul fotoğrafları, pasaport fotoğrafları gibi görsellerden yararlanarak fotoğraflar çekmiştir. Başkalarının hayatlarının anılarını toplayarak oluşturduğu çalışmalarda, bireysel kimliği aşmak ve kültürel, dini, milli ritüellere ve paylaşılan kültürel hatıralara dikkat çekmek için oluşturmaktadır (Aytekin-Tokdil, 2017: 76).

"Çalışmalarında Yahudi Soykırımına, kimlik, ölüm gibi kavramlara gönderme yapan sanatçı Christian Boltanski ötekileştirilmiş bütün farklılıkları yok eden zihniyetin tehlikelerini gözler önüne sermeyi amaçlamıştır." (Güven Ak, 2019: 610).

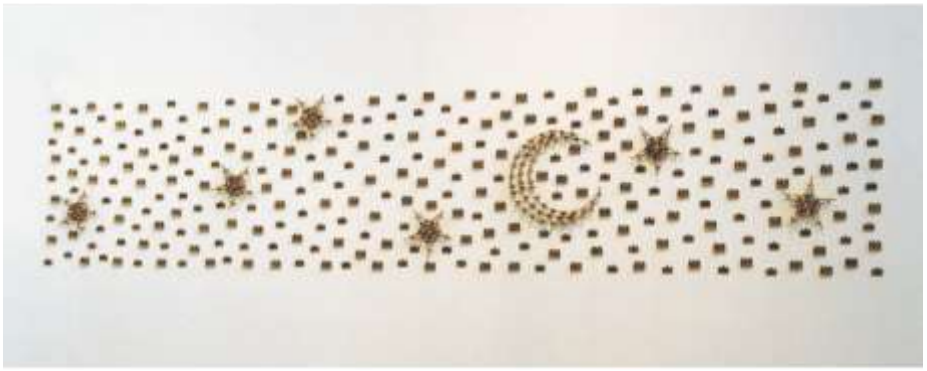

Görsel 47: Christian Boltansky "Monument Canada" 1988 Siyah beyaz fotoğraflar, ışıklar, giysiler ve karışık ortam, Genel olarak monte edilmiş: 110 x 70 x 7 inç (279,4 x 177,8 x 17,8 cm).A - .O (her çerçeveli fotoğraf): 16 x 12 3/8 inç (40,6 x 31,4 cm). P (gemiye takılan giysiler): 39 x 70 x 7 inç (99,1 x 177,8 x 17,8 cm).

Sanatçının 'Monument Canada'(Görsel 47) isimli çalışma da, Alt tarafta Elbise yığınlarının bulunduğu ve üzerinde kimliği belirsiz siyah beyaz fotoğraflar üzerine yoğunlaştırılmış spot ışıklar kullanılarak aydınlatılmıştır. Boltanski bu çalışmasında, insanların *"birbirleri ile sembolik olarak örgütlenerek, tek tek yansıtılan ışıkla Yahudi Soykırımı kurbanlarının katlanmak zorunda kaldıkları sorgulama ve işkenceleri temsil etmektedir"* . (Aytekin-Tokdil, 2017: 78).

Hale Tenger Hayatı ve Eserleri

Sanatçı Levent Çalıkoğlı ile yaptığı konuşmada; *"İngiltere'de master yapmıştım on iki aylık, sıkıştırılmış bir program. Öncesinde İstanbul Güzel Sanatlar Akademisinde seramik bölümünde, ondan öncesinde de Boğaziçi Üniversitesi'ndeydim."* Diyerek eğitim hayatından bahsetmiştir.(Çalıkoğlu, 2008: 286).

Görsel 48: Hale Tenger "Böye Tanıdıklarım Var 2" 1992, 3. Uluslararası İstanbul Bienali, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Nejat F. Eczacıbaşı Sanat Müzesi, 17 Ekim - 30 Kasım.

Yerleştirme, heykel gibi farklı sanat teknikleriyle sanatını meydana getiren sanatçı Hale Tengerin yaptığı çalışmalarla sorgulamaya ve sorgulatmaya çalıştığı konular toplumda büyük rol oynayan cinsiyet farklılığı ile igli olan sorunlara, ilerlemenin ve modernleşmen çabaları, kültürel değişimin cinsiyetler üzerinde oynadığı rol ve sınıf ayrımını öne çıkaran aidiyet ve kimlik durumlarıdır. (Yağmur, 2014: 32). Mitolojide önemli bir yere sahip sürekli ereksiyon halinde olan Priapos heykeline sanatçı bazı çalışmalarında yer vermiştir. Bu tarz çalışmalarına örnek niteliği taşıyan 'Böyle tanıdıklarım var'(Görsel 48) adlı çalışması duvara küçük Priapos heykellerini kullanarak ay ve yıldızlar oluşturduğu çalışması Türk Bayrağını andırmaktadır. Sanatçı bu çalışmasında *"Türkiye'de toplumun bütün tarihi boyunca taşıdığı, zaman zaman kendisinin de popüler bilinçte yakındığı özelliğine, yani yaşananları geçiştirme eğilimine karşı köklü bir eleştiri getiriyordu Tenger. Aynı şekilde Türkiye'de toplumun yanlış erilliği, 1980'lerden sonra çok tartışılmış 'zontalık' kavramı, maçoluk özellikleri Priapus'la simgeleniyordu."* (Kahraman, 2013: 134-135).

2.3.17. Dijital Sanatlar, Yeni Medya Sanatı; Video ve Video Enstalasyonu, İnternet ve Ağ Sanatı, Posta Sanatı.

Sanatçılar teknoloji geliştikçe çağın getirdiği olanaklardan yararlanmış ve

özgün eser düşüncesiyle bu gibi tekniklerden ve yeniliklerden fayda sağlamıştır. ‘Yeni Medya sanatı’, 20. Yüzyılın sonu ve 21. Yüzyılın başında yaygınlaşmaya başlamış teknolojik mecraların kullanımını açıklamak için verilmiş kavramdır. Sanatçıların çalışmalarında video kullanımından yararlanmaya başlamaları, o dönemin sanatsal gelişmeleri arasında düşünülebilir. ‘Dijital sanat’ terimi, ağ erişiminin dünyaya açılmasıyla 1980 yıllarında kullanılmıştır, 1989 yılında fizikçilerin internete bağlı bilgisayarlar aracılığıyla önemli bilgileri keşfetmeleri ve bunları paylaşmaları için Timothy Berners-Lee tarafından kurulmuştur, bu ağdan fayda salayan, yararlananlar arasında sanatçılarda yer almaktadır. (Hodge, 2013: 200).

Video ve Video Enstalasyon Sanatı, internet ve ağ sanatı, posta sanatı (mail art) gibi sanatsal düşünceleri ve faaliyetleri kapsar. *“Yeni Medya Sanatı, geniş yelpazeye yayılan ve doğal olarak adındaki gibi yeni medyayı kullanarak üretilen eserleri kapsayan bir terimdir. Bu mecralar, internet, video ve bilgisayar animasyonları, fotoğraf, akıllı telefonlar ve bilgisayarlarla bağlantılı diğer materyaller gibi dijital teknolojileri içermektedir.”* (Hodge, 2013: 201).

Nam June Paik Hayatı ve Eserleri

Sanatçı Güney Kore/Seoul’de 1932 yılında doğmuş ve Miami’de 2006 yılında vefat etmiştir. Video sanatının öncülerinden olan Nam June Paik, değişen teknolojiyle birlikte videonun kapasitesini, potansiyelini büyüttü. Müzisyen olarak sanat hayatına başlamış ve bunu bazı eserlerinde bize yansıtmıştır. New York’a 1960 yılında taşınmış ve Duchamp, Jhon Cage gibi sanatçılardan etkilenmiş, Fluxus akımına katılmıştır. Sanatçının video entalasyonları ve performansları, kendine özgü, mizahi bir anlayışa sahiptir. (Graham Dixon, 2010: 580).

Görsel 49: Nm Jun Paik “Tv Cello” 1971 Waker Sanat Merkesi, Minneapols, ABD.

Elektronik müziğe ilgi duyan sanatçı, , *“Almanya’da elektronik müzik stüdyolarında çalışmış, elektronik cihazların yapısını öğrenmiştir. Videoya yabancı olmayan bir sanatçı olarak 1959 yılından itibaren televizyon ve elektronik görüntünün estetik sorunları üzerine kuramsal çalışmalar yapmıştır.”* (Görenek Beyaz, 2016: 6). Sanatçının ‘Tv Çello’(Görsel 49) isimli çalışmasında, Televizyon, anten gibi elektronik cihazlardan faydalanarak oluşturduğu Çello görünümündeki çalışması yer almaktadır. Televizyonların ikisinde çello çalan sanatçılar olduğu görülmektedir.

Kutluğ Ataman Hayatı ve Eserleri

Kutluğ Ataman 2000’li yıllarda Yeni Medya Sanatını olanaklarını geniş biçimde kullanan ve sanatını üreten sanatçılar arasında yer alır, uluslarası alanda çalışmayalarını sergileyen bir sanatçıdır. Ataman 1961’de doğmuş, Amerika’da UCLA’de 1988’de sinema çalışmaları bölümünde Yüksek Lisanas eğitimini almıştır. Sanat hayatına film yönetmeni olarak girmiştir. (Kahraman, 2013: 304). Sanatçı film çalışmaları yapmış, yurtiçi ve yurtdışı Bienallerine katılarak sanatçı olarak faaliyet göstermiştir.

Görsel 50: Kutluğ Ataman “Semiha B. Unplugged” 1997, Video Karesi.

Sanatçının (Görsel 50) *"5. Uluslarası İstanbul Bienal'indeki Kutluğ Ataman's Semiha B. Unplugged isimli yapıtıyla geldi. Bu son derecede uzun, karmaşık ve üst üste binmiş, iç içe geçmiş katmanlardan oluşan bir belgesel-video sanat yapıtıydı. Aataman'ın izleyen yapıtı 48. Venedik Bienali'ne davet edildiği Peruk Takan Kadınlar başlıklı çalışmasıydı. Bu bir öncekiyle dip ilişkileri olan ama ondan daha farklı bir yapıttı. Kimlik konusunu, bir devrimci, transseksüel bir seks işçisi, bir Müslüman kadın ve göğüs kanseri tedavisi görmüş bir aydın kadın oluşturuyordu. Kadın kimliğinin bu derecede farklı platformlarda nasıl biçimlendiği, maruz kaldığı toplumsal baskı ve kısıtlamaları, özgürlük alanları alabildiğine dramatik bir anlatımla ama dramlaştırılmaksızın veriliyordu."* (Kahraman, 2013: 308). Ataman çalışmalarında, cinsel kimlik, kültür farkı, toplumsal baskı gibi konuları ele almıştır.

3. BÖLÜM

METAFOR VE SANAT

3.1.Metafor Tanımı.

Grekçe, metaphora kelimesinden gelen "metafor" kelimesi 'meta' 'öte' ve 'phrein' 'taşımak' kelimelerinden oluşur anlamı ise "bir yerden başka bir yere götürmek" demektir. (Lakoff-Johns, 2010: 11). Arapçada istiare olarak, Türkçede, eğretileme olan ve edebi sanatlarda da kullanımının yoğun olduğu bir ifade aracıdır, sanatsal veya estetik kaygıların anlaşılabilmesinde de fonksiyonel bir işlevi bulunmaktadır. (Lakoff-Johns,2010: 12). Metaforun Türkçe'de, benzetme, mecaz, eğretileme olarak kullanımı bulunmaktadır.

Edebi eserlerde veya söz sanatlarında kullanılan metafor yöntemi, istiare ve eğretileme gibi ifadelerle tarihle birlikte dilin yapısında var olarak, bir iletişim aracı haline gelerek göstergelerin temsillerinde ve sanatsal çalışmalarda da yerini almıştır. Dildeki metafor kullanımı bilinse de, görsel sanatlarda sık sık kullanılmasına rağmen malesef yeterince dikkat çekmemiştir. (Ramachandran, 2015: 310).

Anlaşılması zor, soyut kavramları anlamlandırabilmek, hissedileni açıklayabilmek için kullanılan bir ifade yoludur, Bu tür kavramlarda metafor

kullanımını uygulayarak bunları anlaşılır hale getirilmiş olur, veya bir kelime üzerinden metafor kullanımını gerçekleştirmek yaratıcılığı aktif hale getirmektedir. *"Metaforlar, bir bireyin yüksek düzeyde soyut, karmaşık veya kuramsal bir olguyu anlamada ve açıklamada işe koşabileceği güçlü bir zihinsel araç olarak değerlendirilirler. Ayrıca metaforlar, bu olguların daha somut veya tecrübe edilen olgularla karşılaştırılmalarını ve bu sayede bilinmeyen olgulara ilişkin anlayış geliştirilmesini sağlarlar* (Saban, Koçbeker ve Saban: 2006). Metaforla ilgili yapılan birçok farklı tanım bulunmaktadır, yaratıcılığı elde etmeye olanak tanıyan işlevsel bir dil olarak karşımıza çıkmaktadır. Metaforlar kavramların birbirleriyle bağlantısından meydana gelen anlamlı sonuçlardır, bir sözlükten anlaşılmakta güçlük çekilen, yaratıcı ve diğer sözcüklerle tamamıyla açıklanamayan, kavramsal yenilikler taşır. Bu süreçte de yeni anlayışlar ortaya koyar (Black, 1979: 23).

"Metafor iki unsur (A ve B) arasındaki ilişkiye (C) dayanır. Bu iki unsur arasındaki tanımlama şekilleri;

- *Telafi; bir unsur başka bir unsurun yerine geçerek onu telafi eder.*
- *Aktarım; asıl kullanılması gereken unsurun yerine başka bir unsur aktarımı yapılır.*
- *Etkileşim; iki unsurun karşılıklı etkileşimi söz konusudur.*
- *Yansıtma; bilişsel olarak bir unsur başka bir unsurun yardımıyla veya onun doğrultusunda anlaşılır."* (Tepebaşılı, 2013: 17).

3.2. Metafor Türleri.

3.2.1. Kavramsal Metafor.

Metafor, felsefe, edebiyat, matematik, psikoloji, gibi daha birçok alanda kendine geniş bir kavramsal alan oluşturmuştur. Kavramsal Metafor kuramına göre metaforlar; anlaşılması zor olan bir kavramı diğer bir kavram ya da deneyim ile anlamamızı gerçekleştiren bilişsel bir mekanizmadır (Çiçekler-Aydın, 2019: 15).

Kavramsal metaforlar, soyut olan kavramları somut bir kavram ya da bir nesne ile açıklanabilir bir hale getirir. "*Soyut düşünce ürünü olan kavramsal*

metaforlar (conceptual metaphors), dilde çeşitli örneklerle dilsel bir metafor olarak görünürler. İnsanlar farklı dilleri konuşsalar da deneyimlerden ötürü benzer bir düşünce yapısına sahiptirler. Dolayısıyla kavramsal metaforlar da evrensel niteliktedir." (Koç, 2020: 73).

3.2.2. Yön/Yönelim Metaforu.

Diğer bir metafor türü olan 'yön metaforları', soyut kavramlar bireyin deneyimleri içerisinde meydana getirdiği aşağı-yukarı, içeri-dışarı gibi yön kavramlarıyla açıklanmaktadır. "Söylediği sözle değerini düşürdü." sözü, yön metaforlarına örnek niteliği taşımaktadır. (Karaçam-Aydın, 2014: 549).

Lakoff ve Johnson (2015: 40) tarafından yönelim metaforları kavramlar sistemini başka bir kavramlar sistemine göre düzenlemek olarak anlamlandırılmıştır. İnsanların tecrübelerinden hareketle oluşturulan yukarı/aşağı, içeri/dışarı, ön/arka, beri/öte, merkez/çevre, uzay/mekân gibi yönelimler kavramlara yön verir. Örnek verilecek oluırsa 'Mutlu olan yukarıdadır' cümlesinde mutluluk kavramının yukarı yönelimli olması 'Kendimi bugün yukarıda (iyi) hissedirum (I'm feeling up today) ingilizce anlamı ile açıklanmaktadır. (LakoffJohnson, 2015: 40). Türkçe'de de 'ayakların yerden kesilmesi' yada 'Gemilerin batması' gibi benzer ifadeler örnek olarak gösterilebilir.

3.2.3. Ontolojik/ Varlıksal Metaforlar.

Metaforların başka bir türü ise, 'ontolojik' yani 'varlıksal' metaforlardır. Ontolojik metaforlarda, soyut bir kavramı, somut bir kavram yada bir varlıkmış gibi düşünülerek açıklanır. "Beynim sulandı." sözü ontolojik metaforlara örnek niteliği taşımaktadır. (Karaçam-Aydın, 2014: 549).

Ontoloji yani Varlıkbilim deyimi ilk kez Aristoteles tarafından kullanılmıştır. Yunanca kökenli bir kelime olan Ontoloji iki kelimenin birleşiminden meydana gelmiştir, bunlar varlık anlamını taşıyan ontos ve bilgi anlamını taşıyan logos kelimeleridir. (Hançerlioğlu, 1982: 136-137).

Ontoloji eski Yunan felsefesinde Aristoteles'in 'ilk felsefe' ismini verdiği var olanın özünü araştıran bilim olarak tanımlanmıştır (Akarsu, 1979: 185- 186). Genel

anlamıyla var olanın kendisini, temel niteliklerini konu alan, varlığı somut değil soyut biçinde inceleyen ve "varlığın varlık olmak bakımından doğasının ne olduğu", "varlığın kendi başına ne olduğu" sorularına yanıt arayan felsefe alanı olarak düşünülmüştür (Cevizci, 1999, s. 644).

"Ontolojik metaforlar fiziksel nesnelerle tecrübelerimizde olağanüstü farklı ontolojik metaforlara, yani olaylara, aktivitelere, hislere, düşüncelere şeyler ve tözler olarak bakma tarzlarına temel sağlar." (Lakoff & Johnson, 2005: 50).

3.3. Sanat ve Metafor

Bilim, siyaset, ekonomi gibi alanlarlada ilişkili olan metafor, sanatsal bir anlatım, ifade dili olarakta, sanat tarihinde de birçok farklı sanat anlayışı tarafından yoğun biçimde kullanılmıştır. metaforlar vasıtasıyla edebiyatçılar, dili yeniden kurgulayarak roman, şiir gibi eserler meydana getirirler, görsel sanatlarda da sanatçılar tarafından görsel metaforlar bağlamında belli bir düşünce, fikir seyirciye taşınır. Tompkins ve Lawley, metaforların söylenmek isteneni daha az sözcük kullanarak daha keskin bir şekilde söylenmesini kolaylaştırdıklarına dikkat çekmektedirler. (Tompkins ve Lawley, 2002). Görsel sanatların sık kullanıların aracı olan metaforlar, soyut fikirlere, somut varlıklar, objeler vasıtasıyla gönderi yaparak zihinlerde somutlaşmasını gerçekleştirir. Bu yönden Arslan, Metaforlar aracılığı ile zihinsel bağlantıların asıl amacının soyut kavramları yaşantımıza biraz daha yaklaştırmak ve onları somutlaştırmak olduğu da söylenebilir diyerek bahsetmiştir (Arslan, 2008: 261).

4. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmada kullanılan model, evren ve örneklem, veri toplama aracının hazırlanması, verilerin toplanması ve çözümlenmesi açıklanmaktadır.

4.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, "*Öğretmen adaylarının çağdaş sanat kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi"* araştırılmıştır. Tezin oluşturulması için

öncelikle tarama yöntemlerinden yararlanılarak literatür taraması yapılmış konuya bağlı olarak kitap, dergi, makale, tez, görsel kaynaklar incelenmiş ve ilgili sanatçıların eserlerinden, performanslarından yararlanılmıştır. Veri toplamak için yarı-yapılandırılmış anket formu kullanılarak, farklı bölümlerde eğitim alan öğretmen adaylarının çağdaş sanat kavramına yönelik algıları metaforlar aracılığıyla belirlenmiştir. Araştırmada kullanılan form, demografik değişkenler ve katılımcıların "Çağdaş sanat …gibidir, çünkü…" cümlesini tamamlamaları istenen iki ayrı bölümden oluşturulmuştur. Öğretmen adaylarının forma yazdıkları yanıtlar, bu araştırmada temel veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Toplanan verilerin analiz edilmesi ve yorumlanmasında nitel araştırma desenlerinden "olgubilim", verilerin değerlendirilmesinde ise metaforik içerik analizi ve betimsel analiz teknikleri kullanılmıştır. Olgubilim deseni, farkında olunan ama ayrıntılı bir anlayışa sahip olunamayan olgulara odaklanmaktadır. Bireylerin yaşadıkları ortamda karşılaştıkları olgularla ilgili olarak ne algıladıkları ve deneyimlerinin neler olduğu üzerinde durarak olguyla ilgili algısını ortaya koymaya çalışmaktadır. Olgubilim, bireylerin tümüyle yabancı olmadığı aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığı olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için uygun bir araştırma zemini yaratmaktadır (McMillan&Schumacher, 2010; Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırmada, öğretmen adaylarının alanlarına ve demografik değişkenlerine göre bu kavramlara yönelik algıları arasındaki benzerlik ve farklılıkları incelenmiştir.

Bu araştırmada, Öğretmen adaylarının çağdaş sanat kavramı hakkındaki düşüncelerini ayrıntılı olarak ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu doğrultuda öğrencilerin gerekçeleri çağdaş sanatın tanımları olarak değerlendirilmiş ve sonuç bölümünde sunulmuştur. Sanata dair birçok farklı özgün tanım ortaya çıkmıştır.

4.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evreni; 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Edirne ilinde bulunan Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretmen adaylarından oluşturulmuştur. Araştırma, örneklemi ise Matematik ve Fen bilimleri eğitimi Bölümü, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Türkçe ve Sosyal Eğitimi Bölümleri olarak alanlara göre kaşılaştırma yapmak amaçlanmıştır. Gönüllülük esasına ve ulaşılabilirliğe dayalı olarak 147 Öğretmen adayı çalışmaya katılım sağlamış ve çağdaş sanatla ilgili metaforik

düşünceleri incelenmiştir. Katılımcıların 100'ü kız, 47'si erkek öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Çalışma grubuna ilişkin demografik özellikleri ile ilgili genel tanımlayıcı bilgiler, bulgular ve yorum bölümünde tablolarla gösterilmiştir.

4.3. Verilerin Toplanması

2020-2021 eğitim-öğretim yılında Edirne ilinde bulunan Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretmen adaylarının metaforik düşüncelerini belirleyerek karşılaştırma yapmak amacıyla hazırlanmış olan 2 bölümden oluşan anket formu geliştirilerek bu formdan yararlanılmıştır. Anketin ilk bölümünde Öğretmen adaylarının cinsiyet, yaş, bölüm, ve sınıf gibi demografik değişkenleri yer alırken, 2. Bölümde ise "Çağdaş Sanat.....gibidir, çünkü....." cümlesini tamamlamaları belirtilmiştir. Gerekli izinler alınarak çalışma internet üzerinden gerçekleştirilmiştir.

4.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Bu aşamada, ilk olarak oluşturulan metaforlar liste halinde düzenlenmiştir. Öğretmen adaylarının oluşturduğu metaforlar ve tanımlı gerekçelerine göre incelenerek ortak özellikleri belirlenmiştir. Öğretmen adalarının meydana getirdiği geçerli metaforlara öne sürülen gerekçelere göre araştırmacılar tarafından sınıflandırılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, metaforik içerik analizi ve betimsel analiz teknikleri uygulanmıştır. İçerik analizi yapılırken, Saban (2008) ve Aydın ve Ünaldı (2010) tarafından yapılan çalışmalardan faydalanılarak beş aşamada analiz edilmiştir. Bu aşamalar sırasıyla: (1) adlandırma aşaması, (2) eleme ve arıtma aşaması, (3) kategori geliştirme aşaması, (4) geçerlik ve güvenirliği sağlama aşaması (5) verileri bilgisayar ortamına aktarma aşamasıdır.

Adlandırma Aşaması: Bu aşamada, Öğretmen adaylarının meydana getirdikleri metaforlar alfabetik olarak geçici bir liste şeklinde sıralanmış ve yazılarında belli bir metaforu belirgin bir şekilde dile getirip getirmediklerini incelenmiştir. Net bir şekilde ifade edilmeyen, nedeni yazılmayan veya eksik bırakılan veriler araştırma kapsamına alınmamıştır.

Eleme ve Arıtma Aşaması: Öğretmen adaylarının oluşturdukları metaforlar yeniden kontrol edilerek; imgesi, kaynağı ile konusu bakımından yeniden analiz edilmiştir. Daha sonra bir diğer aşamaya geçilmiştir.

Kategori Geliştirme Aşaması: Metaforlar kavramlara göre listelenmiştir. Öğretmen adaylartı tarafından oluşturulmuş olan çağdaş sanat kavramına ilişkin metaforların ortak özellikleri, isimleri ve nedenleri göz önüne alınarak 13 kategori altında toplanması sağlanmıştır. Araştırmada, Beyoğlu, A. ve Ergin, D., Y. (2019)'da yaptıkları metaforlara bağlı "Öğretmen Adaylarının Şiddet Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi" isimli makaleden yararlanılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirliği Sağlama Aşaması: Bir araştırmada elde edilen sonuçların inandırıcılığını sağlamak adına yararlanılan en önemli iki ölçüt geçerlik ve güvenirlik olarak karşımıza çıkmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2008). Kodlama ve kategori işlemleri, nitel verilerin çözümlenmesinde yararlanılan içerik analizinin güvenirliği bakımından önemlidir (Gökçe, 2001). Bu nedenle metaforların elde edilmesi ve raporlaştırma sürecindeki tüm aşamalar ayrıntılı bir biçimde betimlenerek sunulmuştur. Ayrıca her bir kategorideki metaforlara ilişkin doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Verileri Bilgisayar Ortamına Aktarma Aşaması: Kategorilerin tanımlanmasıyla, elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılarak, frekans ve % değerleri hesaplanmış olup ki-kare analiz sonuçlarına bakılmıştır.

5. BÖLÜM

İNCELEME VE BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde 2020-2021 eğitim-öğretim yılında, Edirne İlinde bulunan Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi, Güzel Sanatlar Eğitimi, Türkçe ve Sosyal Eğitimi bölümlerinde eğitim gören öğretmen adaylarının cevapladıkları anket formundan yola çıkılarak, meydana getirilen metaforlara göre 13 kategoride sunulmuştur. Bu kategorilerle birlikte, öğretmen adaylarının meydana getirdikleri çağdaş sanat kavramına ilişkin metaforlar ve kategoriler, demografik değişkenlere göre frekans ve yüzde dağılımlarıyla tablolar halinde karşılaştırılmıştır.

5.1. Demografik Değişkenler ve Metafor Kategorilerine bağlı frekans ve yüzde dağılımlarıyla tablolar

Tablo 1: Katılımcıların Cinsiyet Dağılımlarının Yüzdelik Oranları, Frekansları ve Ki-Kare sonuçları

	f	%	
Kız	100	68,0	
Erkek	47	32,0	
Toplam	147	100,0	
Ki Kare	19,109	sd=1	p>,001

Tablo 1'de cinsiyet değişikliğine göre frekans ve yüzde dağılımları yer almaktadır. Araştırmaya katkı sağlayan 147 öğretmen adayından 100'ü (%68,0) kız 47'si (%32,0) erkektir.

Tablo 2: Katılımcıların Bölüm Dağılımlarının Yüzdelik Oranları, Frekansları ve Ki-kare sonuçları

	f	%	
Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü	42	28,6	
Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü	41	27,9	
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü	64	43,5	
Toplam	147	100,0	
Ki-Kare	6,898	sd=2	p>,032

Tablo 2' de Bölümlere göre yüzdelik, frekans ve Ki-Kare dağılımları yer almaktadır. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının 42'si (%28,6) Matematik ve Fen Bilimleri, 41'i (%27,9) Güzel sanatlar, 64'ü (%43,5) ise Türkçe ve Sosal Bilimler Eğitimi Bölümlerinde eğitim görmektedir.

Tablo 3: Katılımcıların Sınıf Dağılımlarının Yüzdelik Oranları, Frekansları ve Ki-kare sonuçları

	f	%	
1. Sınıf	45	30,6	
2. Sınıf	35	23,8	
3. Sınıf	35	23,8	
4. Sınıf	32	21,8	
Toplam	147	100,0	
Ki-Kare	2,633	sd=3	p>,452

Tablo 3'de Sınıf dağılımlarına göre yüzdelik, frekans ve Ki-Kare dağılımları yer almaktadır. Sınıf dağılımlarına göre: 1. sınıflardan 45 (%30,6), 2. sınıfladan35 (%23,8), 3. sınıflardan 35 (%23,8), 4. sınıflardan 32 (%21,8) araştırmaya katılım sağladığı sonucuna varılmıştır.

Tablo 4: Katılımcıların Yaş Dağılımlarının Yüzdelik Oranları, Frekansları ve Ki-kare sonuçları

	f	%	
19 yaş ve altı	33	22,4	
20	32	21,7	
21	28	19,0	
22	21	14,2	
23 Yaş ve üzeri	33	22,4	
Toplam	147	100,0	
Ki-Kare	3,578	sd=4	p>,466

Tablo 4'de yer alan Yaş dağılımlarında 19 yaş ve altından 33(%22,4), 20 yaşındaki katılımcıların 32 (%21,7), 21 yaşındakilerin 28 (%19,0), 22 yaşındakilerin 21 (%14,2), 23 yaş ve üzeri katılımcılarında 33 (22,4) faktöre ve yüzdelik oranlarına

sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 5: Bölüm Değişkenine Göre Cinsiyet için Örneklem Dağılımı

			Cinsiyet		
			Erkek	Kız	Toplam
Bölüm	Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü	f	11	31	42
		%	26,2%	73,8%	100,0%
	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü	f	13	28	41
		%	31,7%	68,3%	100,0%
	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü	f	23	41	64
		%	35,9%	64,1%	100,0%
Toplam		f	47	100	147
		%	32,0%	68,0%	100,0%

Tablo 5 ‘de görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre ana bilim dallarının bölüm içi dağılımları şu şekildedir: Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümün’den katılım sağlamış olan öğretmen adaylarının 11’i (%26,2) erkek, 31’i (73,8) kız, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümün’den 13’ü (%31,7) erkek, 28’i (%68,3) kız, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümünden katılımın 23’ü (%35,9) erkek, 41’i (%64,1) kız öğretmen adaylarından oluşmaktadır.

Tablo 6: Bölüm Değişkenine Göre Sınıf İçin Örneklem Dağılımı

			Sınıf				
			1.Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	Toplam
Bölüm	Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü	f	20	2	16	4	42
		%	47,6%	4,8%	38,1%	9,5%	100,0%
	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü	f	9	7	10	15	41
		%	22,0%	17,1%	24,4%	36,6%	100,0%
	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü	f	16	26	9	13	64
		%	25,0%	40,6%	14,1%	20,3%	100,0%
Toplam		f	45	35	35	32	147
		%	30,6%	23,8%	23,8%	21,8%	100,0%

Tablo 6 incelendiğinde Bölüm değişkenine göre sınıf için örneklem dağılımı şu şekildedir: Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümünde 1. sınıflarda faktör 20 (%47,6), 2. sınıflarda 2 (%4,8), 3. sınıflarda 16 (%38,1), 4. sınıflarda 4 (%9,5) oranlarına sahiptir. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde 1. sınıflar 9 (%22,0), 2. sınıflar 7 (%17,1), 3. sınıflar 10 (%24,4), 4. sınıflar 15 (%36,6) oranlarına sahip iken Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümünde ise 1. sınıflar 16 (%25,0), 2. sınıflar 26 (%40,6), 3. sınıflar 9 (%14,1), 4. Sınıflar 32 (%21,8) oranlarına sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 7: Bölüm Değişkenine Göre Yaş için Örneklem Dağılımı

			Yaş				
			19 yaş ve altı	20 yaş	21 yaş	22 yaş	23 yaş ve üzeri	Toplam
Bölüm	Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü	f	11	15	7	3	6	42
		%	26,2%	35,7%	16,7%	7,1%	14,3%	100,0%
	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü	f	2	4	8	8	19	41
		%	4,9%	9,8%	19,5%	19,5%	46,3%	100,0%
	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü	f	20	13	13	10	8	64
		%	31,3%	20,3%	20,3%	15,6%	12,5%	100,0%
Toplam		f	33	32	28	21	33	147
		%	22,4%	21,8%	19,0%	14,3%	22,4%	100,0%

Tablo 7'de belirtilen tabloda Bölüm değişkenine göre yaş dağılımları yer almaktadır. 19 yaş ve altı için Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümünde faktör ve yüzdelik oran 11(%26,2), Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde 2 (%4,9), Türkçe Ssyal Bilimler Eğitimi Bölümünde ise 20 (%31,3) olduğu ortaya çıkmıştır. 20 yaş için Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümünde faktör ve yüzdelik oranları 15 (%35,7), Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde 4 (%9,8), Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümünde 13'tür (%20,3). 21 yaş için Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümünde faktör ve yüzdelik oranları 7 (%16,7), Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde 8 (%19,5), Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümünde ise 13'tür (%20,3). 22 yaş için Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümünde faktör ve

yüzdelik oranları 3 (%7,1), Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde 8 (%19,5), Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümünde 10 (%15,6) olduğu görülmektedir. 23 yaş ve üzeri bölüm içi dağılımlarında Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümünde frekans ve yüzdelik oranları 6 (%14,3), Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde 19 (%46,3), Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümünde ise 8 (%12,5) oranlarına sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 8: Çağdaş Sanat Metaforik Analizi Frekansı 1'den Fazla olan ve Yüzde Dağılımı

Metafor	f	%	Metafor	f	%	Metafor	f	%
Ayna	7	18,9%	Teknoloji	3	8,1%	Uzay	2	5,4%
Özgürlük	4	10,8%	su	2	5,4%	Yolculuk	2	5,4%
Güneş tutulması	3	8,1%	ışık	2	5,4%	Yeni bir dönem	2	5,4%
Hayat	3	8,1%	Deniz	2	5,4%			
Meyve Ağacı	3	8,1%	İfade biçimi	2	5,4%			
Toplam:	37	100,0%						

Tablo 8'de Çağdaş Sanat kavramına yönelik öğretmen adaylarının ürettiği metaforlardan 1'den fazla frekansa sahip metaforlar yer almaktadır. En fazla Frekansa sahip olan kavram metaforu faktörü 7 ve yüzde dağılımı (%19,4) olarak Ayna kavramı olduğu incelenmiştir. İkinci en çok kullanılan metafor frekansı 4 (%11,1) oranla Özgürlük kavramı olduğu görülmektedir.

Tablo 9: Çağdaş Sanatta Metaforik Analizi Frekansı 1 olan Kodlar

istiridye	Altın	Aynı düşünceye sahip insan	Deniz feneri	Eleştirme	Farklı pencereler	Güncel ve yenilikçi sanat	İhtiyaç	Keşfedilmemiş yerler	

Kameranın karajı	Anahtar	Benlik	Denizdeki kumlar	En verimli alan	Fotoğraf albümü	Günceli yansıtmak	ilham kaynağı	Kil tablet	
Lider	Anı takip etmek	Beyaz cüce yıldızı	Dipsiz bir deniz	Eser ile izleyici arasındaki ilişki	Galaksi	Güneşi kapatan ay	İstanbul'un bilinmeyen sokaklarında kaybolmayı istemek	Kitap	
Sanat yıoluyla ortaya çıkarma	Anne	Biliçaltı	Doğan güneş	Eserler bütünü	Gazoz	Hayatımın parçası	kalp	kusursuzluk	
Toprak	Arınma	Bir kaçış	Duvar yazısı	Eski ve yeni yaşamın harmanı	Geceyi aydınlatan yıldız	Her kıyafete uyan spor ayakkabı	Kara kutu	Kültür	
Yaşiamak	Arkadaş	Bir türkü bir şiir bir bozlak	Duygu bütünlüğüğ	Estetik doyum	Geçmişin ve gelenekselin günümüze yansıması	Hip-hop müzik	Kedi	Modern sanatın bir yansıması	
Ağaç	Ay	Bitkinin kökü ruhun nefesi nsanın kalbi	Dünyanın aydınlık taraf	Evren	Gerçek dışı	Huzur	Kelimeleri olmayan bir şiir	Nehir	
Aktivist	Ay ışığı	Çikolatalı tuzlu baklava	Eleştiri	Evrensel değişim	gökyüzü	icat	Kendini bulma	oksijen	
okul	Orjinal bir ruh	resim	sanat eserinde zamanda yolculuk	Şarkı	Tablo/müzik eseri	Tiyatro	ucu bucağı belli olmayan bir deniz	vakitsiz olan durumlar	
okyanus	Pusula	Saatteki yelkovan ve akrep	Sinemna filmi	Şımaık bir çocuk	Tarih	Tokat	Uzak bir konu	Yağmur	

Olumlu tepki	radyo	Sanat anlayışı	sosyolog	Şiir kitabı	Teknolojik yazılım	Toplum bilimci	üretim	Yağmur tanesi	
yaşam	Yazılmamış kitap	Yenilik ve değişim	yıldız	yiyecek	Yolumu aydınlatan ışık	Yontularak güzelleşen elmas	Zihnin budaklanan dalları	Yeniliklerin temeli	
Yaşamın büyük bir parçası	Yeni açan çiçek								

Tablo 9' de öğretmen adaylarının geliştirmiş oldukları Çağdaş sanat kavramına ürettiği frekansı 1 olan 110 metafor bulunmaktadır. Birbiri ile bağlantısız, ya da birbirine benzer anlamlar taşıyan metaforla oluşturmuşlar ve çağdaş sanata karşı olumlu bir algı içinde oldukları görülmektedir.

Tablo 10: Kategorilere Göre Çağdaş Sanat Metaforları ve Frekans Dağılımı

Kategoriler	f	%	Metaforlar
Beğeni/Beğenilme Olarak Çağdaş Sanat	3	2,0%	şımarık bir çocuk, Çikolatalı Tuzlu Baklava, Yolumu aydınlatan ışık.
Estetik Anlayış Olarak Sanat	6	4,1%	Eleştiri, tablo/müzik eseri, Üretim, Kil Tablet, istiridye, sanat yoluyla ortaya çıkarma yolu.
Alan Olarak Çağdaş sanat	15	10,2%	Yaşamın büyük bir parçası, Okyanus, teknolojik yazılım, vakitsiz olan durumlar, Özgürlük, Aktivist, Doğan Güneş, kedi, Estetik doyum, yaşamak, Yağmur, Ayna, Yontularak güzelleşen elmas, Denizdeki kumlar, olumlu tepki.
Fikir Olarak Çağdaş Sanat	5	3,4	Toplum Bilimci, Tiyatro, Yeni açan çiçek, sanat

			anlayışı, Ayna.
Duygu Olarak Çağdaş Sanat	23	15,6	Benlik, Özgürlük, en verimli alan, Özgürlük, Güneş tutulması, Gerçek dışı, Ay ışığı, Deniz, Kalp, Özgürlük, kendini bulma, meyve veren ağaç, orjınal bir ruh, Bir kaçış, Arınma, Yiyecek, Ayna, İstanbul'un bilinmeyen sokaklarında kaybolmayı istemek, keşfedilmemiş yerler, Şarkı, bitkinin kökü ruhun nefesi insanın kalbi, Huzur, duygu bütünlüğü.
Düşünce Olarak Çağdaş Sanat	1	0,7%	aynı düşünceye sahip insan
Varoluş Olarak Çağdaş Sanat	14	9,5%	Kelimeleri olmayan bir şiir, Hayatımın parçası, Yaşam, Tokat, zihnin budaklanan dalları, Uzay, Galaksi, Hayat, Meyve ağacı, Güneş tutulması, Deniz Feneri, Işık, Yağmur tanesi, Su.
Süreç Olarak Çağdaş Sanat	21	14,3%	Hayat, modern sanatın bir yansıması, Altın, Güncel ve yenilikçi sanat, duvar yazısı, Eski ve yeni yaşamın harmanı, Yolculuk, ucu bucağı belli olmayan bir deniz, ağaç, Beyaz cüce yıldızı, Saatteki yelkovan ve akrep, Teknoloji, ifade biçimi, Geçmişin ve gelenekselin günümüze yansıması, Tarih, sinema filmi, ayna, sanat eserinde zamanda yolculuk, Yeni bir dönem, Teknoloji, Anı takip etmek.
Kapsam Olarak Çağdaş Sanat	26	17,7%	fotoğraf albümü, Yazılmamış kitap, Bir türkü bir şiir bir bozlak, Geceyi aydınlatan yıldız, Işık, Ayna, Yeniliklerin temeli, Meyve Ağacı, lider, Evren, Deniz, Ay, Kitap, Oksijen, İcat,

			Radyo, Okul, Gökyüzü, Yeni bir dönem, Kültür, Uzay, dipsiz bir deniz, her kıyafete uyan spor ayakkabı, Sosyolog, Güncelliği yansıtmak, Teknoloji.
Anlam Olarak Çağdaş Sanat	26	17,7%	Ayna, Hayat, Farklı penceler, Dünyanın aydınlık tarafı, Pusula, Yolculuk, kameranın kadrajı, Güneş tutulması, Anne, Ayna, Nehir, Şiir Kitabı, Güneşi kapatan ay, Kusursuzluk, Yıldız, Arkadaş, eserler bütünü, ifade biçimi, hip-hop müzik, İhtiyaç, kara kutu, Bilinçaltı, eser ile izleyici arasındaki ilişki, Gazoz, su, uzak bir konu, İlham kaynağı.
Evrensel Olarak Çağdaş Sanat	3	2,0%	Anahtar, toprak, evrensel bir değişim.
Eleştiri Olarak Çağdaş Sanat	1	0,7%	Eleştirme
Yöntem Olarak Çağdaş sanat	1	0,7%	yenilik ve değişim,
Toplam	147	100,00	

Tablo 10'da oluşturulan kategorilere göre üretilen metaforların dağılımı ve faktör yüzde oranları yer almaktadır. Yapılan incelemeler sonucunca en fazla metaforun yer aldığı kategorinin Faktör ve Yüzdelerinin 26 (%17,7) oranlarına sahip olarak "Kapsam olarak Çağdaş Sanat" ve "Anlam olarak Çağdaş Sanat" kategorileri olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 11: Cinsiyet Değişkeni ile Çağdaş Sanat Metafor Kategorileri İlişkisi

Kategoriler:		Cinsiyet:		
		Kız	Erkek	Toplam:
Beğeni/Beğenilme Olarak Çağdaş Sanat	f	1	2	3

%		0,7%	1,3%	2%
Estetik Anlayış Olarak Sanat	f	4	2	6
%		2,7%	1,3%	4,1%
Alan Olarak Çağdaş sanat	f	12	3	15
%		8,1%	2,0%	10,1%
Fikir Olarak Çağdaş Sanat	f	3	2	5
%		2,0%	1,3%	3,3%
Duygu Olarak Çağdaş Sanat	f	15	8	23
%		10,2%	5,4%	15,6%
Düşünce Olarak Çağdaş Sanat	f	1		1
%		0,7%		0,7%
Varoluş Olarak Çağdaş Sanat	f	9	5	14
%		6,1%	3,4%	9,5%
Süreç Olarak Çağdaş Sanat	f	12	9	21
%		8,1%	6,1%	14,3%
Kapsam Olarak Çağdaş Sanat	f	18	8	26
%		12,2	5,4%	17,7%
Anlam Olarak Çağdaş Sanat	f	19	7	26
%		12,9%	4,7	17,7%
Evrensel Olarak Çağdaş Sanat	f	3		3
%		2,0%		2,0%
Eleştiri Olarak Çağdaş Sanat	f	1		1
%		0,7%		0,7%
Yöntem Olarak Çağdaş sanat		1		1
%		0,7%		0,7%
Toplam:	f:147			100,00

Tablo 11'de Cinsiyet değişkenine göre yapılan Metaforik Kategori analizinde "Anlam olarak Çağdaş Sanat" Kategorisinin kız Öğretmen adaylarının 19 (%12,9) olan değerleri ve "Kapsam olarak Çağdaş Sanat" kategorisindeki yine kız öğretmen adaylarının 18 (12,2) değerleriyle bu iki kategorinin en yüksek oranlara sahip olduğu görülmektedir. Erkek öğretmen adaylarının cinsiyete göre metaforik kategori incelenmesinde ise 9 (%6,1) değerlerindeki "Süreç olarak Çağdaş Sanat" kategorisinn en yüksek oranlara sahip olduğu incelenmiştir.

Tablo 12: Bölüm Değişkeni İle Çağdaş sanat Metafor Kategorileri İlişkisi.

Kategoriler:		Bölümler: Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü	Güzel Sanatlar EğitimiBölümü	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü	Toplam
Beğeni/Beğenilme Olarak Çağdaş Sanat	F	1	2		3
%		0,7%	1,3%		2,0%
Estetik Anlayış Olarak Sanat	F	1	3	2	6
%		0,7%	2,0%	1,3%	4,1%
Alan Olarak Çağdaş sanat	f	1	10	4	15
%		0,7%	6,8%	2,7%	10,2%
Fikir Olarak Çağdaş Sanat	f	2	1	2	5
%		1,3%	0,7%	1,3%	3,4%
Duygu Olarak Çağdaş Sanat	f	7	5	11	23
%		4,7%	3,4%	7,4%	15,6%
Düşünce Olarak Çağdaş Sanat	f		1		1
%			0,7%		0,7%
Varoluş Olarak Çağdaş Sanat	f		6	8	14
%			4,1%	5,4%	9,5%
Süreç Olarak Çağdaş Sanat	f	9	9	3	21
%		6,1%	6,1%	5,4%	14,3%
Kapsam Olarak Çağdaş Sanat	f	8	3	15	26
%		5,4%		10,2%	17,7%
Anlam Olarak Çağdaş Sanat	f	10		16	26

%		6,8%		10,8%	17,7%
Evrensel Olarak Çağdaş Sanat	f	1		2	3
%		0,7%		1,3%	2,0%
Eleştiri Olarak Çağdaş Sanat	f	1			1
%		0,7%			0,7%
Yöntem Olarak Çağdaş sanat	f	1			1
%		0,7%			0,7%
Toplam:	f:147	27,9%	25%	45,8%	100,00

Tablo 12 ‘de Bölüm Değişkeni İle Çağdaş Sanat Metafor Kategorileri İlişkisi yer almaktadır, İncelemeler sonucunda Metafor Kategorileriyle Bölüm arasındaki ilişkide Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü’nün 16 (%10,8) fakrör ve yüzdelik oranlarının bulunduğu “ Anlam olarak Çağdaş Sanat” ve 15 (%10,2) Faktör ve yüzdelik oranlarına sahip “Kapsam olarak Çağdaş Sanat” kategorilerinin en yüksek değerlere sahip olduğu incelenmiştir.

Tablo 13: Sınıf Değişkeni İle Çağdaş sanat Metafor Kategorileri İlişkisi.

Kategori:		Sınıf:				
		1.	2.	3.	4.	Toplam
Beğeni/Beğenilme olarak Çağdaş Sanat	f		1	2		3
%			0,7%	1,3%		2,0%
Estetik Anlayış Olarak Sanat	f		2	2	2	6
%			1,3%	1,3%	1,3%	4,1%
Alan Olarak Çağdaş sanat	f	3	1	7	4	15
%		2,0%	0,7%	4,7%	2,7%	10,2%

Fikir Olarak Çağdaş Sanat	f	1	2	2		5
%		0,7%	1,3%	1,3%		3,4%
Duygu Olarak Çağdaş Sanat	f	6	8	5	4	23
%		4,1%	5,4%	3,4%	2,7%	15,6%
Düşünce Olarak Çağdaş Sanat	f		1			1
%			0,7%			0,7%
Varoluş Olarak Çağdaş Sanat	f	3	5		6	14
%		2,0%	3,4%		4,1%	9,5%
Süreç Olarak Çağdaş Sanat	f	6	1	6	8	21
%		4,1%	0,7%	4,1%	5,4%	14,3%
Kapsam Olarak Çağdaş Sanat	f	14	7	2	3	26
%		9,5%	4,7%	1,3%	2,0%	17,7%
Anlam Olarak Çağdaş Sanat	f	9	5	7	5	26
%		6,1%	3,4%	4,7%	3,4%	17,7%
Evrensel Olarak Çağdaş Sanat	f	1	1	1		3
%		0,7%	0,7%	0,7%		2,0%
Eleştiri Olarak Çağdaş Sanat	f	1				1
%		0,7%				0,7%
Yöntem Olarak Çağdaş sanat	f	1				1
%		0,7%				0,7%
Toplam:	f:147	30,6%	23,8%	23,8%	21,8%	100,00

Tablo 13 incelendiğinde 1. Sınıflarda en yüksek frekans ve Yüzde değerine sahip 14 (%9,5) oranlarla kategori "Kapsam olarak Çağdaş Sanat" Kategorisidir, 2. Sınıflarda 8 (5,4) oranlarına sahip olan "Duygu olarak Çağdaş Sanat" kategorisi, 3 Sınıflarda 6 (4,0) değerleriyle "Süreç olarak Çağdaş Sanat" kategorisi ve 4. Sınıflarda 8 (5,4) değerleriyle yine "Süreç olarak Çağdaş Sanat" kategorisidir..

Tablo 14: Yaş değişkeni ile Çağdaş Sanat Metaforik Kategori ilişkisi

Kategori:		Yaş:					
		19 yaş ve altı	20	21	22	23 yaş ve üstü	Toplam
Beğeni/Beğenilme olarak Çağdaş Sanat	f					3	3
	%					2,0%	2,0%
Estetik Anlayış Olarak Sanat	f			1	2	3	6
	%			0,7%	1,3%	2,0%	4,1%
Alan Olarak Çağdaş sanat	f		5	2	5	3	15
	%		3,4%	1,3%	3,4%	2,0%	10,2%
Fikir Olarak Çağdaş Sanat	f	2		2		1	5
	%	1,3%		1,3%		0,7%	3,4%
Duygu Olarak Çağdaş Sanat	f	5	5	8	2	3	23
	%	3,4%	3,4%	5,4%	1,3%	2,0%	15,6%
Düşünce Olarak Çağdaş Sanat	f					1	1
	%					0,7%	0,7%
Varoluş Olarak Çağdaş Sanat	f	2	2	4	1	5	14
	%	1,3%	1,3%	2,7%	0,7%	3,4%	9,5%

Süreç Olarak Çağdaş Sanat	f	4	1	4	4	8	21
%		2,7%	0,7%	2,7%	2,7%	5,4%	14,3%
Kapsam Olarak Çağdaş Sanat	f	10	8	4	1	3	26
%		6,8%	5,4%	2,7%	0,7%	2,0%	17,6%
Anlam Olarak Çağdaş Sanat	f	9	8	1	6	2	26
%		6,1%	5,4%	0,7%	4,1%	1,3%	17,6%
Evrensel Olarak Çağdaş Sanat	f	1	1	1			3
%		0,7%	0,7%	0,7%			2.0%
Eleştiri Olarak Çağdaş Sanat	f			1			1
%				0,7%			0,7%
Yöntem Olarak Çağdaş sanat	f		1				1
%			0,7%				0,7%
Toplam:	f:147	22,3%	21,0%	18,9%	14,2%	19,5%	100,00

Tablo 14 incelendiğinde 19 yaş ve altı olan yaş grubunda en çok metaforun üretilmiş olduğu kategori 10 (%6,8) frekans ve yüzde oranlarıyla "Kapsam olarak Çağdaş sanat" kategorisidir, 20 yaş grubu için 8 (%5,4) değerleriyle "Kapsam olarak Çağdaş Sanat" ve "Anlam olarak Çağdaş Sanat" kategorileri, 21 yaş grubu için 8 (%5,4) değerleriyle "Duygu olarak Çağdaş Sanat" kategorisi , 22 yaş grubu için 6 (4,0) değerleriyle "Anlam olarak Çağdaş Sanat" kategorisi, 23 yaş ve üzeri olan yaş grubu için 8 (%5,4) değerleriyle " Süreç olarak Çağaş Sanat" kategorisi olduğu incelenmiştir.

Tablo 15: Öğretmen Adaylarının Çağdaş Sanat Metafor açıklamaları

Ayna	• Dünyamızı ve sorunlarımızı bize yansıtır. • Günümüzdeki olayları eserler aracılığı ile yansıtır. • Sanatçının parçalar halindeki fikirlerinin ve bugünün esintilerinin kendini yansıtmasına olanak sağlar.
Özgürlük	• Her insanın kendini anlatışı ve sanatı icra edişi farklıdır bu nedenle çağdaş sanat kendilerini özgürce gerçekleştirebilmeleri için etkili bir alandır. • Sanatla insan özgürleşir.
Güneş	• Çağdaş sanat olmadan bir yanımız eksik bir parçamız kopuk olurdu bütünlüğü ve sanatı tamamlayan bir sanattır. • İnsanları aydınlatır.
Hayat	• Hayatı da herzaman anlamaya ve tanımlamaya çalışırız. • Nereye doğru sürüklerse o tarafa doğru yol alırsın.

Tablo 15 'de Öğretmen adaylarının 1 den fazla frekansa sahip olan metaforlarında gerekçeleri :

Çağdaş Sanat ayna gibidir çünkü "*Sanatçının duygularını olduğu gibi yansıtabilir*". Çağdaş Sanat ayna gibidir çünkü "*Günümüz dünyasındaki normlar altında sıkışmış insanın içinde ki karmaşayı yansıtma biçimidir. İnsanlar yaşamlarını sürdürebilmek için zorunda oldukları koşuşturmanın arasında iç dünyasında yaşadıkları duygu değişimlerini, çeşitli nedenlerle baskılanan uç noktada ki fikirlerini yansıtmayı çağdaş sanat yardımıyla sağlarlar*." Çağdaş Sanat Ayna gbidir çünkü *"İlk bakışta herkes aynı şeyi görüyor gibi olur, ancak herkesin dikkat ettiği ayrıntı farklıdır. Tıpkı herkesin gördüğü güzelliğin farklı olduğu gibi"*.

Öğretmen adaylarının Çağdaş Sanatı ayna benzetme gerekçeleri incelendiğinde, günümüzdeki olay ve sorunları bize yansıttığına, duyguları, içten gelen bastırılmış hisleri dışarıya yansıttığına yönelik benzetme yaptıkları görülmüştür. Ayna metaforu ile ilgili gerekçelerde Çağdaş Sanatı bir dışa vurum aracı olarak gördükleri söylenebilir.

Öğretmen adaylarının "Duygu olarak Çağdaş Sanat" Kategorisinde yer alan özgürlük metaforuna yönelik gerekçeleri incelendiğinde, Çağdaş Sanat özgürlüktür çünkü *"Çünkü herkes özgürce sanatını yapabilir,kendini ifade edebilir."* Özgürlük metaforu ile çağdaş sanatın sınırsızlığı üzerine yoğunlaştıkları, rahatça kendini ifade edebilme, benliği yansıtabilme olarak gördükleri söylenebilir.

“Anlam olarak Çağdaş sanat” Kategorisinde yer alan Güneş metaforunun nedenleri incelendiğinde, Çağdaş Sanat Güneş gibidir çünkü *“yolumuzu ve kültürümüzü aydınlatır.”* , Çağdaş sanat güneş gibidir çünkü *“Sanat olmazsa yaşam da donuk, anlamsız olur”* gibi gerekçeler kullanan öğretmen adayları sanatın insanlık için, toplum için ne kadar değerli olduğunu sanat olmadan bir tarafımızın hep karanlıkta kalacağını ifade etmeye çalıştırkları görülmektedir.

6. BÖLÜM

SONUÇ ve TARTIRŞMA

Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören öğretmen adaylarının, çağdaş sanat kavramını nasıl algıladıklarını metafor yoluyla ortaya çıkarmak ve bölümleri karşılaştırmak amaçlanan bu araştırma sonucunda, Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adayları çağdaş sanat kavramına ilişkin 147 tane geçerli metafor üretmiş oldukları tespit edilerek, çağdaş sanat kavramına ilişkin öğretmen adaylarının oluşturdukları metaforlar için 13 farklı kategori oluuşturulmuştur.

Demografik değişkenler ve Ki-Kare analizinde yer alan 1. 2. 3. Ve 4. Tablolar detaylı şekilde incelendiğinde elde edilen kız öğretmen adaylarının frekansının 100 ve erkek öğretmen adaylarının 47 olması sebebiyle cinsiyet dağılımına göre frekans eşitliğinin sağlanmamış olduğu görülmektedir. Beklenen minimum frekans sayısının 73,5 olduğu araştırmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılımı yüksek olan bölüm, 64’ü (%43,5) frekans ve yüzde oranlarıyla Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü olduğu görülmektedir. En yüksek katılım sağlayan sınıfın ise 1. Sınıflar olduğu ve 2., 3., 4. Sınıfların frekans ve yüzdelik değerleri arasında çok fark olmadığı incelenmiştir. Çok büyük farklar görülmemekle beraber, en çok katılımcının yer aldığı yaş grupları değişkeni analizinde ise 33 (%22,4) olan 19 yaş ve altı ve yine faktörü 33 (%22,4) olan 23 yaş ve üzeri öğretmen adayları olduğu

ortaya çıkmıştır.

Tablo 10'da Yapılan incelemeler sonucunda en fazla metaforun yer aldığı kategorinin Faktör ve Yüzdelerinin 26 (%17,7) oranlarına sahip olarak "Kapsam olarak Çağdaş Sanat" ve "Anlam olarak Çağdaş Sanat" kategorileri olduğu ortaya çıkmıştır. 1 (%0,7) Faktör ve yüzde dağılımlarıyla en düşük orana sahip kategoriler ise, "Düşünce olarak Çağdaş Sanat" ve "Eleşiri olarak Çağdaş Sanat" kategorileri olduğu görülmektedir. Demografik değişkenlere göre kategoriler incelendiğinde, Cinsiyet dağılımına göre incelenen Metafor Kategorileri analizinde kız öğretmen adaylarının katılımının daha fazla olması sebebi ile kategorilere göre hesaplandığında da üstünlüğü görülmektedir. Yaş, bölüm, sınıf gibi değişkenlere göre kategoriler incelendiğinde büyük fark ortaya koyan oranlara rastlanılmamıştır.

Metafor Frekansları ve gerekçeleri incelendiğinde ise en fazla frekansa sahip olan kavram metaforu faktörü 7 ve yüzde dağılımı (%19,4) olarak 'ayna' ,İkinci en çok kullanılan metafor frekansı 4 (%11,1) oranla 'özgürlük' olduğu , 'Güneş', 'Hayat', 'Meyve Ağacı', 'Teknoloji' kavramlarının frekansları ve yüzelik oranları 3 (%8,3) ve 'su', 'ışık', 'Deniz', 'İfade biçimi', 'Uzay', 'Yolculuk', 'Yeni bir dönem' gibi çağdaş sanat kavramına ilişkin metaforlarında 2 (%5,5) oranlarına sahip olduğuğu görülmektedir. Tablo 15'de öğretmen adaylarının en sık kullandığı frekansı 1'den fazla olan metaforlar ve gerekçeleri incelenmiştir. Gerekçeler göz önünde bulunduğunda, toplumsal sorunları yansıtma kişiliği yansıtma gibi nedenleri öne sürerek çağdaş sanat kavramına yönelik üretmiş oldukları 'ayna' metaforunu, içten geleni dışa vurma, bağımsız hareket edebilme olarak anlamlandırdıkları çağdaş sanat kavramına yönelik 'özgürlük' metaforunu, Karanlıktaki aydınlık, dünyanın aydınlık tarafı, dünyanın güneşe ihtiyacı ne kadarsa sanata'da ihtiyacının okadar olduğunu belirttikleri ve çağdaş sanat kavramını yönelik oluşturdukları 'güneş' metaforlarını kullanmışlardır. (Güneş, Fırat, 2016) Metafor analizi yaptıkları bir çalışma üzerinde, metafor analizinin, araştırmaya katılan grubun konuyla ilgili ürettikleri, kendilerine has, ifadelerini paylaşarak, en kişisel verilerin ulaşılmasına olanak sağlandığından bahsetmişlerdir.

Tüm bu sonuçlar bir araya geldiğinde öğretmen adaylarının 'çağdaş sanatı', sadece 'sanat' olarak nitelendirdikleri çağdaş sanatın özelliklerine yoğunlaşmadan 'sanat'

kavramına yoğunlaşarak metafor ve gerekçeler ürettikleri gözlemlenmiştir. (Sungurtekin ve Bilhan 2017)'ın benzer bir araştırmadan elde ettikleri verilerden yola çıkarak, öğretmen adayarının çağdaş sanat ile ilgili bilgi birikimlerinin yeterli olmadığından bahsetmişlerdir. Öğretmen adaylarının bunun yanı sıra çağdaş sanat kavramına yönelik oluşturdukları metaforların genel olarak birbirlerinden çoğunlukla farklı algılara sahip metafor kullanımlarıyla olumlu benzetmeler yaptıkları incelenmiştir. Son olarak araştırmada ortaya çıkan Çağdaş sanat kavramına ilişkin metaforlar göz önünde bulundurulduğunde araştırma gerçekleştirilen bölümler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır.

6.1. Öneriler

Bu bölümde, araştırma sonuçlarına bağlı olarak araştırmacılara yönelik öneriler geliştirilmektedir.

1. Araştırma diğer üniversitelerde eğitim gören Güzel Sanatlar eğitimi bölümleri öğretmen adayları ile daha kapsamlı bir örneklem oluşumu belirleyerek uygulanabilir.
2. Sanat eğitimi alanlarında Çağdaş Sanatın derslerde teorik ve uygulamalı olarak önemi araştırılabilir.
3. Farklı alanlarda eğitim veren öğretmenlerin çağdaş sanata yönelik düşüncelerini incelemek ve karşılaştırmak amaçlı metaforlara dayalı araştırmalar uygulanabilir
4. Çağdaş sanatın sınırsız malzeme, teknik kullanımı durumundan yararlanarak öğrencilerin buna yönelik uygulamalı çalışma yapmaları ve çağdaş sanatı bu çalışmalarla ifadelendirmeleri istenebilir.

KAYNAKÇA:

Abramoviç, Marina, *'Duvarlardan Geçmek'*, 1. Baskı, Everest yayıncılık, İstanbul, 2020.

Ahu Köksal,(Minimalist Sanatta Bir Ressam ve Bir Besteci: Stella ve Glass), *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi,* 47, 1 (2007) s.32-33.

Akarsu, B., "Felsefe terimleri sözlüğü", Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1979

Akgün, Süleyman , (Minimal Sanat Bağlamında Donald Judd'un Eserlerinde Biçim ve Anlam İlişkisi), *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences,* 5(1), 2019, s.22.

Akkaya, İbrahim, Çağdaş Tük Resim Sanatında Fotogerçekçi Eğilimler, (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Sanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi), 2017 Konya, s.17.

Akkayüz, M. Emrah, Fotogerçekçilikten Hipergerçekçi Yaklaşıma Evrilme Sürecinde Fotoğrasın Bir Araç Olarak Kullanılması, (Mersin Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Resim Anasanat Dalı , Yüsek Lisans Tezi), MERSİN, 2019, s.26.

Akkuş, Yudum, Dışavurumculuk ve 1980 Sonrası Türk Resim Sanatındaki Yazılımı, (Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Resim Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi), 2011 **s**.91-92.

Antmen, Ahu ,*' 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar'*, 3. Baskı, Sel Yayıncılık, İstanbul 2008, s. 186.

Avcı, Mehmet Aydın, Soyut Resmin Günümüz Resim Sanatı Pratiğinde Süreç Sanatına Dönüşümü, (Mersin Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Resim Ana Sanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Mersin,2012 s.40.

Aydın, F. & Ünaldı, Ü. E. (2010). The Analysis of Geography Teacher Candidates, Perceptions Towards 'Geography' Concept with the Help of Metaphors. International Online Journal of Educational Sciences, 2 (2), 600-622.

Aydın, Seçkin, (Sanatta, Modernist İdeolojinin Reddi ve Ekolojist Bir Yaklaşım Olan Land Art Bağlamında İki Sanatçının Karşılaştırılması; Richard Long ve Michael Heizer) *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, Yıl:1, (1) 2012, Güz S.51-63, s. 54.

Aytekin, C. Arzu-Tpkdil, Ezgi, (Antroposofik Bağlamda Çağdaş Sanatta Otoetnografik Yöntem ve Otobiyografik Olglar), *ulakbilge,* 2017, 5 (9), s.76

Bağcı, Yahya, Hiperrealizm ve Fotogerçekçilik Bağlamında Chuk Close'un Sanatı, (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2008, s.27.

Barret, Terry, *"Neden bu sanat? Çağdaş sanatta estetik ve eleştiri*", çev, Ebru Ermert Hayalperest yayınevi, istanbul, 2015, s. 241.

Baysal, Abidin M., Dışavurumculuk-Yeni Dışavurumculuk ve Türk Resim Sanatına Etkileri, (Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Plastik Sanatlar Bölümü, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2014, s. 72

Beyoğlu, Aylin - Ergin, Demirali, Yaşar (2019) "Öğretmen Adaylarının Şiddet Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21 (1): 283-294.

Beyoğlu, Aylin, *Sanatta Mekân Kurgusu Bağlamında Joseph Beuys Yapıtları,* (Yedi Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi) 2019 (21), S. 33-41. s.35.

Biçer, H. Yarkın, (Postmodern Unutuşa Bir Direnç Noktası Olarak Sarkis), *Kocaeli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi,* 2020, (8), s. 63.

Black, Max (1979) "More about metaphor" A. Ortony (Ed.), Metaphor and Thought. s. 23.

Burunsuz, Muteber, (Plastik Sanatlarda İfadeci Yaklaşımda Beliren Yeni Algılama ve Figüratif Süreçler*) , Ege Eğitim Dergisi* 2015 2 (16) S.242-253 s.247.

Buskirk, M.. Contingent Object of Contemporary Art. MIT Press: Massachusetts. 2005.

Cançat, Aysun, (Pop Sonrası Pop; Neo Pop), Art-Sanat dergisi 2018, 9, S. 323 – 335 s. 325.

Candemir, Tülin-Candemir, Tülay-Öz, Behice Başak. (Sanat ve Reklamlarda Kadın İmajı),", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10 (52), 2017, s.495.

Cevizci, A., (1999). Paradigma felsefe sözlüğü. İstanbul: Paradigma Yayınları.

Cihaner Keser, Sezer - Keser, Nimet, (Feminist Sanata Genel Bir Bakış), *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bililer Dergisi, ,* (20), 2011, s. 142.

Çadırcı, Orçun, (Çağdaş Sanat Sürecinde Resimsel Bir Dil Olarak Neo-Geo), Sanat ve Tasarım Dergisi, 1(5) 2010, S. 53,-60 s. 55.

Çalıkoğlu, Levent, "Çağdaş Sanat Konuşmaları 3- 90'lı Yıllarda Türkiye'de Çağdaş Sanat", 1. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2008, s. 54

Çalışkan, Serkan, (Gülsün Karamustafa'nın Eserlerinde Köyden Kente Göç ve Kimlik Olgusu), , *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* Haziran-2019, 3(2), s.100

Çiçekler, Ahmet Naim-Aydın, Timur, (Kavramsal metafor kuramı ve belagat: karşılaştırmalı bir inceleme),*Rumeli Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi,* 2019, (16), S. 14-26, s.15.

Çulha, Dilek, (Barbara Kruger'in Tasarımlarını Göstergelerarasılığın Yeniden Üretim Yöntemleriyle Okumak), *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi,* Özel Sayı, 2019, S. 38-52, s.45.

Demir, Hasan, Foto-Realizm'de İnsan-Mekân İlişkisi Bağlamında Saklı Mekânların Paslı Yüzü, (Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Resim Anasanat Dalı, Yüksek Lisanas Tezi), Ankara, 2020, s.27.

Derya Uzun Aydın, (Minimalizm Sanat Akımı Ve Heykeltraş Şadi Çalık), *Route Educational and Social Science Journal*, 5(1), 2018 s.1159.

Dilmaç, Sehran- Akalan, Güler, (Dışavurumcu Bir İfade Aracı Olarak Otoportre) *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Bahar 2018, (21), S.179-197 s.190.

Dönmez Aydın, Hatice (Kadına Biçilen Role Karşı Bir Direnme Yolu Olarak Feminist Sanat), *Yaşam Dergisi,* (33), 2017. s.31

Erden, Osman, *'Çağdaş Sanat Hakkında Bilmeniz Gereken Her Şey'*, TEMPO yayıncılık, İstanbul 2012, s. 6.

Eroğlu, Özkan, *"Arte Povera",*Tekhne yayıncılık, 2014, istanbul, s. 68.

Evcil, Ayşe Nilay - Yalçın Usal, Sariye Selhan (Sağır Duvarları Sanatla Kazanmak: Duvar Resimleri), *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi (KMUEFAD),* 3 (2), 2020 S. 273-287. s.275.

Farthing, Stephen ,(ED) *'Sanatın tüm Öyküsü'*, Hayalperest Yayınevi, Çin, 2012, s. 522.

Farthing, Stephen, *"Ölmeden Öne Görmeniz Gereken 1001 Resim",* Erkan Doğanay (ED), 2. Baskı, Caretta Kitapları, Çin 2011, s. 870.

Foster, Hal, "Gerçeğin Geri Dönüşü", çev. Esin Hoşsucu, İstanbul 2009 .s.134.

Gökçe, Orhan, (2001). İçerik Çözümlemesi, Teori-Metot-Uygulama. Konya: Sel-Ün Yayınları.

Görenek Beyaz, Gülderen, (Nam June Paik ve Onun Tabula Rasa'sı; Video), *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi,* 2016,8(29) S.1-16, s.6.

Graham Dixon, A., *"Sanat Atlası",* Boyut yayıncılık ve tic, İstanbul, 2010, s. 531.

Gültekin, Tuba - Bahadır, Aşkın (Einfühlung Kavramı Bağlamında Tracey Emin'in ''1963-1995 Yılları Arasında Uyuduğum Herkes'' ve 'Yatağım' Eserlerinin Çözümlenmesi*), Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi,* 9 (2), 2020, S. 99-106, s. 102.

Gültekin, Tuba – Bhadır, Aşkın, (Simülasyon Algısı ve Putla Metaforu Bağlamında Jenny Holzer ve Cindy Sherman'ın Eserlerinde İlişkisel Söylem), *Ulak Bilge Sosyal Bilimler Dergisi*, (41), 2019, S. 691-702. s.695.

Güneş, Aysun - Fırat, Mehmet, (Açık ve uzaktan öğrenmede metafor analizi araştırmaları), *AUAd* , 2(3), 2016, S. 115- 129, s.125.

Güner, Enver - Ataman, Gülden, (Bir Ritüel Olarak Sanat: Richard Long), Akdeniz Sanat Dergisi, 2016, 9(19) s. 69.

Güven Ak, Kıymet, (Sanatın Kimliği, Kimliğin Sanatı), *ulakbilge,* 48 (2020 Mayıs) S. 601–620, s.610.

Hançerlioğlu, O., *"Felsefe sözlüğü",* Remzi Kitabevi, İstanbul, 1982 S.136-137.

Harrison, Charles-Wood, Paul, *"Art in Theory, 1900-2000 : An Anthology of Changing Ideas*",Blackwell Pub., Oxford, 2003.

Hodge, Susie ,*"gerçekten bilmeniz gereken 50 sanat fikri",* çev. Emre Gözcü, Bkz yayıncılık, İstanbul, 2013, s.178.

İnam Karahan, Çağatay – Karahan, Can , (Sanatta Orjinalin Kopyası, Kopyanın Orjinali), *idil dergisi*, 2018, 7 (52), s. 1485.

İrgin, Süleyman, *Yoksul Sanat ve Antlatısı*, (Uluslarası Sanat ve Estetik Dergisi)Yıl:1 (1), Aralık, 2018, S. 11-28 s. 15.

İzci, Onur, Resimde İfadeye Yansıyan Gizli Erotizm, (Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Resdim Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tez), Ankara, 2020,s. 18.

Kahraman, Hasan Bülent, *"Türkiye'de Çağdaş Sanat",* İstanbul, 2013, Mas Matbaacılık san. Ve tic. a..ş. s. 26.

Karaaslan, Suat, (Etrafını Kuşatan Heykeller: Richard Serra*), Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20 (2), 2011, S. 63-76. s.66.

Karaca, Ayça (Sokak Sanatı, Bansky ve Filistin), International Journal of Social Inquiry, 11(2) 2018, S.. 171-196, s.174.

Karaçam, Sedat- Aydın, Fatih, (Ortaokul Öğrencilerinin Teknoloji Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi), *Gaziantep University Journal of Social Sciences,* 2014 13(2) S. 545-572, s.549.

Keser, İnan - Keser, Nimet (Kadın Tarihi İçin Bir Anıt: Akşam Yemeği Partisi),, *Humanitas*, (5), 2015, s.143-144.

Kılınç, Melek, (İnsanın Kendini Keşfinin Temsil Yüzeyi Olarak Deri ya da Cephe - Jenny Holzer'in İşleri Üzerinden Bir Okuma Denemesi), *Tasarım Kuram*, 15(27), 2019, S. 142-155, s.148-149.

Koç, Ekin, Anselm Kiefer; Sanatının Anlam ve Biçimlendirme Kaynakları, (Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi), 2015, s.3

Kozlu, Düriye, (Modernizmden Sonrası Postmodern Harekket İçinde Kadının Yeri), *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi*, 2009, s.6,

Kutay Güler Ömer, "Çağdaş Sanata Mekân Bağlamında Bir Bakış", *Tasarım-Kuram Dergisi*, Sayı 17, 2014, s. 39.

Lakoff, G. & Johnson, M. *"Metaforlar hayat, anlam ve dil",* Paradigma Yayınları, İstanbul, 2005, s.50.

Lakoff, George – Johnson, Mark, *"Metaforlar: Hayat, Anlam ve Dil"* , (Haz. ve Çev: Gökhan Yavuz Demir), İstanbul: İthaki Yayınları, 2015,. s. 40.

Lakoff, George –Johnson, *"Metaforlar Hayat, Anlam ve Dil",* (Çev. Gökhan Yavuz Demir), Paradigma Yayıncılık, İstanbul 2010, 11

Little, Stephen, *"İzmler Sanatı Anlamak",* Yem Yayın, İstanbul, 2004 (2. Baskı) s.134

Melike Taşcıoğlu, (Lawrence Weiner'in Grafik Dili), *Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Bölümü, Yunus Emre Kampusü,* 26470 Eskıtehir Tel: 0 222 335 05 80 / 4125 e-posta: mtascioglu1@anadolu.edu.tr s.140,

Özeskici, Evrim, (Bir Metafor Olarak "Almanya Kafe"), *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* (11),Haziran-2018, S. 148-153, s.149.

Özkul, Tülay, (Disiplinlerarası Süreç Balamında Çağdaş Heykel Sanatının Plastik Dil Olarak Kullanılması), *Çeşm-i Cihan; Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları E Dergisi*, 6(2), Güz 2019, S. 60-72, s.78.

Ramachandran, V. S. *"Öykücü Beyin: Bir Nöroloğun Bizi İnsan Kılanın Ne Olduğuna Dair Arayışı",* (Çev. Ayşe Cankız Çevik), Alfa Bilim, İstanbul 2015,s.310.

Renkçi Taştan, Tuğba, (Hazır Yapım (Ready-Made) Entalasyon Üzerine Okumalar), *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC,* 2016, 6 (4), s. 473.

Saban, A. (2008). Okula ilişkin Metaforlar, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Yaz 2008(55), 459-496.

Saban,A.-Koçbeker, B. N.,-Saban, A. (2006) (Öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi), *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri,* 6 (2), S. 461-522.

Sungurtekin, Şehnaz – Bilhan, Dilek, (Çağdaş Sanatı Anlamaya Yönelik Müzik, Dans/Devinim ve Resim Alanlarını Kapsayan Disiplinlerarası Bir Sanat Eğitimi Uygulaması), *Ankara üniversitesi eğitim bilimleri fakültesi dergisi*, 2017, 50(2), s. 156.

Susuz, Mehmet – Türe, Ahmet – Öztürk, Ömer Tayfur, (Bir Sanat Hareketi Olan Minimalizmde İzleyici-Eser Etkileşimin Algısal Boyutları) *Ulak Bilge Sosyal Bilimler Dergisi*, (50), 2020, S. 852–861. s. 853.

Tandoğan , Okşan - Erdi Es, Burçin, (Dünyada ve Türkiye'de Arazi Sanatı (Land Art)), *İdil Dergisi*, 8(51), 2018 s. 1361

Tarzan, Özlem, Yeni Dışavurumcu Tavrı Oluşturan Sanatçı Kimliği ve Yapıtlardakı Psiko – Sembolik Öğeler, (Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Resim Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2010 s.47

Tepebaşılı, Fatih, "Metafor Yazıları", Çizgi Kitabevi, Konya 2013, s. 17.

Tompkins, Penny.-Lawley, James. "Thee magic of metaphor" The Caroline Myss Newsletter, 2002.

Topdağı, Sabri, Yeni Dışavurumculuk ve Onay Akbaş, (Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Resim Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi) 2019, s.15

Turani, Adnan, *"Çağdaş Sanat Felsefesi",* Remzi Kitabevi, 2015, s.182.

Uysal, Halil Fırat, Çağdaş Sanat ve Ekosistem,(Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Hykel Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul,2009, s.75

Uz, Ayfer - Uz, Nurbiye, *Eğitim ve Sanatta Yenilikçi Sıradışı Yönleriyle Joseph Beuys,* (Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)), (5) 9, 2018, S. 48-58, s. 55.

Uzun Aydın, Derya, *Modernizmin Benzer Akımları İçinde Kendine Yer Bulmaya Çalışan Bir Sanat Üslubu: Arte Povera*, (Diyalektolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi) (19) 2018, S. 217-233 s. 219.

Whitham, Graham - Pooke, Grant "*Çağdaş Sanatı Anlamak*", çev. Tufan Göbekçin. Hayalperest Yayınevi 2018, 1.Baskı s.179.

Wilson, Michael, *"Çağdaş Sanat Nasıl Okunur",* 1. Baskı, hayalperest yayınevi, İstanbul, 2015, s.18.

Witham-, Graham- Pooke, Gran, *"Çağdaş Sanatı Anlamak*". Çev. Tufan Göbekçin. Optimist Yayınları, İstanbul, 2013, s.209.

Yağmur, Önder, (Türk Kadın Sanatçılarının Çalışmalarında Kadının Toplumsal Sorgulamaları) *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi UHBAB,* 3(7) 2014, S. 29-35, s.32.

Yaprakkıran, Erkan, Türkiye'de Yeni Ekspresyonist Resimde Beden İmgesi, (Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tez). 2015 s.45.

Yayman Ataseven, Serpil, Çağdaş Figüratif Resimde Geleneğe Dönüş ve "Yeni-Eski Ustalar". (Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Resim Anasanat Dalı Sanatta Yeterlilik Tezi), İZMİR-2011 s.107

Yeniköy, Betül- Çelik, Melda- Şahin, Cengiz, (Zıt İki Sanatın Disiplinler Arası Yaklaşımı: Grafiti ve Ahşap Boyama), *Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 4 (12), 2017, S. 770-780, s.773.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldız İlden, Serap – Tufan, Merve Mehtap, (Andy Goldsworthy Eserlerinde Kendiliğindenlik Duygusu), *Sanat Dergisi*, (36), 2020, S. 63-76, s.70.

Yıldız, Esra, Çevre sorunları ve sanat, (İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisan Tezi), Mayıs,2004 s.16

Yılmaz, Mehmet, *"Modernizimden Postmodernizme sanat*", Ütopya yayınevi, 1.Baskı, Ankara, 2006, s.220.

Yönsel, Mahpeyker, (Shirin Neshat'ın Özgürüklerini Düşleyen Kadınları), *idil dergisi*, (57),2019 (Mayıs): S. 587-596 s.590.

Zeki, Semih, Sanatta Yeni Figürasyon Olgusu ve Yeni Dışavurumcu Resim Anlayışı, (Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi), 2011.s.111

GÖRSEL LİSTESİ:

Görsel 1: Donald Judd, "İsimsiz", 1965, Galvaniz demir, lake, 38x 203x66 cm. Walker Art Center Minneapolis, (Kaynak: James Meyer, "Minimalism Themes And Movements", 2002, s.85).

Görsel 2: Görsel 3: Carl Andre "Çelik, Çinko, Yüzey" 1969, (182.9x182.9 cm) (Kaynak: Farthing, Stephen, (ED) *'Sanatın tüm Öyküsü'*, Hayalperest Yayınevi, çin, 2012, s. 522.).

Görsel 3: Dan Flavin "The Nominal Three "(to William of Ockham), Dan Flawin, 1964-69, Beyaz florasan ışık, h.244 cm. (Kaynak: James Meyer, "Minimalism Themes And Movements", 2002).

Görsel 4: Frank Stella "Hindistan İmpaatoriçesi" 1965 Tuval üzerine polimer emülsiyon boyasında metal tozu. (Graham Dixon, *"Sanat Atlası"*, 2010 Boyut yayıncılık ve tic. Aş. s.527).

Görsel 5: Sol Lewitt, "Serial Project No.1 (ABCD)", 1966, Alüminyum üzerine emaye, 51x414x414cm. (Kaynak: James Meyer, "Minimalism Themes And Movements", 2002, s. 109).

Görsel 6: Richard Serra, "Tilted Arc", 1981. (Kaynak: Michael Archer, Art Since 1960, s.181).

Görsel 7: Joseph Kosuth "Bir ve Üç sandalye" 1965 (Kaynak: Farthing, Stephen, (ED)*'Sanatın tüm Öyküsü'*, Hayalperest Yayınevi, çin, 2012, s. 503).

Görsel 8: Lawrence Weiner "*Su* Islattı" 1998 Kunstfestivalen I Lofoten, Norveç (Kaynak: https://www.lissongallery.com/artists/lawrence-weiner Giriş; 21/07/21 18:35).

Görsel 9: On Kawara 'Bu gün' 1979, Tuval Üzeri sentetik polimer boya, 46x625 cm (Graham Dixon, *"Sanat Atlası*", 2010 Boyut yayıncılık ve tic. Aş. s.561).

Görsel 10: George Maciunas "Fluxus Manifestosu" 1963 (20,9 x 14,7 cm) (Kaynak: https://www.moma.org/collection/works/127947 giriş: 21/07/21 19:34).

Görsel 11: Joseph Beuys "Ölü Bir Tavşana Resim Nasıl Anlatılır" 1965 Performans, Alten Galerie Schmela, Düsseldorf, Almanya (Kaynak: Farthing, Stephen, (ED) *'Sanatın tüm Öyküsü'*, Hayalperest Yayınevi, çin, 2012s.501).

Görsel 12: Mario Merz, "Senza titolo" 1984-2002, çap x yükseklik: 600x300, 400x200, 200x100, entalasyon, cam, kelepçe, demir, kil bloklar, mavi neon. (Kaynak: https://artsandculture.google.com/asset/senza-titolo-triplo-igloo-mario-merz/ewFBCX4aXvBzcg Tarih: 22:34 21/07/21).

Görsel 13: Jannis Kounellis, İsimsiz (Cavalli), 1967, 12 at, Galleria L'attico'daki enstalasyon görüntüsü, Roma, 1969. (Kaynak: https://www.phaidon.com/agenda/art/articles/2018/october/09/when-jannis-kounellis-painted-with-horses/ 21/07/21 23:01).

Görsel 14: Pino Pascalila "la vedova blu" 1968 Ahşap, uzun saç peluş (Kaynak: https://www.mumok.at/en/la-vedova-blu Tarih: 21/07/21 23:11).

Görsel 15: Marina Abramovic, "Thomas'ın dudakların", 1973 Avusturya İnnsbruck Galerie Krinzinger, performans. (Kaynak: Farthing, Stephen ,(ED) 'Sanatın tüm Öyküsü', Hayalperest Yayınevi, çin, s.513).

Görsel 16: Otto Muehl "Mama and Papa" 1964, performans, (Kaynak: https://www.wikiart.org/en/otto-myul/mama-and-papa-3-1964 Tarih: 21/07/21 23:53).

Görsel 17: Vito Acconci "Trademarks" 1970, performans (Kaynak: https://artmuseum.princeton.edu/collections/objects/18931 tarih: 21/07/21 00:00).

Görsel 18: Richard Long "A LineMadebyWalking" 1967, Kağıt üzerine fotoğraf, jelatin gümüş baskı ve gemide grafit, Resim: 375 × 324 mm çerçeveli: 623 × 826 × 26 mm (Kaynak: https://www.tate.org.uk/art/artworks/long-a-line-made-by-walking-p07149 tarih: 22/07/21 00:19).

Görsel 19: Andy Goldsworthy "Buz Saçağı Yıldızı" Buz, Dumfrieshire, İskoçya (Kaynak: Graham Dixon, *"sanat Atlası"*, 2010 Boyut yayıncılık ve tic. Aş s.554).

Görsel 20: Robert Smithson "Spiral Dalgakına" 1970, siyah kaya, tuz kristalleri, toprak, kızıl su 4,6x450 m. Büyük Tuz Gölü, Utah, ABD (Kaynak: Graham Dixon, *"Sanat Atlası"*, 2010 Boyut yayıncılık ve tic. Aş s.553).

Görsel 21: Judy Chicago (Amerikalı, 1939 doğumlu). *Akşam Yemeği Partisi* , 1974-79. Seramik, porselen, tekstil, 576 × 576 inç (1463 × 1463 cm). (Kaynak: https://www.brooklynmuseum.org/exhibitions/dinner_party tarih: 22/07/21 01:04).

Görsel 22: Tracy Emin "My Bed" 1998, Kutu çerçeve, yatak, nevresim, yastık ve çeşitli nesneler. (Kaynak: https://www.tate.org.uk/art/artworks/emin-my-bed-l03662 tarih: 22/07/21 01:10).

Görsel 23: Shirin Neshat "Allah'ın Kadınları" 1994, siyah beyaz RC baskı ve mürekkep, fotoğraf (Kaynak: https://www.khanacademy.org/humanities/ap-art-history/global-contemporary-apah/20th-century-apah/a/neshat-rebellious Tarih:

22/07/21 01:20).

Görsel 24: Chuck Close "Keith/Mezzotint*"*1972, plaka: 44 11/16 x 35 5/16" (113,5 x 89,7 cm), yaprak: 50 15/16 x 41 13/16" (129,4 x 106,2 cm), (Kaynak: https://www.moma.org/collection/works/66282 Tarih: 22/07/21 01:34).

Görsel 25: Malcolm Morley "Alice", Almanya, Baden-Württemberg, Baden-Baden, Frieder Burda Müzesi, modern sanat müzesi, (Kaynak https://www.alamy.com/stock-photo-germany-baden-wuerttemberg-baden-baden-museum-frieder-burda-modern-149677049.html Tarih: 22/07/21 17:23).

Görsel 26: Ralph Goings "Coffee and Donut", 2005 (Kaynak: https://www.wikiart.org/en/ralph-goings/coffee-and-donut-2005 Tarih: 22/07/21 17:22).

Görsel 27: Taner Ceylan I Love You / Self Portrait 2016, oil on canvas, 140 x 200 cm Collection Title: I LOVE YOU (Kaynak: https://www.pinterest.es/pin/568931365424898621/ Tarih: 22/07/21 17:33).

Görsel 28: Hans Hacke "Grass Grow" 1967-1969, earth, grass (Kaynak: https://www.studiointernational.com/index.php/hans-haacke-all-connected-at-the-new-museum Tarih: 22/07/21 17:46).

Görsel 29: Jörg İmmendorff "café Deutschland" 1977-78 (Kaynak: Sanatın tüm Öyküsü', Hayalperest Yayınevi, çin 2012 s.31).

Görsel 30: Georg Baselitz "Aile Portresi" 1975, Tuval Üzeri Yağlı Boya 250x200 cm (Kaynak: Mehmet Yılmaz, *"Modernizmden Postmodernizme sanat", 1*. Baskı, Ütopya yayınevi, Ankara, 2006, s.355).

Görsel 31: Anselm Kiefer "Varus" 1976, Tuval Üzeri yağlı ve akilik boya, 200x270 cm (Kaynak: Anna-Carola Krausse, *"Rönesanstan günümüze Resim sanatının öyküsü",* Literatür Yayıncılık. Almanya 2005, s.119).

Görsel 32: Enzo Cucchi "Goccia di terra" 2007 (Kaynak: https://www.wikiart.org/en/enzo-cucchi/goccia-di-terra-2007 Tarih: 23/07/21 00:03).

Görsel 33: Sandro Chia "water bearer" 1981, tuval üzeri yağlı boya ve paste,

207x170. (Kaynak: Graham Dixon, *"Sanat Atlası",* 2010 Boyut yayıncılık ve tic. Aş s.576).

Görsel 34: Francesco Clemente "Name". 1983 (Kaynak: https://www.theartstory.org/artist/clemente-francesco/artworks/ Tarih:23/07/21 00:21).

Görsel 35: Julian Schnabel "Praglı Öğrenci", 1983, karışık malzeme, 295x5679 cm Guggenheim Müzesi, New Yor ABD. (Kaynak: Graham Dixon, *"Sanat Atlası",* 2010 Boyut yayıncılık ve tic. Aş s.576).

Görsel 36: Eric Fischl "Kötü Çocuk", 1981, tüyb, 168x244cm. (Kaynak: Mehmet Yılmaz, *"Modernizmden Postmodernizme sanat", 1*. Baskı, Ütopya yayınevi, Ankara,2006, s.361).

Görsel 37: David Salle "Soytarı" 1986, ağaç ve tuval üzeri yağlı ve akrilik boya, 152x254 m. (Kaynak: Mehmet Yılmaz, *'"Modernizmden Postmodernizme sanat", 1*. Baskı, Ütopya yayınevi, Ankara, 2006, s.361).

Görsel 38: Bedri Baykam "Fahişenin Odası" 1981, sunda üzerine yağlıboya ve kırık ayna 120x240 cm. (Kaynak: İpek, Duben, Esra Yıldız *"Seksenlerde Türkiye'de Çağdaş Sanat: Yeni Açılımlar"* İyi İşler Matbaacılık Ltd.A.ş. İstanbul, 2008, s.228).

Görsel 39: Jean-Michel Basquiat "Pyro" 1984, tuval üzeri karışık malzeme, 218x172 cm. (Kaynak: Graham Dixon, sanat Atlası, 2010 Boyut yayıncılık ve tic. Aş s.577).

Görsel 40: Cindy Sherman "Adsız No. 412", 2003, fotoğraf, 142,2 x 101,6 cm (Kaynak: Graham Dixon, sanat Atlası, 2010 Boyut yayıncılık ve tic. s.580).

Görsel 41: Barbara Kruger "Your Body is a Battlegrund" 1989, vinil üzerine fotoğrafik serigrafi 112 x 112 inç (284,48 x 284,48 cm). (Kaynak: https://www.thebroad.org/art/barbara-kruger/untitled-your-body-battleground Tarih:23/07/21 01:19).

Görsel 42: Jenny Holzer "Protect Me From What I Want" 1985 (Kaynak: https://www.tate.org.uk/art/artists/jenny-holzer-1307/5-ways-jenny-holzer-brought-art-streets Tarih: 23/07/21 01:32).

Görsel 43: Jeff Koons "Michael Jakson and Bubbles", 1988,(Kaynak: https://www.sfmoma.org/artwork/91.1/ Tarih: 23/07/21 01:56.

Görsel 44: Thomas Saraceno "Orbit" 2013 - Devam ediyor, Düsseldorf, K21 atrium yukarıda 25'den fazla metre yükseklikte olan Asma *Orbit* . (Kaynak: https://studiotomassaraceno.org/in-orbit/ Tarih:23/07/21 15:09).

Görsel 45: Maurizio Cattelan "La Nona Ora", 1999, "Not Afraid of Love," Hotel de la Monnaie, Paris, 2016. (Kaynak: https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-revisiting-maurizio-cattelans-sculpture-pope-struck-meteorite Tarih:23/07/21 15:18).

Görsel 46: Gülsün Karamustafa "Mistik Nakliye" 1992 (Kaynak: https://artsandculture.google.com/asset/mystic-transport-g%C3%BCls%C3%BCn-karamustafa/EQEuMrDf_zLaHw?hl=tr Tarih: 23/07/21 15:48).

Görsel 47: Christian Boltansky "Monument Canada" 1988 Siyah beyaz fotoğraflar, ışıklar, giysiler ve karışık ortam, Genel olarak monte edilmiş: 110 x 70 x 7 inç (279,4 x 177,8 x 17,8 cm).A - .O (her çerçeveli fotoğraf): 16 x 12 3/8 inç (40,6 x 31,4 cm). P (gemiye takılan giysiler): 39 x 70 x 7 inç (99,1 x 177,8 x 17,8 cm) (Kaynak: https://emuseum.nasher.duke.edu/objects/11578/monument-canada;jsessionid=0ABD4406CDDC19C327360E3CD27EA12D Tarih: 23/07/21 15:56).

Görsel 48: Hale Tenger "Böye Tanıdıklarım Var 2" 1992, 3. Uluslararası İstanbul Bienali, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Nejat F. Eczacıbaşı Sanat Müzesi, 17 Ekim - 30 Kasım. (Kaynak: https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/8905 Tarih:23/07/21 16:09).

Görsel 49: Nm Jun Paik "Tv Cello" 1971 Waker Sanat Merkesi, Minneapols, ABD. (Kaynak: Graham Dixon, *"sanat Atlası",* 2010 Boyut yayıncılık ve tic s.580).

Görsel 50: Kutluğ Ataman "Semiha B. Unplugged" 1997, Video Karesi (Kaynak: https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/47956 Tarih: 23/07/2116:29).

EK 1:

Evrak Tarih ve Sayısı: 01.03.2021-25920

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Başkanlığı

Sayı : E-29563864-050.04.04-25920
Konu : Kararlar

Sayın Doç. Dr. Aylin GÜRBÜZ

Danışmanlığını yaptığınız, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Yüksek Lisans Programı öğrencisi Tansel Moumin OGLOU'ün araştırması ile ilgili yapmış olduğunuz başvuru, Trakya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 24.02.2021 tarihli toplantısında alınan 02/24 numaralı kararı ile uygun görülmüştür.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Ayhan GENÇLER
Başkan

Ek:Etik Kurul Kararı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :*BEND4Y0ZU* Pin Kodu :07832 Belge Takip Adresi : https://ebys.trakya.edu.tr/enVision/Validate_Doc.aspx?

Adres : Trakya Üniversitesi Rektörlüğü Balkan Yerleşkesi 22030 Edirne
Telefon : 2842234004 Faks : 2842234203
e-Posta:ozelkalem@trakya.edu.tr Web:http://www.trakya.edu.tr/
Kep Adresi : trakyauni@hs01.kep.tr

Bilgi için : Ceyda DURSUN
Unvanı : Sekreter

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK 2:

EK 3: Anket

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇAĞDAŞ SANAT KAVRAMINA İLİŞKİN ALGILARININ METAFOR ANALİZİ YOLUYLA İNCELENMESİ

Metafor, Arapçada istiare olarak, Türkçede, eğretileme olan ve edebi sanatlarda da kullanımının yoğun olduğu bir ifade aracıdır, sanatsal veya estetik kaygıların anlaşılabilmesinde de fonksiyonel bir işlevi bulunmaktadır (Lakoff-Johns, 2010, s.12). Metaforun Türkçe'de, benzetme, mecaz, eğretileme olarak kullanımı bulunmaktadır. *"Metaforlar, bir bireyin yüksek düzeyde soyut, karmaşık veya kuramsal bir olguyu anlamada ve açıklamada işe koşabileceği güçlü bir zihinsel araç olarak değerlendirilirler. Ayrıca metaforlar, bu olguların daha somut veya tecrübe edilen olgularla karşılaştırılmalarını ve bu sayede bilinmeyen olgulara ilişkin anlayış geliştirilmesini sağlarlar* (Saban, Koçbeker ve Saban, 2006; Akt. Acar Güvendir, Özer Özkan, 2016, s.93).

Araştırma Anketi
Değerli Katılımcı Aşağıda yer alan anket formundaki bilgilerden Doç. Dr. Aylin Gürbüz danışmanlığında gerçekleştirilecek olan Yüksek Lisans Tez çalışmasında yararlanılacaktır. Anketin amacı "Öğretmen adaylarının Çağdaş Sanat kavramına ilişkin algılarını metafor analizi yoluyla incelemektir." Sorulara vereceğiniz cevaplar bu amaç doğrultusunda kullanılacak, isim bilgisi istenmeyecektir. Sorulara gönüllülük esasıyla içten cevap vermeniz doğru sonuçlara ulaşılmasını sağlayacaktır. Araştırmaya katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederiz. **TANSEL MOUMİN OGLOU** Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi.

Kişisel Bilgiler
Cinsiyetiniz :
Yaşınız :
Bölümünüz/Anabilim Dalınız :
Sınıfınız:

- **Aşağıda yer alan cümlede Çağdaş Sanat kavramına ilişkin Metaforunuzu ve sebebini yazarak boşlukları doldurunuz.**

Çağdaş Sanat benim için ..... gibidir. **Çünkü .....**

Kaynakça;

1. George Lakoff-Mark Johns, Metaforlar Hayat, Anlam ve Dil, (Çev. Gökhan Yavuz Demir), Paradigma Yayıncılık, İstanbul 2010, 12.
2. Meltem Acar Güvendir, Yeşim Özer Özkan, Öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme dersine yönelik algılarının metaforlar yoluyla belirlenmesi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi 47, 2016, s.93.